

Załącznik do uchwały Nr XLIV/82/2017
Rady Miasta Żagań
z dnia 28 września 2017 r.

**Program Opieki Nad Zabytkami
Gminy Żagań o statusie miejskim
na lata 2017-2020**

dokument opracowany przez
mgr Natalię Skiepmo
na zlecenie
Gminy Żagań o statusie miejskim

Spis treści:

1. Wstęp.....	3-4
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	5-16
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	17-21
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.	
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	22-29
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	30-44
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.	
5.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2017–2020 z dokumentami wykonanymi na poziomie Gminy Żagań o statusie miejskim...44-81	
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Żagań o statusie miejskim.	
5.2.1. Zarys historii miasta Żagań.....	82-88
5.2.2. Krajobraz kulturowy - elementy przestrzenne identyfikujące tożsamość historyczną miasta.....	89-102
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	102-103
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.....	103-104
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.....	104-107
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.....	107-108
7. Założenia programowe.....	109
7.1. Priorytety Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Żagań o statusie miejskim.....	110
7.2. Kierunki działań oraz zadania programu opieki nad zabytkami.....	110-115
8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.....	116-117
9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.....	118
10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	119-122
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków.....	123-124
12. Aneksy.....	125-159

1. WSTĘP.

Przedmiotem opracowanego programu są działania związane z opieką oraz wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego znajdującego się w granicach administracyjnych Gminy Żagań o statusie miejskim. Podstawą do ich rozpoznania oraz oceny jest opracowana gminna ewidencja zabytków. Przyjęty przez Radę Miasta program opieki nad zabytkami, jako element polityki samorządowej, służyć będzie podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dóbr kultury znajdujących się na terenie Żagania. Skutki wdrażania programu powinny być odczuwalne dla społeczności lokalnej jako głównego beneficjenta podejmowanych działań, gdyż zachowane i dobrze utrzymane dziedzictwo kulturowe wpływa na wzmocnienie poczucia tożsamości i identyfikacji mieszkańców z miastem, w którym żyją. Jednocześnie wyróżnia konkretny obszar miasta oraz przesądza o jego atrakcyjności. Program może służyć również innym jednostkom samorządu terytorialnego, badawczym i naukowym, właścicielom obiektów zabytkowych, jak również osobom zainteresowanym zabytkami.

Główne cele programu opieki nad zabytkami wyznacza Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014 r., poz. 1446, z późn. zm., art. 87, ust. 1 i 2.). Celem nadrzędnym jest poprawa stanu zachowania zasobu kulturowego, zahamowanie jego degradacji oraz uświadamianie potrzeb i zasad ochrony tegoż zasobu wśród społeczeństwa miasta Żagań. Sposobem realizacji tych założeń są następujące cele szczegółowe:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żagań o statusie miejskim,
- uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych,
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami, w tym przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,

- podejmowanie współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych na podstawie wcześniej określonych warunków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- inicjowanie i wspieranie działań edukacyjnych, informacyjnych, turystycznych i innych, mających na celu propagowanie znajomości zabytków i opieki nad zabytkami,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz konkretnych walorów krajobrazu kulturowego Żagania.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Przyjęte założenia struktury i formy opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żagań o statusie miejskim na lata 2017-2020 opierają się na wytycznych rekomendowanych przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa, tj. *Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny*, opr. zbiorowe, Warszawa 2008.). Podstawą formalną dla wykonania opracowania jest umowa o dzieło WGN/40/2016 z dn. 23.08.2016 r. zawarta pomiędzy Gminą Żagań o statusie miejskim z siedzibą przy pl. Słowiańskim 17, 68-100 Żagań, reprezentowaną przez Burmistrza - Daniela Marchewkę przy kontrasygnacie Skarbnika Miasta - Teresy Łapczyńskiej, a wykonawcą - Natalią Skiepkę.

Podstawą prawną dla niniejszego opracowania jest ustawowy obowiązek nałożony na samorządy do sporządzania na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami, a wynikający z zapisów Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446, z późn. zm., Art. 87.). Program ten, po uzyskaniu opinii Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Co dwa lata Radzie Miasta przedstawiane jest przez Burmistrza Miasta Żagań sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami. Ponadto podstawę prawną do sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami stanowią:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 w przepisach art.5, art. 6 ust. 1 i art. 86).

Ochrona zabytków jest konstytucyjnym obowiązkiem państwa i każdego obywatela. Ustawa zasadnicza stanowi fundament systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce: „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5), (...) stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (art.6. ust. 1), oraz każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa (art. 86)”.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j., Dz. U. z 2016 r. poz. 446).

Zgodnie z art. 7 ust.1 pkt 9 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zaspokajanie potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne gminy obejmują zagadnienia związane z ochroną zabytków jak i opieką nad zabytkami.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.).

Ustawa stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce, określa politykę zarządzania zabytkami oraz wyznacza główne zadania państwa oraz obywateli w odniesieniu do zabytków. Szczegółowe zapisy określają przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków. Wprowadza pojęcia ochrony i opieki.

Ochrona zabytków (art. 4) polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Natomiast opieka nad zabytkami (art. 5) sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;

- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.

Opiece i ochronie podlegają, bez względu na stan zachowania (art. 6):

- zabytki nieruchome - krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- zabytki ruchome - dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, wytwory sztuki ludowej, rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne, przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- zabytki archeologiczne - pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej. Ochronie ustawodawczej mogą podlegać również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ustawa wskazuje także formy ochrony zabytków (art. 7), do których należą:

- wpis do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na podstawie decyzji wydanej przez WKZ z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy;
- uznanie za Pomnik Historii przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego;
- utworzenie parku kulturowego przez Radę Gminy na podstawie uchwały;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. wprowadziła obowiązek sporządzenia przez samorządy programów opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 87 tejże Ustawy zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami. Program ten, po uzyskaniu opinii wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, przyjmowany jest odpowiednio przez Sejmik Województwa, Radę Powiatu i Radę Gminy (art. 87.3). Na poziomie powiatu, województwa i gminy program taki sporządza się na okres 4 lat (art. 87.1.), z czego po okresie 2 lat zarząd województwa, powiatu i burmistrz sporządzają sprawozdanie, które odpowiednio przedstawia się Sejmikowi Województwa, Radzie Powiatu lub Radzie Gminy (art. 87.5), a następnie przekazywane jest Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 87.6).

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa główne cele gminnych programów opieki nad zabytkami, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Program opieki nad zabytkami jest dokumentem uzupełniającym w systemie planowania. Wyznacza cele i określa instrumentarium służące do ich osiągnięcia.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j., Dz. U. z 2016 r. poz. 672 z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami Ustawy, prognoza oddziaływania na środowisko sporządzana przy okazji opracowywania polityk, strategii, planów lub programów powinna:

„określać, analizować i oceniać przewidywane znaczące oddziaływania, (...) na środowisko, a w szczególności na (...) zabytki, jak również w przypadku odstąpienia od przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, Ustawa nakłada obowiązek sprawdzenia, czy decyzja o odstąpieniu uwzględnia: (...) „cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności obszaru o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadających znaczenie dla dziedzictwa kulturowego wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu. Niezwykle ważne są przepisy dotyczące planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i wymagających sporządzenia „raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko”.

Dla ochrony dziedzictwa kulturowego przepis ten jest istotny w kontekście budowy wież telefonii komórkowej oraz stosunkowo nowej inicjatywy, jaką jest budowa farm wiatrowych i ich oddziaływanie na krajobraz kulturowy, a więc przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j., Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zm.).

Ustawa precyzuje, co powinno być uwzględniane podczas sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także ustaleniach lokalizacji inwestycji celu publicznego. W istotnym z punktu widzenia opieki nad zabytkami obszarze planowania i zagospodarowania przestrzennego uwzględniania się:

„wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” (art. 1). W studium uwzględniać należy uwarunkowania wynikające ze: (...) „stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości

zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” (art. 10).

Studium oraz plany zagospodarowania przestrzennego powinny określać „obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk, obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej”.

Istotne jest nałożenie na wójtów i burmistrzów obowiązków zarówno zawiadomienia m.in. wojewódzkiego konserwatora zabytków o przystąpieniu do sporządzania studiów, planów zagospodarowania przestrzennego i występowania o opinie i wnioski oraz uzgodnienia.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j., Dz. U. 2016 r. poz. 290 z późn. zm.)

Ustawa traktuje zabytki w sposób szczególny i podkreśla fakt, że obiekt budowlany należy projektować i budować zapewniając „ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską”.

Wymienione są tu rodzaje czynności w procesie budowlanym, również w kontekście obiektów wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze wpisanym do rejestru zabytków, obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a także ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Budynki podlegające takiej ochronie prawnej nie wymagają świadectwa charakterystyki energetycznej. W przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymagane jest uzyskanie pozwolenia na remont tych obiektów lub ich rozbiórkę (w tym wypadku dopiero po skreśleniu obiektu z rejestru zabytków przez Generalnego Konserwatora Zabytków). Podobnie jest w przypadku chęci zainstalowania na takim obiekcie tablic i urządzeń reklamowych. Ustawa nakazuje wprost wymóg uzyskania pozwolenia WKZ przed wydaniem pozwolenia na budowę.

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j., Dz. U. 2016 r. poz. 2147 z późn. zm.).

Jednym z wymienionych celów publicznych jest „opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami”.

Kolejne zapisy precyzują, jakie działania wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Są to sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie

wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa (tu wyjątkiem są nieruchomości będące we władaniu Agencji Nieruchomości Rolnych) lub jednostki samorządu terytorialnego oraz wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych do spółek, podział nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków. Ponadto dopuszczono możliwość nałożenia na nabywcę nieruchomości gruntowej, oddawanej w użytkowanie wieczyste, obowiązku (zapisanego w umowie) odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych. Taki sam obowiązek można nałożyć w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu.

Ważne dla właściciela zabytku i zarządcy nieruchomości będącej w trwałym zarządzie są zapisy mówiące o obniżce o 50% ceny nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków, chociaż dopuszczono tu także możliwość podwyższenia lub obniżenia tej bonifikaty oraz o obniżce o 50% opłat z tytułu trwałego zarządu, która to bonifikata również może być podwyższona lub obniżona. Gminie przysługuje prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j., Dz. U. z 2016 r. poz. 2134)

Ustawa określenie „tereny zieleni” definiuje jako „tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze, a także zieleń towarzyszącą ulicom, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom oraz obiektom kolejowymi przemysłowym”. Zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków wydaje WKZ; dotyczy to również drzew owocowych. Ustawodawca posłużył się również pojęciem „wartości historycznych”, „kulturowych”, które są jednym z czynników ważnych przy tworzeniu parków krajobrazowych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, ustanawianiu pomników przyrody i innych czynnościach.

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j., Dz. U. z 2012 r. poz. 406 z późn. zm.).

W Ustawie zapisano, że prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym, natomiast państwo, jako

mecenas, wspiera tę działalność, a minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wspomóc finansowo realizację zadań planowanych na dany rok. Sprawowanie opieki nad zabytkami jest jednym z podstawowych zadań instytucji kultury, szczególnie tych wyspecjalizowanych w opiece nad zabytkami, których celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami. Stąd też szeroko pojęta opieka nad zabytkami niekoniecznie musi oznaczać bezpośrednie czynności przy zabytku, ale również gromadzenie wiedzy o zabytkach, jej udostępnianie poprzez np. organizację wystaw, edukację społeczeństwa dotyczącą ochrony zabytków, uświadomienie istnienia odziedziczonych po dawnych mieszkańcach dóbr kultury, uwrażliwienie na wyjątkowy charakter tego dziedzictwa.

Akty wykonawcze do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.):

1. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. 2015 poz. 1789).

Rozporządzenie określa sposób i tryb wydawania pozwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, prac restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Określa również sposób i tryb wydawania pozwoleń na przemieszczenie zabytku nieruchomego, trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje, dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków, zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku, umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania, prowadzenie badań archeologicznych, wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku.

Rozporządzenie określa też kwalifikacje, jakie powinny posiadać osoby uprawnione do prowadzenia prac konserwatorskich, prowadzenia prac restauratorskich, prowadzenia badań konserwatorskich, prowadzenia badań architektonicznych oraz prowadzenia badań archeologicznych, dodatkowe wymagania, jakie powinny spełniać osoby kierujące robotami budowlanymi oraz wykonujące nadzór inwestorski, przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, standardy, jakim powinna odpowiadać dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich, przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków, oraz badań archeologicznych.

2. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2011, poz. 661).

Rozporządzenie określa sposób prowadzenia rejestru zabytków, krajowej ewidencji zabytków, wojewódzkich ewidencji zabytków, gminnych ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. Rejestr zabytków prowadzi się w trzech księgach (A – zabytki nieruchome, B – zabytki ruchome oraz C – zabytki archeologiczne) o określonych wymiarach (46x30). Przedstawione zostały dokładne informacje o tym co powinno się znajdować w karcie zabytku nieruchomego, ruchomego i archeologicznego oraz w karcie adresowej zabytku i w karcie informacyjnej wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. Zostały też przedstawione w załączeniu przykładowe karty dla wszystkich wymienionych wcześniej kart.

3. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2014 r. poz. 399).

Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków udzielają organy wymienione w art. 74 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Wniosek składa właściciel lub posiadacz zabytku do:

1. urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, o dotację udzielaną przez ministra;

2. wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków, właściwego dla miejsca położenia albo przechowywania zabytku o dotację udzielaną przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

W pierwszym wypadku istnieją trzy terminy składania wniosków:

- do dnia 31 marca roku, w którym dotacja ma być udzielona, na dofinansowanie prac przeprowadzonych w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku,
- do dnia 31 października roku poprzedzającego realizację prac, na dofinansowanie prac, które zostaną przeprowadzone,
- do dnia 31 marca roku, w którym dotacja ma być udzielona, na dofinansowanie prac, które zostaną przeprowadzone;

Wnioski składane do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków muszą być dostarczone do:

- dnia 30 czerwca roku, w którym dotacja ma być udzielona na dofinansowanie prac przeprowadzonych w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku:
- dnia 28 lutego roku, w którym dotacja ma być udzielona, na dofinansowanie prac, które zostaną przeprowadzone

Rozporządzenie określa również dokładne informacje o tym co powinno znaleźć się we wniosku.

4. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. Nr 212, poz. 2153).

Rozporządzenie określa kierunki jakie mają powziąć odpowiednie organy państwowe i instytucje na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Główny cel został określony następująco: ochrona zabytków, na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych - polega na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu ich uratowanie przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem. Przedstawia również kroki mające na celu zmniejszenie ryzyka nieszczęśliwych wypadków tj. pożar, zwarcie instalacji technicznej. Zaleca też przygotowanie planów ochrony zabytków na wypadek:

- pożaru;
- powodzi, ulewy lub zalania z innych przyczyn;
- wichury;

- katastrofy budowlanej, awarii technicznej, chemicznej;
- demonstracji i rozruchów ulicznych, rabunku lub aktu wandalizmu;
- ataku terrorystycznego;
- konfliktu zbrojnego.

Dokładane zalecenia kto przygotowuje plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych określa w całości § 4:

1. Plan ochrony zabytków jednostki organizacyjnej na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje kierownik jednostki organizacyjnej posiadającej zabytki, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, oraz przedstawia do zatwierdzenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta).

2. Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje wójt (burmistrz, prezydent miasta); plan ten podlega uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz właściwym terenowym organem obrony cywilnej na obszarze powiatu.

3. Powiatowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje starosta; plan ten podlega uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz właściwym terenowym organem obrony cywilnej na obszarze województwa.

4. Wojewódzki plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje wojewódzki konserwator zabytków, w uzgodnieniu z wojewodą i Szefem Obrony Cywilnej Kraju.

5. Krajowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

5. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki "Za opiekę nad zabytkami" (Dz. U. 2004 r. Nr 124, poz. 1304).

Rozporządzenie określa sposób w jaki należy złożyć wniosek o przyznanie odznaki „Za opiekę nad zabytkami”, w jaki zostaje wręczona, noszenia oraz wygląd odznaki. Wymagania formalne wniosku sprawdza Generalny Konserwator Zabytków, wystawia też opinię. Odznaka jest dwustopniowa: złota – wyższy stopień oraz srebrna – niższy stopień. Minister lub upoważniona przez niego osoba wręcza wyróżnionemu odznakę

w Międzynarodowym Dniu Ochrony Zabytków lub w czasie innych uroczystości związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.

6. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r. Nr 89, poz. 510).

Rozporządzenie określa tryb składania wniosków na jednorazowy lub wielokrotny, stały bądź czasowy wywóz zabytku poza granice. Oględzinami zabytku zajmuje się wojewódzki konserwator zabytków. Po zakończeniu czynności przesyła ustalenia wraz z wnioskiem do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Paragraf 17 informuje o tym, że „Zezwolenia, pozwolenia i zaświadczenia na wywóz zabytków za granicę lub przedmiotów o cechach zabytków wydane na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów zachowują ważność, wyłącznie na wywóz z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, na czas określony w tych dokumentach”.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.

Obowiązek sporządzania gminnych programów opieki nad zabytkami.

Obowiązek sporządzania gminnych programów opieki nad zabytkami określa zapis art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.).

W myśl art. 87 tej ustawy:

1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:

1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;

2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;

3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;

4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Definicje.

Z uwagi na konieczność precyzyjnego odnoszenia się w gminnym programie opieki nad zabytkami do zapisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), przyjęto za ustawą następujące definicje:

1. zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

2. zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt. 1;

3. zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt. 1;

4. zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

5. instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;

6. prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;

7. prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;

8. roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;

9. badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;

10. badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;

11. badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

12. historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;

13. historyczny zespół budowlany - powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;

14. krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;

15. otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków, w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Sposoby opieki nad zabytkami w świetle przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Według zapisów art. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.) ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;

2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;

3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;

4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;

5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;

6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 5 ustawy opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

1. naukowego badania i dokumentowania zabytku;
2. prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3. zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4. korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5. popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W myśl art. 6 ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1. zabytki nieruchome będące w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi;
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi;
- c) dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego;
- d) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi;
- e) cmentarzami;
- f) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni;
- g) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2. zabytki ruchome będące w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami;
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 642);
- e) instrumentami muzycznymi;
- f) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi;

g) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3. zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa;
- b) cmentarzyskami;
- c) kurhanami;
- d) relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Art. 6. ustawy mówi również, iż ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

W ustawie znajdują się też zapisy precyzujące formy ochrony zabytków. Art. 7 ustawy stanowi, iż formami ochrony zabytków są:

1. wpis do rejestru zabytków;
2. uznanie za pomnik historii;
3. utworzenie parku kulturowego;
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Opieka nad zabytkami, jako zadanie własne gminy.

Obowiązki jednostek samorządowych określają zarówno przepisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j., Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), jak również ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j., Dz. U. z 2016 r. poz. 446)

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa obowiązki oraz kompetencje gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Obowiązki są określone m.in. w art. 22, pkt. 4 narzucającym obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków, art. 87 regulującym sporządzenie na okres czteroletni gminnych programów opieki nad zabytkami, oraz w art. 18 i art. 19 nakazujących uwzględnianie zapisów tych programów przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania.

Ponadto w nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia z dnia 18 marca 2010 r., która weszła w życie 5 czerwca 2010 r., do art. 19 dodano ust. 1a

wskazujący zabytki, których ochrona musi być bezwarunkowo uwzględniona w decyzjach o ustaleniu inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej oraz decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego. Są to zabytki wpisane do rejestru wraz z ich otoczeniem oraz zabytki nieruchomości, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków.

W artykułach: 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71 i 72 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zawarte są szczegółowe obowiązki samorządu dla zabytków objętych ochroną, które są własnością gminy lub są w jej posiadaniu. Ponadto art. 81 i art. 82 regulują możliwość udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru przez organ stanowiący gminy, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Na podstawie art. 96 istnieje także możliwość, iż wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć, w drodze porozumienia, prowadzenie niektórych spraw z zakresu swojej właściwości, w tym wydawanie decyzji administracyjnych, gminom i powiatom, a także związkom gmin i powiatów, położonym na terenie województwa.

W ustawie o samorządzie gminnym, w rozdziale 2, określone są zadania odnoszące się wprost lub pośrednio do ochrony zabytków. Art. 6. Ust. 1. mówi, iż do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów, co za tym idzie również opieka nad zabytkami. Art. 7. Ust. 1. doprecyzowuje, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, co może się przekładać na działania związane z opieką nad zabytkami w kontekście: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy i współpracy z organizacjami pozarządowymi.

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Żagań o statusie miejskim został opracowany w oparciu o dokumenty opracowane na szczeblu państwowym i jest zbieżny ze strategicznymi celami państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Cele te wymienione są w dokumentach:

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017 (przyjęty uchwałą nr 125/2014 Rady Ministrów dnia 24 czerwca 2014 r.).

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014–2017 jest programem wieloletnim, w rozumieniu art. 136 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i stanowi program rozwoju określony w art. 15 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Wpisuje się on w system dokumentów planistycznych państwa, określony w 2009 r. w Planie uporządkowania strategii rozwoju, jako instrument wykonawczy dla Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. Jego projekt został zmodyfikowany po zakończeniu trybu konsultacji społecznych.

Rolą Krajowego Programu jest tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie np. poprzez system konferencji i spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego. Natomiast od stopnia zaangażowania tych podmiotów będą zależały realne efekty podejmowanych działań.

Celem głównym Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami jest: „Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków”. Do jego realizacji opracowana trzy cele szczegółowe wraz z kierunkami działań prowadzącymi do ich realizacji:

- Cel szczegółowy 1.:

Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce. Kierunki działań:

- Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C).
- Przygotowanie ratyfikacji „Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego”.

- Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.
- Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego.
- Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych.
- Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C).
- Realizacji badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.

- Cel szczegółowy 2.:

Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków:

- Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach.
- Wypracowanie standardów pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną.
- Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków.
- Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.

- Cel szczegółowy 3.:

Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji:

- Przygotowanie ratyfikacji „Konwencji ramowej Rady Europe w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa”, Faro 2005.
- Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych.
- Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu.
- Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

Warto nadmienić, że istotnym rozwiązaniem porządkującym zagadnienia przedstawione w programie i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem są zagadnienia horyzontalne, czyli tematy wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach szczegółowych. Są to:

1. podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.);

2. dostosowanie prawa i praktyki ochrony zabytków w Polsce do standardów międzynarodowych – ratyfikacja konwencji, ochrona zabytków ruchomych, wdrożenie podejścia krajobrazowego, w tym podkreślenie roli parków kulturowych – jako jednej z kluczowych form ochrony zabytków;

3. wzmocnienie realizacji konstytucyjnej zasady pomocniczości, w szczególności w odniesieniu do zadań realizowanych przy zaangażowaniu obywateli lub skierowanych bezpośrednio do nich;

4. zwiększenie efektywności ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego – poprzez lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w ich otoczeniu;

5. zwiększenie zaangażowania samorządów w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków;

6. działania administracyjne na rzecz zwiększania dostępności obiektów zabytkowych dla osób niepełnosprawnych – likwidowanie barier i łagodzenie uciążliwości związanych z niepełnosprawnością ma istotne znaczenie dla przeciwdziałania wykluczenia tej grupy społecznej z dostępu do dóbr kultury, w tym dostępu do zabytków. Zagadnienia horyzontalne nie tworzą dodatkowego poziomu w hierarchicznej strukturze dokumentu zgodnie z jego podziałem na cel główny, cele szczegółowe i kierunki działania. W sposób istotny jednak wskazują zagadnienia priorytetowe w obszarze ochrony zabytków.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 z perspektywą do roku 2020.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. oraz jej uzupełnienie do roku 2020, jest rządowym dokumentem stanowiącym podstawę dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. W ramach strategii określono misję, którą jest „Zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.”

Na podstawie diagnozy wyodrębniono pięć strategicznych obszarów kultury, dla których sformułowano Narodowe Programy Kultury, będące podstawowymi narzędziami

wdrażania strategii. W odniesieniu do ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określono Narodowy Program Kultury Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego. W jego ramach przyjęto następujące priorytety:

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe. W ramach niniejszego priorytetu przyjęte zostały działania mające na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadaniem dziedzictwem kulturowym.

2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020 z 2005 r. wprowadza programy operacyjne służące realizacji strategii. Jednym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe” (punkt 10.2.). W programie wyróżnione zostały dwa komplementarne priorytety: rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych.

Podstawowym celem priorytetu nr 1 jest poprawa stanu zachowania zabytków, zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego, kompleksowa rewaloryzacja zabytków, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę. Natomiast priorytet nr 2 dotyczy przede wszystkim zadań związanych z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

Podkreślić należy, że Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Żagań o statusie miejskim, jest zbieżny z głównymi zadaniami Programu Operacyjnego nr 9 „Dziedzictwo kulturowe”, do których należy intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz rozwój kolekcji muzealnych, poprawa stanu zachowania zabytków, zwiększenie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego), kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne, zwiększenie roli zabytków

i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowej i konfliktu zbrojnego. Główne założenia strategii, wytyczające kierunki przy tworzeniu gminnego programu opieki nad zabytkami to m.in. działania zmierzające do aktywnego zarządzania zasobami materialnego dziedzictwa kulturowego poprzez poprawę stanu zabytków, zwiększenie ich dostępności dla turystów, inwestorów, mieszkańców, min. poprzez adaptacje, zwiększenie atrakcyjności regionów poprzez wykorzystanie przez nie wartości wynikających z lokalnego zasobu dziedzictwa kulturowego oraz edukacja i wdrażanie metod nowoczesnego administrowania związane z ochroną i zachowaniem zabytków.

Beneficjentami Programu mogą być m.in. samorządowe instytucje kultury i jednostki samorządu terytorialnego. Zadania Programu będą realizowane poprzez:

- Priorytet 1.: Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych, realizowany bez udziału środków europejskich, dotyczący bezpośrednio:

- rewitalizacji historycznych obszarów miejskich;
- ochrony i zachowania krajobrazu kulturowego wsi;
- rewitalizacji, rewaloryzacji, konserwacji, renowacji, modernizacji i adaptacji na cele inne niż kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, w tym zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych, parków i ogrodów;
- rewaloryzacji i konserwacji zabytków budownictwa drewnianego;
- rewaloryzacji zabytkowych cmentarzy oraz renowacji, ochronie i zachowaniu miejsc pamięci i martyrologii w kraju i za granicą;
- prowadzenia badań archeologicznych i zabezpieczenia zabytków archeologicznych;
- konserwacji zabytków ruchomych (niewchodzących w skład zasobów muzealnych), w tym w szczególności wystroju i historycznego wyposażenia kościołów w kraju i zagranicą;
- dokumentowania zabytków (w tym badania naukowe i inwentaryzacja) w kraju i za granicą;
- zabezpieczenia przed skutkami klęsk żywiołowych, zniszczeniem, kradzieżą i nielegalnym wywozem zagranicę zabytków ruchomych i nieruchomych;
- ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

- Priorytet 2.: Rozwój i konserwacja kolekcji muzealnych, realizowany bez udziału środków europejskich, dotyczący bezpośrednio:

- zakupu dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych;
- zakupu starodruków i archiwaliów; • konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych w kraju i za granicą;
- wspierania muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych;
- dofinansowania wykonania kopii starodruków i inkunabułów.

Narodowy Program Kultury Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004–2013 i Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Kultury i Zachowanie Dziedzictwa Kulturowego.

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” wynika z Narodowego Planu Rozwoju (uchwalonego Ustawą z dn.20.04.2004r. Dz. U. z 2004 r. nr 116, poz. 1206). Służy on do wdrażania Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w sferze dotyczącej opieki nad zabytkami. Jako uzupełnienie tych dokumentów, funkcjonuje również Sektorowy Program Operacyjny „Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego” przyjęty przez rząd we wrześniu 2005 r.

Za cel strategiczny programu operacyjnego przyjęto tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności i znaczenia kultury, jako czynnika rozwoju społeczno-ekonomicznego. Cel ten będzie realizowany między innymi poprzez realizację priorytetów w zakresie ochrony i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym, budowę i rozbudowę infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym, rozwój infrastruktury kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym oraz renowację i konserwację zabytków ruchomych.

W kontekście Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Żagań o statusie miejskim najbardziej istotne jest ostatnie z wymienionych działań. Działanie ukierunkowane jest na projekty z zakresu ochrony ruchomych obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu międzynarodowym, ogólnokrajowym i ponadregionalnym. Celem realizacji działania jest zachowanie dla przyszłych pokoleń ruchomych obiektów dziedzictwa kulturowego poprzez renowację, konserwację, a także zabezpieczenie przed zniszczeniem, kradzieżą i nielegalnym wywozem poza granice kraju. W ramach działania do realizacji przewiduje się projekty

infrastrukturalne o wartości powyżej 100 tys. euro. Wśród kwalifikujących się projektów są między innymi: konserwacja i digitalizacja muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych; konserwacja innych zabytków ruchomych (niewchodzących w skład zasobów muzealnych), w tym w szczególności wystroju i historycznego wyposażenia kościołów; wspieranie rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych; zabezpieczenie przed skutkami klęsk żywiołowych, zniszczeniem, kradzieżą i nielegalnym wywozem zagranicę j zabytków ruchomych i nieruchomych; tworzenie kompleksowych systemów informacji zabezpieczeń przed nielegalnym wywozem dzieł sztuki przez granice oraz zabezpieczenie zabytków ruchomych przed kradzieżą i zniszczeniem.

Beneficjentami Programu mogą być między innymi jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, organizacje pozarządowe działające na zasadzie non-profit, kościoły i związki wyznaniowe oraz archiwa.

Koncepcja Przestrzenna Zagospodarowania Kraju 2030.

Koncepcja Przestrzenna Zagospodarowania Kraju 2030 przyjęta Uchwałą nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r., stanowi najważniejszy dokument strategiczny, dotyczący ładu przestrzennego Polski. Celem strategicznym dokumentu jest efektywne wykorzystanie przestrzeni i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie czasu.

Do osiągnięć podstawowego celu ustanowiono sześć celów operacyjnych, z których czwarty i szósty najbardziej związane są z ochroną dziedzictwa kulturowego kraju:

- Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Kierunki działania to integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju, jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, oraz wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami europejskiej konwencji krajobrazowej,

- Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

W ramach realizacji niniejszych celów skoncentrowano się na objęciu ochroną prawną najcenniejszych pod względem przyrodniczym i kulturowym krajobrazów naturalnych i historycznych, w tym układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz stanowisk archeologicznych.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 przyjęto Uchwałą Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 roku. Wskazano między innymi w niej, na fakt, że „dziedzictwo kulturowe stanowi (...) nie tylko przedmiot ochrony, ale jest również zasobem, który winien zostać wykorzystywany dla obecnego i przyszłego rozwoju. Obejmuje ono nie tylko materialne dobra kultury, ale także wartości artystyczne i poznawcze utrwalające naszą pamięć narodową oraz tworzące tożsamość.”

Wśród przyjętych celów na uwagę zasługują przede wszystkim:

- Cel szczegółowy 1:

Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.

Kierunki działania:

1.2.3. Rozwój kompetencji kulturowych w uczeniu się innym niż formalne oraz upowszechnienie różnych form uczestnictwa w kulturze;

1.2.4. Rozwijanie kompetencji społecznych liderów i animatorów

- Cel szczegółowy 4:

Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego

Kierunki działania:

4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu;

4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury

W ramach wypełnienia postanowień strategii w okresie jej wdrażania, przewidywana jest realizacja dwóch, kolejno następujących po sobie, *Krajowych Programów*, których zespolone efekty mają stanowić wypełnienie zapisów strategii w zakresie wyznaczonym przez przytoczone powyżej cele.

4.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Żagań o statusie miejskim wykazuje zgodność zarówno z programami o charakterze wojewódzkim, jak i powiatowym, a w szczególności z następującymi programami strategicznymi i ich celami:

- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego - Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 r.

Uchwalona uchwałą Nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 roku w sprawie przyjęcia strategii rozwoju województwa lubuskiego 2020 przyjęto do realizacji Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego. Określa ona cztery najważniejsze wyzwania rozwojowe regionu – cele główne strategii:

- 1) zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu,
- 2) podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa i zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki i gospodarki,
- 3) rozwój przedsiębiorczości,
- 4) efektywne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.

Dla celu czwartego wyodrębniono dwa cele operacyjne:

- 1) wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki,
- 2) rozwój usług kulturalnych, zdrowotnych i sportowych dla mieszkańców regionu i gości zagranicznych,

Realizację tych celów przewidziano w ramach przedsięwzięć:

- 1) inwentaryzacja dziedzictwa kulturowego regionu, opracowanie programu jego odnawiania i propagowania,
- 2) powiązanie w sieć informacji i promocji ośrodków rekreacyjnych, sportowych, Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego – 10 – Poz. 728 kulturalnych i rehabilitacyjnych,
- 3) opracowanie mapy „Rekreacja, sport, rehabilitacja, kultura na Ziemi Lubuskiej”,
- 4) dokończenie budowy Międzynarodowego Centrum Muzycznego Wschód – Zachód, jako regionalnego centrum muzyczno - konferencyjnego,
- 5) wspieranie środowisk artystycznych i imprez kulturalnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym.

Ponadto, realizacja następuje w ramach dwóch zadań/projektów:

- 1) kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej roli środowiska i dziedzictwa kulturowego,
- 2) waloryzacja i inwentaryzacja zasobów ekologicznych oraz historyczno – kulturowych.

W aktualizacji strategii rozwoju województwa lubuskiego został zapisany punkt – „Wyzwanie IV - Efektywne, prorozwojowe wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki., w którym najważniejsze działania i przedsięwzięcia to:

- Opracowanie studium historycznego województwa.
- Opracowanie programu badań i dokumentacji kultury regionu zapewniającego dane źródłowe do analiz i ocen oraz wytyczania kierunków działania.
- Realizacja programów badawczych i dokumentacyjnych muzeów i archiwów.
- Wspieranie autorskich regionalnych projektów badania i upowszechniania dziedzictwa kulturowego regionu lubuskiego oraz rozwijania świadomości regionalnej, wzbogacanie zakresu usług kulturalnych i edukacyjnych.
- Stworzenie i promowanie wspólnej oferty programowej muzeów na terenie województwa lubuskiego.
- Rozwój i poprawa infrastruktury towarzyszącej turystyce, w szczególności rozbudowa infrastruktury technicznej: kanalizacji, oczyszczalni ścieków, zagospodarowanie odpadów stałych.
- Rozwój turystyki kwalifikowanej.
- Wspieranie działań zmierzających do opracowania programu rozwoju infrastruktury turystycznej, jego propagowanie i zachęcanie gmin do współpracy i pomocy przyszłym inwestorom (ścieżki rowerowe i konne, szlaki wodne, wioski emeryckie itp.).
- Wspieranie tworzenia nowych produktów turystycznych w regionie, a w szczególności tych produktów, które będą markowymi dla województwa.
- Stworzenie systemu wspomagania rozwoju firm turystycznych z terenu województwa zajmujących się turystyką przyjazdową.
- Wspieranie działań na rzecz rozwoju własnej przedsiębiorczości i pozyskiwania inwestorów zewnętrznych w sferze turystyki.
- Wspieranie organizacji turystycznych w znakowaniu, wytyczaniu i rozbudowywaniu szlaków turystycznych (pieszych, wodnych, rowerowych).
- Wspieranie działań zmierzających do opracowania studium możliwości rozwoju agroturystyki.
- Wspieranie zrzeszeń gospodarstw agroturystycznych.
- Upowszechnienie wizerunku województwa jako regionu atrakcyjnego turystycznie.
- Tworzenie spójnego systemu zarządzania i promocji turystycznej na szczeblu regionalnym i lokalnym oraz stymulowanie rozwoju produktu turystycznego.

- Kreowanie rozwoju kadry turystycznej poprzez np. szkolenia.
- Rozwój zainteresowań i umiejętności krajoznawczo-turystycznych młodzieży szkolnej.

W zakresie „promocji walorów turystycznych i stworzenia systemu informacji turystycznej”, najważniejsze działania i przedsięwzięcia to:

- Stworzenie wojewódzkiego internetowego systemu informacji turystycznej oraz współpraca z Polską Organizacją Turystyczną w rozwijaniu internetowego systemu informacji turystycznej ISIT.
- Powołanie punktów informacji turystycznej w dużych miastach oraz w strefie przygranicznej.
- Promocja województwa na znaczących targach i giełdach turystycznych krajowych i zagranicznych.
- Współpraca bazy noclegowej i gastronomicznej.
- Opracowanie przewodników turystycznych (szlaki piesze, ścieżki rowerowe, szlaki kajakowe i jeździeckie).
- Rozwinięcie systemu informacji turystycznej przy drogach wg standardu europejskiego.

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego został uchwalony Uchwałą XXII/191/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 21 marca 2012 r. w sprawie uchwalenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego. Wyraża on politykę przestrzenną województwa, wskazuje kierunki pożądaných działań dla wszystkich gmin i powiatów. Uwzględnia on ustalenia strategii rozwoju województwa lubuskiego. Plan pełni funkcję koordynującą ponadlokalnych programów zagospodarowania przestrzennego. Głównym celem polityki przestrzennej, zapisanej w Planie, jest przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego województwa lubuskiego. W zmianie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego określono podstawowe obszary oraz system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, w tym:

- parki narodowe, rezerваты przyrody, Park Łuk Mużakowa (projektowany, jako Europejski Park Kultury),
- dolina Noteci, planowana ochrona UNESCO, jako światowe dziedzictwo kultury,
- obszary Natura 2000,
- korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym,

jak również system ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, a w tym:

- miasta historyczne rangi europejskiej,
- rezydencje rangi europejskiej,
- zabytki techniki przemysłu rangi europejskiej,
- stanowiska archeologiczne rangi europejskiej.

Zagadnienia ochrony wartości kulturowych podejmowane są w części II planu – plan struktury funkcjonalno -przestrzennej – punkt 12 Strefa kulturowa.

- Program Opieki nad Zabytkami Województwa Lubuskiego na lata 2017-2020

Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego został wprowadzony w życie Uchwałą nr XXIX/444/17 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 10 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami pod nazwą "Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2017-2020". Stanowi on najważniejszy dokument określający cele i kierunki działania w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa lubuskiego. Celem Programu opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2017-2020 jako dokumentu kontynuującego założenia z lat 2009-2012 i 2013-2016 jest w szczególności realizacja wizji określającej założenia w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, w tym pełnego rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego, procesów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz optymalnego wykorzystania zasobów dziedzictwa województwa w celu kształtowania rozwoju gospodarczego i budowania społeczeństwa obywatelskiego, a także promocji województwa lubuskiego poprzez dziedzictwo kulturowe i sposoby postępowania z zabytkami.

Realizacja przyjętych celów wymagać będzie skutecznej polityki monitorowania założeń programowych, a także realnej współpracy pomiędzy instytucjami administracji wszystkich szczebli, związków wyznaniowych, instytucjami wyspecjalizowanymi w opiece nad zabytkami i innymi instytucjami kultury oraz współdziałania organizacji pozarządowych, a także osób prywatnych związanych z problematyką dziedzictwa kulturowego. Przyjęte cele w zakresie ochrony wynikają zarówno z potrzeb praktycznych, jak też założeń prawnych i dokumentów o charakterze programowym na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. Istotnym elementem realizacji celów pozostaje konieczność zmiany systemowej podejścia do dziedzictwa kulturowego jako dobra wspólnego.

Założeniem programowym "Programu opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2017-2020" jest wizja dziedzictwa kulturowego jako fundament rozwoju

gospodarczego i społecznego województwa Lubuskiego. Określono w nim cel strategiczny jako - wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego w rozwoju regionu i budowania więzi społecznych.

Celami priorytetowymi są:

1. Rozpoznanie zasobu i aktywne zarządzanie dziedzictwem kulturowym.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu:

I.1. Prowadzenie badań nad historią regionu i dziedzictwem kulturowym.

- przygotowanie i wdrażanie projektów badawczych oraz upowszechnienie ich wyników w formie konferencji tematycznych i wydawnictw,
- włączenie środowisk naukowych do współpracy w zakresie przygotowania dokumentów programowych odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego,
- wspieranie inicjatyw badawczych zainicjowanych przez prywatnych właścicieli i posiadaczy zabytków.

I.2. Przeciwdziałanie zagrożeniom dla dziedzictwa kulturowego.

- uwrażliwienie przedstawicieli różnych grup zawodowych na problemy ochrony dziedzictwa, kulturowego, ze wskazaniem zagrożeń i ich definiowanie na spotkaniach i szkoleniach,
- budowanie kompetencji urzędników pracujących w jednostkach samorządu terytorialnego przez szkolenia ze specjalistami w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- rozpowszechnienie wiedzy na temat zagrożeń dla zabytków przez wydawnictwa broszurowe, oraz informacje na stronie internetowej wojewódzkiego konserwatora zabytków.

I.3. Obejmowanie ochroną prawną unikalnych krajobrazów kulturowych.

- popularyzacja unikalnych w sensie wartości krajobrazów kulturowych, np. w formie stron internetowych i albumów fotograficznych,
- uwrażliwienie jednostek samorządu terytorialnego na ochronę krajobrazu kulturowego poprzez ustanowienie parków kulturowych,
- promowanie działań mających na celu rewaloryzację krajobrazów kulturowych w ramach parków kulturowych.

I.4. Wprowadzanie problematyki związanej z ochroną zabytków do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

- propagowanie idei planowania przestrzennego jako skutecznego narzędzia w dziele ochrony dziedzictwa kulturowego i utrzymywania ładu przestrzennego,
- promowanie działań mających na celu rewaloryzację zdegradowanych obszarów i obiektów kulturowych objętych ochroną w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Podmioty realizujące zadania to: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, wojewódzki konserwator zabytków. Natomiast potencjalne źródła finansowania: budżet jednostek samorządu terytorialnego, budżety instytucji kultury, budżet państwa, programy strukturalne, fundacje

I.5. Realizacja gminnych i powiatowych programów opieki nad zabytkami

- szkolenia i warsztaty adresowane do urzędników jednostek samorządu terytorialnego odpowiedzialnych za realizację programów opieki nad zabytkami,
- podniesienie rangi programów opieki nad zabytkami poprzez określenie konkretnych i wymiernych kierunków działań w zakresie realizacji celów.

II. Rewaloryzacja zabytków o wysokiej randze w krajobrazie kulturowym regionu

Kierunki działań w zakresie realizacji celu:

II.1. Prace przy zabytkach ruchomych i nieruchomych:

- prowadzenie prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,
- zabezpieczenie zabytków w systemy sygnalizacji pożaru i systemy sygnalizacji włamania i napadu.

II.2. Rewitalizacja układów przestrzennych i zespołów budowlanych:

- identyfikacja obszarów oraz obiektów zdegradowanych lub nieużytkowanych w celu rozpoznania potrzeb lokalnych społeczności, przy jednoczesnym uwzględnieniu wartości przestrzennych i architektonicznych,
- promowanie w dokumentach strategicznych na szczeblu wojewódzkim i lokalnym działań rewitalizacyjnych przy uwzględnieniu czynników społecznych,
- działania inwestycyjne obejmujące remonty i procesy społeczne mające na celu odtworzenie struktury gospodarczej i więzi społecznych.

II.3. Zabezpieczanie zagrożonych zabytków i zatrzymywanie procesów destrukcji:

- organizacja szkoleń i warsztatów dla właścicieli lub posiadaczy Zabytków w celu uwrażliwienia na potrzebę zabezpieczenia i zatrzymania postępującej destrukcji zabytków,
- wydanie poradnika adresowanego do właścicieli lub posiadaczy zabytków w zakresie rozpoznawania zagrożeń oraz zabezpieczania i zatrzymywania destrukcji.

II.4. Stworzenie systemu finansowania i współfinansowania prac przy zabytkach:

- zabezpieczenie środków finansowych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego na finansowanie prac przy zabytkach,

- stosowanie racjonalnych kryteriów przyznawania dotacji na prace przy zabytkach, z uwagi na stan zachowania, dawność (wiekowość), realizację wybitnego twórcy, celowość w zakresie zabezpieczenia lub zatrzymania destrukcji, konieczność prowadzenia złożonych prac konserwatorskich oraz kontynuacji prac wcześniej rozpoczętych.

III. Aktywizacja społeczna i gospodarcza w zakresie opieki nad zabytkami.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu:

III.1. Aktywizowanie społeczności lokalnych w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami:

- organizacja warsztatów i konferencji adresowanych do lokalnych społeczności przy udziale specjalistów z zakresu historii regionalnej oraz dziedzictwa kulturowego,
- realizacja prac porządkowych, mających na celu utrzymanie zabytków lub ich otoczenia w należytym stanie.

III.2. Wspieranie dawnych rzemiosł i technik budowlanych oraz ginących zawodów:

- promowanie dawnych rzemiosł i technik budowlanych poprzez warsztaty skierowane do dzieci i młodzieży,
- prezentacja stosowania dawnych rzemiosł i technik budowlanych np. podczas gminnych i powiatowych festynów,

III.3. Promowanie dziedzictwa niematerialnego w celu wzmocnienia więzi społecznych:

- promowanie regionalnych zespołów folklorystycznych i muzycznych, rzemieślników oraz artystów ludowych,
- ukierunkowanie muzeów oraz stworzenie im warunków na działania popularyzujące lokalny folklor, wytwórczość oraz sztukę naiwną.

III.4. Tworzenie rozwiązań gospodarczych na rzecz wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego:

- wprowadzenie przez jednostki samorządu terytorialnego systemu zachęt oraz ulg dla przedsiębiorców prowadzących prace konserwatorskie przy zabytkach,
- wykorzystanie prywatnego potencjału gospodarczego w procesach rewitalizacji, np. przy adaptacji atrakcyjnych kulturowo zabytków,

III.5. Zagospodarowanie zabytków na cele turystyczne:

- adaptacje zabytków na cele turystyczne lub inne, w przypadku kiedy funkcja turystyczna jest uzupełniającą w stosunku do wiodącej,
- promowanie zabytków adaptowanych na cele turystyczne poprzez wydanie przewodnika turystycznego mającego stymulować rozwój turystyki weekendowej.

III.6. Rozwijanie i tworzenie produktów turystycznych i kulinarnych w oparciu o dziedzictwo kulturowe:

- wspieranie tradycji winiarskich i bartniczych, przy uwzględnieniu poprawy stanu zabytków, zgodnie ze wskazaniem zawartym w Programie rozwoju lubuskiej turystyki do 2020 roku,
- rozwijanie atrakcyjności jednego z najbardziej rozpoznawalnych zabytków lubuskich, t.j. Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego,
- wykreowanie jako produktów turystycznych unikalnych zabytków w stosunku do sąsiednich regionów (produkty powinny mieć atrybuty marki i być unikatowe).

IV. Edukacja, popularyzacja i promocja dziedzictwa kulturowego.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu:

IV.1. Wspieranie programów edukacji regionalnej i projektów edukacyjnych oraz obywatelskich wzmacniających kompetencje kulturowe:

- szkolenia, prezentacje i warsztaty dotyczące zabytków i opieki nad zabytkami, skierowane do wybranych grup społecznych i zawodowych,
- stworzenie systemu edukacji regionalnej przy wykorzystaniu wiedzy specjalistycznej w oparciu o instytucje kultury,
- realizacja ścieżek edukacyjnych dotyczących historii regionalnej i problematyki dziedzictwa kulturowego.

IV.2 Budowa systemu informacji o zabytkach województwa:

- aktualizacje informacji i baz danych zwartych na stronie internetowej wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- tworzenie innych stron internetowych promujących poszczególne zabytki i zawierające bazy danych dotyczące dziedzictwa kulturowego na terenie województwa lubuskiego.

IV.3. Rozwój tematycznych szlaków turystycznych promujących dziedzictwo kulturowe regionu

- wydawanie tradycyjnych map i przewodników po szlakach kulturowych,
- znakowanie i identyfikowanie zabytków w przestrzeni i zapewnić dostępu do nich,
- tworzenie aplikacji mobilnych z uwzględnieniem informacji w językach obcych.

IV.4. Promocja dziedzictwa kulturowego województwa lubuskiego:

- promocja zabytków i prac przy zabytkach oraz problematyki konserwatorskiej w środkach masowego przekazu,
- promowanie województwa lubuskiego poprzez unikalne w skali kraju zabytki w środkach masowego przekazu,

- organizacja imprez na terenie województwa lubuskiego o znaczeniu ponadregionalnym i międzynarodowym, w tym Europejskich Dni Dziedzictwa, Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków i Nocy Muzeów.

IV.5. Wspieranie lokalnych muzeów i izb muzealnych oraz ich działalności

- wspieranie inicjatyw dotyczących powstawania i działalności nowych placówek muzealnych, w tym związków wyznaniowych i prywatnych,
- wspieranie zadań merytorycznych istniejących muzeów oraz izb muzealnych, w tym należących do związków wyznaniowych i osób prywatnych.

IV.6. Publikacje wydawnictw z zakresu dziedzictwa kulturowego:

- wydawanie publikacji o tematyce związanej z dziedzictwem kulturowym i problematyką konserwatorską,
- wydawanie map i przewodników z uwzględnieniem zasobu dziedzictwa kulturowego i środowiska kulturowego,
- promocja dziedzictwa kulturowego poprzez wydawanie publikacji o charakterze popularyzatorskim.

- Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Żagańskiego na lata 2016-2019

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Żagańskiego na lata 2016-2019 uchwalony został Uchwałą Nr XIV.12.2016 Rady Powiatu Żagańskiego z dnia 21 marca 2016.

W celu realizacji określonych priorytetów zawartych w ww. opracowaniu, Powiat Żagański planuje podjąć wieloletnie działania mające na celu osiągnięcie poprawę stanu zachowania i zagospodarowania obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie powiatu żagańskiego.

Priorytet 1 - Rewaloryzacja i wyeksponowanie zabytków:

Cel:

- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

Zadania:

- realizacja obowiązków określonych w Ustawie o ochronie i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U. 2014 poz. 1446 z późn. zm.) oraz wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych:
- analiza, aktualizacja i tworzenie dokumentacji inwentaryzacyjnej obiektów zabytkowych w tym obiektów niszczących,

- prowadzenie prac mających na celu zachowanie obiektów zabytkowych z terenu powiatu zgodnie z zaleceniami konserwatorskimi,
- popularyzacja poprawnych realizacji prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach
- podejmowanie działań dot. pozyskania dofinansowania ze środków europejskich lub innych na konserwację, renowację i promocję zabytków.

Działania:

- oznakowanie zabytków - umieszczanie na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków znaków/tablic – „Zabytek chroniony prawem” (art. 12 ustawy) oraz uzupełnienie lub odnowa oznakowania Powiat Żagański Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków, właściciele zabytków,
- nadawanie oraz cofanie ustanowień społecznych opiekunów zabytków przez Starostę na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (art. 103 ustawy),
- prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków, wydawanie osobom fizycznym legitymacji a osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym zaświadczeń o powierzeniu funkcji społecznego opiekuna zabytków,
- powołanie Powiatowej Grupy Roboczej ds. Ochrony Zabytków przeprowadzającej lustrację obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie powiatu (określenie stanu zachowania zabytków, dokumentowanie, fotografowanie, upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad profilaktyki przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej, itp.),
- sporządzenie sprawozdania z realizacji PONZ (art. z 87 ust.5 ustawy),
- aktualizacja - PONZ na wypadek sytuacji kryzysowych lub konfliktu zbrojnego,
- zbieranie informacji o aktualnym stanie zabytków wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków oraz objętych ochroną np. przez powołaną Powiatową Grupę Roboczą ds. Ochrony Zabytków oraz społecznych opiekunów zabytków,
- podjęcie współpracy z wyższymi uczelniami w celu przeprowadzania przez studentów inwentaryzacji oraz opracowywania dokumentacji zabytkowych obiektów,
- wykorzystanie technik informatycznych w inwentaryzacji i rozszerzaniu zasobu oraz ochrony dziedzictwa,
- wsparcie finansowe dla właścicieli zabytków na prace przy zabytku, na podstawie uchwały Rady Powiatu Żagańskiego w sprawie udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru,
- przyznawanie przez Starostę nagród, wyróżnień za właściwą opiekę nad zabytkami

- składanie wniosków o dofinansowanie projektów związanych z pracami remontowo-konserwatorskimi przy obiektach zabytkowych stanowiących własność powiatu

Priorytet 2 – Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego:

Cel:

- zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego,
- budowa powiatowego systemu ochrony i opieki nad zabytkami.

Zadania:

- uwzględnianie problematyki ochrony zabytków w programach strategicznych opracowywanych przez powiat oraz wspieranie tej problematyki w opracowaniach gminnych
- walka z samowolnymi działaniami na zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich,
- opracowanie koncepcji projektowych, projektów i nawiązanie współpracy, zmierzających do realizacji zadań,
- stworzenie wykazu zabytków istniejących na terenie powiatu wg stanu własności.

Działania:

- wprowadzanie zapisów dot. ochrony dziedzictwa kulturowego w powiatowych programach/dokumentach strategicznych,
- skuteczne egzekwowanie prawa budowlanego,
- opracowywanie na bieżąco dla obiektów i obszarów analiz i studiów potrzebnych do podejmowania decyzji planistycznych z uwzględnieniem warunków ochrony obiektów zabytkowych, stref ochrony krajobrazu, zieleni historycznej, oraz danych aktualizacji Gminnych Ewidencji Zabytków,
- analiza walorów obiektów zabytkowych oraz rekomendacja przed LKWZ obiektów o wysokich walorach zabytkowych do objęcia ochroną
- sporządzenie przy współpracy z samorządami gminnymi oraz właścicielami zabytków pełnego wykazu zabytków nieruchomych w powiecie i utworzenie bazy informacyjnej pozwalającej na gromadzenie i aktualizowanie danych oraz udostępnienie jej.

Priorytet 3 – Promocja i edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego:

Cel:

- propagowanie/promocja walorów dziedzictwa kulturowego w skali regionalnej i ponadregionalnej,
- edukacja na rzecz dziedzictwa kulturowego powiatu.

Zadania:

- wykorzystanie publikacji, prasy, radia, TV do promocji dziedzictwa kulturowego powiatu
- aktualizacja zakładki powiatowego portalu internetowego skupiającego informacje dot. m.in. obiektów zabytkowych, szlaków, organizacji imprez, bazy turystycznej,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- wykorzystanie imprez masowych oraz innych będących w gestii samorządu powiatowego lub innych instytucji na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego,
- edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających pozyskiwaniu środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Działania:

- wydawanie przez powiat szeroko dostępnych publikacji popularyzujących wiedzę o zabytkach np. wydanie albumu zabytków powiatu, kalendarza, opracowanie przewodnika z gotowymi trasami turystycznymi uwzględniającymi obiekty zabytkowe, mapy zabytków powiatu, z wszystkimi elementami dziedzictwa kulturowego,
- umieszczanie/emisja informacji o zabytkach powiatu oraz związanych z nimi inicjatyw na stronie internetowej oraz m.in. w prasie, radiu i TV,
- uaktualnianie oraz uzupełnianie na stronie internetowej zamieszczanych informacji turystycznych zawierających dane o zabytkach,
- stworzenie multimedialnej prezentacji dot. powiatu zawierającej m.in. obiekty zabytkowe i walory przyrodniczo-krajobrazowe,
- publikacja i umieszczenie na portalu internetowym powiatu prezentacji/przewodnika/mapy z zabytkami i bazą turystyczną,
- utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służącej funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej, w tym tablic informacyjnych przy obiektach, organizacja i montaż oznakowania drogowego do zabytków,
- organizowanie /współdział/wsparcie powiatu w imprezach masowych oraz innych będących w gestii samorządu powiatowego lub innych instytucji na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego uwzględniających w programie tematykę ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego oraz walorów przyrodniczo-krajobrazowych i folklorystycznych
- współorganizowanie/uczestnictwo powiatu w corocznych Obchodach Europejskich Dni Dziedzictwa, połączenie obchodów z konkursami i wystawami,
- uczestnictwo powiatu w wystawach zewnętrznych, giełdach, targach i konkursach,
- organizacja i wspieranie ogłaszanych konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych na rzecz dziedzictwa kulturowego,

- organizacja konferencji/ szkoleń w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego w tym m.in. o możliwościach wykorzystania zasobu dziedzictwa kulturowego w celu rozwoju produktu turystycznego, możliwościach dofinansowania prac przy zabytku.

Zadania określone w Programie Opieki nad Zabytkami Powiatu Żagańskiego będą wykonywane przez Powiat Żagański przy pomocy:

- 1) instrumentów prawnych wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących m.in. wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków, powoływanie parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków będących własnością powiatu, znakowanie obiektów zabytkowych, ustanawianie społecznych opiekunów zabytków, uwzględnianie zapisów przedmiotowego planu przy uchwalaniu dokumentów planistycznych na poziomie powiatu,
- 2) instrumentów finansowych polegających m.in. na finansowaniu z budżetu powiatu działań/prac konserwatorskich, remontowych i archeologicznych przy zabytkach, będących własnością powiatu, udzielaniu dotacji na finansowanie prac konserwatorskich i remontowych w obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków z terenu powiatu żagańskiego nie będących własnością powiatu, korzystaniu z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacji, subwencji, dofinansowania dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych,
- 3) instrumentów koordynacji oznaczających współdziałanie w zakresie realizacji projektów i programów dot. ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp. współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z zainteresowanymi Gminami, organizacjami pozarządowymi i wyznaniowymi, w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami,
- 4) instrumentów społecznych obejmujących między innymi działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi i społecznymi opiekunami zabytków,
- 5) instrumentów kontrolnych obejmujących m.in. sporządzenie powiatowej i aktualizacja gminnych ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego powiatu oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego (głównie stanu technicznego obiektów zabytkowych).

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.

Podstawowymi dokumentami strategicznymi, planistycznymi i programowymi na szczeblu gminnym, są:

- Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Żagań.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Miasta Żagania.
- Strategia Rozwoju Gminy Żagań o statusie miejskim na lata 2015-2020.
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Żagań (AKTUALIZACJA) Plan Działań Rewitalizacyjnych Na Lata 2016-2020.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Żagań.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Żagań przyjęta została przez Radę Miasta Żagania uchwałą NR XXIV/45/2008 z dnia 24 kwietnia 2008 r. Opracowanie stanowi dokument planistyczny określający politykę rozwoju przestrzennego miasta. Dla ochrony zabytkowej substancji i właściwego kształtowania zabudowy oraz struktury funkcjonalno –przestrzennej miasta opracowanie M. Witnickiego „Wytyczne konserwatorskie dla zabytkowego zespołu miejskiego w Żaganiu” wydziela następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

1) Strefa „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej.

W strefie „A” zakłada się bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej, gospodarczej i usługowej. Działania konserwatorskie w strefie „A” zmierzają do zachowania i uczytelnienia historycznego układu przestrzennego oraz do konserwacji jego głównych elementów: zabudowy, rozplanowania, przebiegu głównych ciągów komunikacyjnych, kompozycji wewnątrz urbanistycznych, historycznych linii zabudowy, układów zieleni zabytkowej, kamiennej nawierzchni, małej architektury. Dąży się też do utrzymania historycznych podziałów własnościowych i sposobu użytkowania gruntów. Wszelka działalność

inwestycyjna, budowlana, jak również przebudowy, remonty, adaptacje, dostosowywania do współczesnych funkcji, czy też rozbiórki oraz dokonywania podziałów nieruchomości znajdujących się w obszarze strefy, wymagają uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Strefa „A” jest równoznaczna ze strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej tak więc na wszelkie prace ziemne w jej obszarze wymagane jest uzyskanie pozwolenia konserwatorskiego na prace archeologiczne i wykopaliskowe. Strefa „A” obejmuje obszar Żagania o najwyższych wartościach kulturowych i największym nasyceniu elementami zabytkowymi. Ze względu na występujące tutaj zróżnicowanie podzielono strefę „A” na strefy: „A1” i „A2”:

a) Strefa „A1” obejmuje obszar średniowiecznego ośrodka miejskiego wyznaczonego następującymi granicami:

- od zachodu: brzegiem kanału, od granicy Parku Pałacowego do Placu Wolności i ul. X-lecia do granic działek nr: 985 i 925;
- od północy: granicą działki nr 985 poza zabudową frontową Placu Wolności i ul. Jana Pawła II;
- od wschodu: granicą działek nr: 1227 i 1228, dalej granicą działek nr: 1093 i 1094 i zewnętrzną linią ograniczającą ul. Wałową do granicy Parku Pałacowego;
- od południa: północną granicą Parku Pałacowego do brzegu kanału.

b) Strefa „A2” obejmuje dwa założenia architektoniczno – krajobrazowe (Pałac Książęcy i szpital św. Doroty) o wysokiej wartości zabytkowej w następujących granicach:

- teren Pałacu Książęcego i Parku Pałacowego wyznaczony ogrodzeniem parku i brzegiem kanału;
- teren szpitala z kościołem św. Doroty w granicach ogrodzenia wraz z terenem nadbrzeżnym położonym wzdłuż ogrodzenia;
- teren mieszkalno – gospodarczy działki nr 795, przylegający do działki kościelnej nr 1101.

2) Strefa „B” – ochrony zachowanych wartości kulturowych.

Działalność konserwatorska w strefie „B” zmierza do zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym przede wszystkim: zabudowy, układu dróg, podziału i sposobu zagospodarowania działek siedliskowych. Zmierza też do restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości obiektów. Na obszarze strefy „B” wprowadza się wymóg uzgadniania z wojewódzkim konserwatorem zabytków wszelkich działań inwestycyjnych, remontów, przebudów, rozbiórek oraz zmiany funkcji obiektów figurujących w ewidencji

wojewódzkiej i gminnej, jak i wznoszenia nowych obiektów. Tereny objęte ochroną w postaci strefy „B” nie tworzą w Żaganiu jednolitego zwartej obszaru, ale obejmują kilka terenów różnej wielkości, o różnym charakterze przestrzennym i funkcjonalnym, położonych w różnych rejonach miasta. Z tego względu wyznaczono odrębne strefy: „B1”, „B2”, „B3” i „B4”:

a) Strefa „B1” obejmuje obszar ekspansji urbanistycznej i architektonicznej w 2 połowie XIX wieku i w początkach XX wieku. Na tym obszarze znajdują się zespoły zabudowy willowej, wznoszonej dla zamożnej burżuazji żagańskiej. Strefa „B1” mieści się w rejonie:

- od granicy strefy „A1” ul. św. Cecylii do ul. Wojska Polskiego;
- ulicą Wojska Polskiego do skrzyżowania z ul. Piłsudskiego, obejmując teren wokół skrzyżowania z kościołem p.w. św. Ducha wraz z budynkiem sąsiednim oraz budynek nr 11 przy ul. Armii Krajowej;
- wzdłuż ul. Piłsudskiego, obejmując frontowe budynki północnej pierzei tej ulicy oraz skrzyżowania z ul. Armii Krajowej wraz z 3 budynkami szpitala i przyległym do nich terenem;
- wzdłuż ul. Łużyckiej, obejmując frontowe budynki południowej pierzei tej ulicy;
- po wschodniej stronie ul. Wałowej i wzdłuż niej do granicy strefy „B2”, na głębokość odległości budynku przy ul. Szprotawskiej 8, od ogrodzenia Parku Pałacowego, obejmując budynki przy ul. Szprotawskiej 5 i 7.

b) Strefa „B2” obejmuje teren nieistniejącego kościoła ewangelickiego z zachowaną jedynie wieżą. Neogotycka wieża oprócz wartości zabytkowej jest dominantą urbanistyczną, widoczną w krajobrazie miasta z różnych kierunków.

c) Strefa „B3” obejmuje teren skweru położonego przy ul. Dworcowej (Plac Orłąt Lwowskich) wraz z otaczającą zabudową, tworzącą jego ściany, włączając w to budynek wojskowy oraz budynek fabryczny przy ul. Wodnej.

d) Strefa „B4” obejmuje zespół architektoniczno – krajobrazowy jaki tworzy grupa XIX – wiecznych obiektów mieszkalnych, wysoce charakterystycznych dla architektury epoki związanej ze społeczną pozycją burżuazji przemysłowej. Usytuowanie budynków wzdłuż szerokiej, zadrzewionej alei tworzy wyodrębniony z otoczenia zespół mieszkalny (ul. Śląska).

3) Strefa „E” – ochrony ekspozycji zabytkowych obiektów.

Strefa ochrony ekspozycji układu zabytkowego obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych o szczególnych wartościach krajobrazowych. Są to obszary wykluczone z zainwestowania

i zalesiania. Położenie historycznego ośrodka miejskiego Żagania w dolinie rzeki Bóbr otoczonej wzgórzami sprawia, że z wielu stron i z wielu dróg dojazdowych roztaczają się interesujące, estetyczne widoki na sylwetę Starego Miasta. Ochroną konserwatorską objęto najszerszy widok na Stare Miasto od strony zachodniej wyznaczony następującymi granicami:

- od Placu Kilińskiego, ulicą Księżnej Żaganny do ul. Piastowskiej;
- ulicą Piastowską, następnie odcinkiem do niej prostym do skrzyżowania ulic: Reymonta i Przyjaciół Żołnierza oraz dalej przez skrzyżowanie ul. Dworcowej i Traugutta do rzeki Bóbr.

4) Strefa „K” – ochrony krajobrazu naturalnego.

Obejmuje ona obszar krajobrazu związanego integralnie z zespołem zabytkowym znajdującym się w jego otoczeniu lub obszary o charakterystycznym wyglądzie, ukształtowane w wyniku działalności człowieka. Działania konserwatorskie w strefie „K” obejmują restauracje zabytkowych elementów krajobrazu urządzonego, ochronę krajobrazu naturalnego przestrzennie związanego z historycznym założeniem, ochronę form i sposobu użytkowania terenów takich jak: rozłogi pól, układ dróg, miedz, zadrzewień śródpolnych, alei, szpalerów, grobli, stawów, przebiegu cieków wodnych z zaleceniem utrzymania wykształconego sposobu parcelacji gruntów i formy użytkowania. Na obszarze strefy „K” wymagane jest uzgadnianie inwestycji z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Na terenie Żagania wyjątkowo dużą powierzchnię zajmują tereny krajobrazu naturalnego. Największy teren związany jest z rzeką Bóbr, a także z historycznym ośrodkiem miejskim. Ochroną konserwatorską objęto dwa obszary jako strefy ochrony krajobrazu naturalnego: „K1” i „K2”:

a) Strefa „K1” posiada w Żaganiu szczególne znaczenie ze względu na wielką rolę jaką w układzie przestrzennym miasta odgrywa rzeka Bóbr, kanał i związana z nim zieleń. Bóbr jest, obok monumentalnych obiektów architektury zabytkowej, najważniejszym czynnikiem malowniczości miasta. Strefa „K1” obejmuje obszar wyznaczony następującymi granicami:

- na wschodzie: od mostu przy szpitalu św. Doroty, granicą strefy „A2” i „A1” do mostu przy Placu Wolności górą skarpy nadrzecznej do ujścia cieków wodnych, biegnącego od ul. Nowogródzkiej;
- na zachodzie: zachodnią stroną rzeki w kierunku południowym górą skarpy nadrzecznej do ul. Kolejowej, włączając zalesiony teren przy miejskiej wieży ciśnień;
- na południu: wzdłuż ul. Leśnej do mostu przy szpitalu św. Doroty, obejmując tereny tak zwanego „górnego parku”.

b) Strefa „K2” obejmuje cypel skarpy położonej pomiędzy ulicami: Żarską, Śląską i Bolesławiecką. W tym rejonie znajdują się relikty pałacu hr. Von Dohna, a w układzie starodrzewu zachowały się szpalery drzew, stanowiące niegdyś główną aleję dojazdową pałacu.

5) Strefa „W” – ochrony reliktyw archeologicznych.

Strefa „W” obejmuje tereny o rozpoznanej zawartości stanowisk archeologicznych podlegających ochronie konserwatorskiej, a charakteryzujących się własną formą krajobrazową. Obiekty, dla których wyznaczono strefę „W” wyłączone są z wszelkiej działalności inwestycyjnej, która mogłaby naruszyć ich specyficzną formę. Na terenie Żagania strefę „W” podzielono na dwie strefy: „W1” i „W2”:

a) strefa „W1” obejmuje obszar miasta średniowiecznego wraz z terenem przedlokacyjnym osady

(tożsamy z granicami strefy „A1”);

b) strefa „W2” obejmuje teren przedmieścia Kożuchowskiego z miejscem usytuowania najstarszego szpitala miejskiego, powstałego w XIII wieku. Strefą „W2” objęte jest Wzgórze Szubieniczne, które wieńczy tak zwana „Wieża Bismarcka”. Jest to obszar domniemanego grodu kasztelańskiego i późniejszego zamku.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Miasto Żagań posiada obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego ponad 20% powierzchni administracyjnej miasta, w tym dla praktycznie całego obszaru zespołu urbanistycznego objętego ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków. W planach tych zawarte są ustalenia dotyczące uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta a także zasady ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Zasadniczo cały obszar dawnego średniowiecznego ośrodka miejskiego posiada plany miejscowe. Posiadają je również obszary inwestycyjne jak również dzielnice stanowiące niegdyś odrębne miejscowości.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego "Starego Miasta" w Żaganiu - obszar A, przyjęty Uchwałą NR XXXI/134/2016 Rady Miasta Żagań z dnia 29 grudnia 2016 r.

W rozdziale 2. zostały zawarte przepisy obowiązujące na całym obszarze objętym planem.

W § 5. Ustala się zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego:

1. Nakazuje się stosowanie:

1) Tynków, okładzin ceramicznych, drewna oraz szlachetnych materiałów współczesnych takich jak szkło i stal na elewacjach budynków;

2) Maksymalnej powierzchni reklam na budynkach, która nie przekracza 5% powierzchni elewacji budynku;

3) Dla dachów stromych pokryć ceramicznych, w tym z dachówki karpiówki oraz blachy płaskiej;

4) Kolorystyki dachów w odcieniach brązu, czerwieni i szarości, pokryć ceramicznych o powierzchni matowej.

2. Zakazuje się:

1) Stosowania reklam wielkogabarytowych, telebimów, z wyłączeniem na czas imprez okolicznościowych;

2) Montażu reklam, nośników reklamowych i szyldów i innych elementów informacyjnych przysłaniających detal architektoniczny stanowiący dekorację budynku z wyłączeniem boniowań;

3) Wykonywania elewacji budynków z blach trapezowych i falistych oraz pokrycia dachów z blachodachówki, blachy falistej, trapezowej, onduliny.

3. Zakazuje się lokalizacji:

1) Wolnostojących obiektów magazynów, składów i baz;

2) Obiektów kontenerowych w tym garaży i zabudowań gospodarczych wykończonych blachą;

3) Targowisk;

4) Obiektów przetwarzających energię wiatrową na energię elektryczną;

5) Masztów kratowych;

6) Obiektów wysokości równej i wyższej niż 50m;

7) Ogrodzeń z prefabrykatów betonowych, z siatki, z żelbetowej stali zbrojeniowej lub z innych materiałów odpadowych;

8) Ogrodzeń we wnętrzach kwartałów;

9) Obiektów tymczasowych, z wyłączeniem obiektów związanych z organizacją imprez okolicznościowych, ogródków gastronomicznych, oraz obiektów związanych z handlem towarami sezonowymi;

10) Umieszczania na elewacjach frontowych urządzeń technicznych – klimatyzatorów, anten, przewodów kominowych i wentylacyjnych, okablowania, przetworników energii słonecznej na dachach stromych.

W § 7. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej:

1. Ochronie konserwatorskiej podlegają tereny:

1) Zespół urbanistyczno - krajobrazowy miasta Żagania wpisany do rejestru zabytków pod numerami 70 i 2169 – wyznaczony na rysunku planu, jako strefa konserwatorska A;

2) Otoczenie zabytku o którym mowa w ust. 1 pkt. 1, wpisane wraz z tym zabytkiem do rejestru zabytków pod numerami 70 i 2169 – wyznaczone na rysunku planu jako strefa konserwatorska B.

2. W odniesieniu do terenów wskazanych w ust. 1 ustala się:

1) Ochronę konserwatorską zgodnie z przepisami odrębnymi;

2) Nakaz:

a) Komponowania elementów historycznego układu przestrzennego w zakresie podziału parcelacyjnego określonego historyczną zabudową,

b) Zachowania i przywracania oraz remontu historycznych nawierzchni ulic i placów z kamienia, cegły, kostki, z wyłączeniem terenów oznaczonych na załączniku numer 1 jako: KDG1, KDD1, KDL4 oraz terenu wskazanego w § 7 ust. 1 pkt. 2 (otoczenia zabytku),

c) Zaznaczenia w nawierzchni przebiegu obwarowań miejskich m.in. wzdłuż ul. Wałowej,

d) Dla terenów oznaczonych na załączniku numer 1 jako: KDW1 i KDW2 zachowania historycznych parametrów dróg w tym szerokości zgodnie z ustaleniami szczegółowymi.

3) Zasady, zasięg i konieczność przeprowadzenia badań archeologicznych w przypadku prowadzenia prac ziemnych, określają przepisy odrębne.

3. Ochronie konserwatorskiej podlegają następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- kościół św. Piotra w Żaganiu,
- kościół p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła,
- Plac Słowiański 2,
- dawne kolegium jezuickie -ul. Gimnazjalna 13(d. Wasilewskiej),

- obwarowania miejskie – mury, baszty, fosa -Rynek, Nowotki, Gimnazjalnej, Sobieskiego, Keplera,
- ratusz w Żaganiu - Rynek 36,
- pałacyk w Żaganiu - Plac Słowiański 17,
- Dawna siedziba Kamery Książęcej, obecnie Sąd Rejonowy - ul. Szprotawska 3,
- kamienica - ul. Gimnazjalna 1 (d. Wasilewskiej),
- kamienica - ul. Gimnazjalna 4 (d. Wasilewskiej),
- kamienica - ul. Keplera 22 (d. ul. 1 Maja),
- kamienica - ul. Keplera 38 (d. ul. 1 Maja),
- kamienica - ul. Keplera 39 (d. ul. 1 Maja),
- kamienica - ul. Keplera 40 (d. ul. 1 Maja),
- kamienica - ul. Keplera 41 (d. ul. 1 Maja),
- kamienica - ul. Keplera 44 (d. ul. 1 Maja),
- kamienica - Plac Słowiański 9,
- kamienica – Plac Słowiański 11,
- kamienica - Plac Słowiański 12,
- kamienica - Plac Słowiański 13,
- kamienica - Rynek 7, 8, 9, 10,
- kamienica - Rynek 11,
- dom - Rynek 27,
- dom - Rynek 28,
- dom - Rynek 29,
- dom - Rynek 30,
- dom - Rynek 31,
- kamienica wraz z wyposażeniem - Rynek 35,
- kamienica -Słowackiego 2,
- kamienica -Słowackiego 3,
- kamienica -Słowackiego 4,
- kamienica -Słowackiego 5,
- kamienica -Słowackiego 6,
- kamienica -Słowackiego 17,
- kamienica -Słowackiego 18,
- kamienica -Słowackiego 19,
- kamienica -Warszawska 7,

- dom - Warszawska 10,
- kamienica -Warszawska 11,
- kamienica -Warszawska 12,
- kamienica -Warszawska 13,
- kamienica -Warszawska 15,
- kamienica -Warszawska 19,
- kamienica -Warszawska 21,
- kamienica -Warszawska 22,
- kamienica -Warszawska 23,
- kamienica -Pomorska 1,

W odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków ustala się ochronę zgodnie z przepisami odrębnymi.

5. Ochroną obejmuje się nazwy własne następujących obiektów:

- nazwę „Dawne kolegium pojezuickie” dla budynku przy ul. Gimnazjalnej 13,
- nazwę „Dom Wdowi” dla pałacu przy ul. Plac Słowiański 17,
- nazwę „Kamera Książęca” dla pałacu przy ul. Szprotawskiej 3.

W przypadku remontu elewacji eksponowanych nakazuje się umieszczenie na nich informacji dotyczących dawnej nazwy obiektu.

6. Ochronie konserwatorskiej, na podstawie ustaleń niniejszego planu, podlegają wymienione obiekty wskazane do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków:

- 1) Dom przy ul. Długiej 21;
- 2) Dom przy ul. Gimnazjalnej 2;
- 3) Dom przy ul. Gimnazjalnej 6;
- 4) Dom przy ul. Gimnazjalnej 7;
- 5) Dom przy ul. Gimnazjalnej 8;
- 6) Sala gimnastyczna przy ul. Gimnazjalnej 13;
- 7) Dom przy ul. Gimnazjalnej 18 wraz z murem i bramą;
- 8) Dom przy ul. Keplera 3;
- 9) Dom przy ul. Keplera 21;
- 10) Dom przy ul. Keplera 23;
- 11) Dom przy ul. Keplera 24;
- 12) Budynek przy ul. Keplera 27 wraz z murem ceglany;
- 13) Dom przy ul. Keplera 28;
- 14) Dom przy ul. Łużyckiej 2;

- 15) Dom przy ul. Łużyckiej 4;
- 16) Willa przy ul. Józefa Piłsudskiego 2;
- 17) Dom przy ul. Rynek 2;
- 18) Dom przy ul. Rynek 4;
- 19) Dom przy ul. Rynek 5;
- 20) Dom przy ul. Rynek 19;
- 21) Dom przy ul. Rynek 20;
- 22) Dom przy ul. Rynek 21;
- 23) Dom przy ul. Rynek 42;
- 24) Dom przy ul. Słowackiego 1;
- 25) Dom przy ul. Słowackiego 8;
- 26) Dom przy ul. Słowackiego 9;
- 27) Dom przy ul. Słowackiego 10;
- 28) Dom przy ul. Słowackiego 12;
- 29) Dom przy ul. Słowackiego 14;
- 30) Dom przy ul. Słowackiego 15;
- 31) Dom przy ul. Słowackiego 16;
- 32) Dom przy ul. Słowackiego 20;
- 33) Dom przy ul. Słowackiego 21;
- 34) Budynek przy ul. Szprotawskiej 2;
- 35) Dom przy ul. Warszawskiej 3;
- 36) Dom przy ul. Warszawskiej 4;
- 37) Dom przy ul. Warszawskiej 6;
- 38) Dom przy ul. Warszawskiej 8;
- 39) Dom przy ul. Warszawskiej 9;
- 40) Dom przy ul. Warszawskiej 10;
- 41) Dom przy ul. Warszawskiej 14;
- 42) Dom przy ul. Warszawskiej 16;
- 43) Dom przy ul. Warszawskiej 20;
- 44) Dom przy ul. Warszawskiej 24;
- 45) Dom przy ul. Wałowej 1;
- 46) Ogrodzenie wraz z bramą, fontanną przed budynkiem d. siedziby Kamery Księżęcej ob. Sąd Rejonowy, ul. Szprotawska 3;
- 47) Budynek dawnej trafostacji przy ul. Keplera 26.

7. W odniesieniu do obiektów wskazanych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków ustala się następujące zasady w zakresie wymagań wynikających z ochrony konserwatorskiej poprzez:

1) Utrzymanie:

- architektonicznej formy obiektów, w szczególności: bryły, kompozycji i wystroju elewacji,
- przy wymianie stolarki okiennej i drzwiowej odwzorowanie stolarki historycznej w zakresie kształtu, kolorystyki, podziałów i ilości skrzydeł zewnętrznych.

2) Zakaz:

- a) Wprowadzania balkonów na elewacjach frontowych,
- b) Nadbudowy,
- c) Zmiany historycznej formy i geometrii dachu,
- d) Montowania urządzeń technicznych na elewacjach od strony przestrzeni publicznych i ciągów komunikacyjnych,
- e) Demontażu historycznego wystroju i detalu architektonicznego budynków,
- f) Docieplania elewacji frontowych oraz eksponowanych (od strony przestrzeni publicznych/dróg) posiadających detal architektoniczny i inne historyczne wykończenie, w tym cegłę licową, drewno,
- g) Stosowania blachy falistej, trapezowej i dachówkopodobnej.

8. Dla obiektów, które zostaną skreślone z gminnej ewidencji zabytków – nie obowiązują ustalenia § 7 ust. 7.

Strategia Rozwoju Gminy Żagań o statusie miejskim na lata 2015-2020.

Strategia Rozwoju Gminy Żagań o statusie miejskim na lata 2015-2020 została przyjęta Uchwałą Nr VIII/26/2015 Rady Miasta Żagań z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Żagań o statusie miejskim na lata 2015-2020. Konkretyzuje ona problematykę miasta w takich obszarach tematycznych jak: gospodarka i przedsiębiorczość, turystyka, rekreacja, zachowanie dziedzictwa kulturowego, edukacja i kapitał ludzki, usługi publiczne, zarządzanie rozwojem gminy. To właśnie na podstawie tych danych określono misję i wizję, a także cele strategiczne i odpowiadające im cele operacyjne, które w zamierzeniu mają doprowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców miasta, co jest głównym celem opracowanego dokumentu. Ponadto Strategia Rozwoju Miasta Żagań ma charakter wieloaspektowy i wielopodmiotowy, ponieważ obejmuje wiele dziedzin życia

mieszkańców miasta przy udziale przedstawicieli władz, pracowników Urzędu, mieszkańców miasta, organizacji pozarządowych oraz lokalnych przedsiębiorców. Sformułowana została tak, aby określała scenariusz przyszłych działań przy wykorzystaniu swoich największych atutów oraz wykorzystaniu pojawiających się szans w otoczeniu. Dokument w pierwszej części zawiera diagnozę stanu obecnego, natomiast w drugiej zbiór powiązanych potrzeb i kierunków działań z nimi związanych. Podczas prac o charakterze planistycznym określono stan w jakim powinno znaleźć się miasto w związku z realizacją wyznaczonych kierunków działań. Określono również cele strategiczne, które mają za zadanie przybliżyć miasto do osiągnięcia pożądanego stanu. Celami tymi są:

1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie klimatu dla wzrostu gospodarczego.
2. Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej i rekreacyjnej oraz ochrona dziedzictwa kulturowego miasta.
3. Tworzenie warunków aktywnego rozwoju młodzieży i dorosłych oraz budowa społeczeństwa opartego na wiedzy.
4. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, walka z bezrobociem i zrównoważony rozwój.
5. Sprawne i efektywne zarządzanie miastem.

W punkcie 5.2.- *Turystyka, rekreacja, zachowanie dziedzictwa kulturowego* znalazły się zapisy dotyczące rozwoju turystyki i rekreacji w Żaganiu, która powinna bazować na naturalnych przewagach regionu, takich jak historia i tradycja Księstwa Żagańskiego, atrakcyjnych walorach przyrodniczo krajobrazowych oraz dobrym stanie środowiska naturalnego, bogactwie dziedzictwa kulturowego i religijnego (m.in. Pałac Książęcy, zespół klasztorny poaugustiański). Do zasobów kulturalnych i turystycznych należą instytucje kultury czy obiekty sportowo-rekreacyjne (Kompleks Arena Żagań), które z uwagi na swoje unikalne cechy i sposób funkcjonowania mogą być chętniej wybierane na rynku. Osiągnięcie takiej przewagi rynkowej jest procesem zajmującym minimum kilka lat, wymaga bowiem zaangażowania wielu zasobów i środków. Do stworzenia trwałej przewagi konkurencyjnej w regionie w tym obszarze potrzebni są kreatywni mieszkańcy i sprawne zarządzanie jednostkami kultury. Wysoka dostępność komunikacyjna miasta (bliskość autostrady A2) sprawia, że powinno ono również być atrakcyjną propozycją dla mieszkańców Dolnego Śląska i Niemiec, szczególnie w zakresie aktywnego wypoczynku i rekreacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta Żagań (AKTUALIZACJA). Plan Działań Rewitalizacyjnych na lata 2016-2020.

Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta Żagań (AKTUALIZACJA) Plan Działań Rewitalizacyjnych na lata 2016-2020 został przyjęty Uchwałą NR XXVIII/97/2016 Rady Miasta Żagań z dnia 28 października 2016 r. Lokalny Program Rewitalizacji to jeden z najważniejszych dokumentów planistycznych każdego miasta. Skupia się on na obszarach miasta, dotkniętych trudną sytuacją społeczno – gospodarczą, które będą podlegać rewitalizacji. LPR to wielokierunkowy program operacyjny, zawierający identyfikację obszaru kryzysowego miasta, a także metody wyjścia z trudnej sytuacji społeczno – gospodarczej. Jako cel główny ustanowiono tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju społeczno – gospodarczego miasta oraz poprawa życia mieszkańców Żagania. Działania podjęte w ramach Planu Działań Rewitalizacyjnych na lata 2016-2020 prowadzić będą do odnowy najbardziej zdegradowanych obszarów miejskich oraz wzmocnienia struktur społecznych. Dla potrzeb Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Żagań na lata 2016-2020 przeprowadzono demarkację obszarów problemowych w ujęciu przestrzennym, dokonaną na podstawie analizy dokumentów określających rozwój miasta Żagań, konsultacji społecznych oraz wizji lokalnych.

Przy rozgraniczeniu obszarów problemowych, wymagających rewitalizacji przyjęto następujące kryteria:

- duża ilość obiektów o wartościach kulturowych lub położenie w obszarze wpisanym do rejestru zabytków lub objętym ochroną konserwatorską,
- zły stan techniczny istniejącej zabudowy,
- niedostateczne wyposażenie w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej lub ich zły stan techniczny,
- konieczność poprawy funkcjonalności ruchu kołowego,
- ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych,
- niedostateczne lub nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni,
- szczególnie zanieczyszczone środowisko (wody powierzchniowe, atmosfera, gleba, klimat akustyczny),
- poziom przedsiębiorczości mieszkańców,
- poziom wykluczenia społecznego i biedy,
- występowanie zjawisk patologii społecznej,
- wysoka stopa długotrwałego bezrobocia,

- niekorzystne trendy demograficzne,
- niski poziom wykształcenia,
- wysoki poziom przestępczości i wykroczeń,
- szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska,
- niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Z tego rodzaju problemami mamy również do czynienia w przypadku wyznaczonego obszaru kryzysowego. W Żaganiu znajduje się on w ścisłym Centrum, charakteryzującym się koncentracją substancji zabytkowej, usług i miejsc pracy.

Szczególne znaczenie w przypadku Żagania ma ochrona klimatu i krajobrazu kulturowego miasta, w tym szczególnie substancji historycznej i układu urbanistycznego. W obszarze ścisłego centrum miasta Żagania zauważa się znaczny odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych w okresie przedwojennym. Budynki te z racji swojego wieku są zdegradowane, mają przestarzałą infrastrukturę techniczną i wymagają remontów. W latach osiemdziesiątych powstało również wiele budynków mieszkalnych, jednakże z uwagi na niskiej jakości konstrukcję i wykonanie, budynki te wymagają wysokich nakładów finansowych zarówno na bieżące utrzymanie jak i remonty.

Odrębne zagadnienie stanowi problem ładu przestrzennego, oraz konieczność podjęcia działań w celu poprawy organizacji ruchu drogowego i komunikacji publicznej. Zły stan infrastruktury, problem ładu przestrzennego, niewystarczający rozwój sfery kultury i rozrywki, sprawiają, iż potencjał tkwiący w Obszarze Ścisłego Centrum Miast a pozostaje niewykorzystany.

Do problemów o charakterze społecznym występującym na obszarze ścisłego centrum miasta w dalszym ciągu należą:

- niedorozwinięte funkcje metropolitalne miasta w zakresie rozwoju kultury i rozrywki,
- nasilanie się problemów społecznych (zubożenie społeczeństwa) i konieczność zwiększenia dostępności do publicznych usług społecznych,
- problemy społeczne: zjawisko narkomanii, pijaństwa, przemoc i zastraszanie, dewastacje elewacji budynków i niszczenie klatek schodowych.

Do problemów o charakterze technicznym występującym na obszarze ścisłego centrum miasta w roku 2009 a pozostających dalej aktualnymi należą:

- niezadowalający stan publicznej infrastruktury technicznej,
- nie dostatecznie rozwinięte funkcje Żagania w zakresie rozrywki,

- zaniedbana, wymagająca ochrony substancja zabytkowa,
- nieharmonijne zagospodarowanie terenu (nieład przestrzenny, brak miejsc parkingowych),
- konieczność porządkowania wnętrza blokowych i ulic,
- konieczność poprawy ruchu drogowego i komunikacji publicznej,
- obszar wymagający podjęcia działań etatyzacyjnych.

Do działań o charakterze społecznym planowanych do realizacji na obszarze rewitalizacji wybrane zostały te, które przyczynią się do:

- zwiększenie udziału społeczności lokalnej w życiu kulturalnym miasta,
- poprawy wizerunku i tożsamości lokalnej mieszkańców,
- budowania społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy.

Do działań o charakterze technicznym planowanych do realizacji na obszarze rewitalizacji wybrane zostały te, które przyczyną się do:

- kształtowania racjonalnych form i warunków życia mieszkańców poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznych,
- tworzenia nowych miejsc pracy,
- poprawy estetyki miasta,
- podnoszenia prestiżu dotychczas zaniedbanych miejsc.

W trakcie konsultacji społecznych, wykreślono obszar wymagający rewitalizacji, oraz sporządzono katalog projektów rewitalizacyjnych, których realizacja przyczynić się może do osiągnięcia celów rewitalizacji.

A. PROJEKTY INFRASTRUKTURALNE:

1. Rewitalizacja zabytkowego pałacyku przy ul. Jana Pawła II 7 w Żaganiu wraz z otoczeniem w celu nadania nowych funkcji społecznych:

- zakres realizowanych zadań:

Całościowa wymiana (przebudowa) nawierzchni placu, ścieżek, chodników, zmiana zieleni, małej architektury, odtworzenie niegdyś istniejącej zabytkowej fontanny. Cały projekt to nawiązanie do ścisłego charakteru zabytkowej części Miasta. Zakres inwestycyjny obejmował będzie: zmianę nawierzchni płyt betonowych na płyty granitowe z powiązaniem z kostką granitową i innymi elementami małej architektury stylizowanej w zabytkowym stylu. Mury obronne będą podświetlane, wokół stworzona będzie przestrzeń dla wypoczynku mieszkańców Miasta, zarówno najmłodszych jak i seniorów mi. in. budowa placu zabaw dla

dzieci, siłownia , ustawienie stołów do szachów i innych gier planszowych oraz szachownicy plenerowej. Budynek przy ul. Jana Pawła II 7 (Pałacyk) przyległy do Placu Generała Maczka posiada już dokumentację techniczną (projekt budowlany) dotyczącą remontu w zakresie wszystkich branż: budowlanej, sanitarnej, elektrycznej, dekarńskiej i konserwatorsko-restauratorskiej. Docelowo obiekt będzie pełnił funkcje inkluzyjne dla seniorów na parterze (np. pod nazwą KLUB AKTYWNEGO SENIORA), na I piętrze będą funkcje administracyjne i związane z lokalnymi NGO

- lokalizacja:

- pl. Generała Maczka, skwer (zieleniec) pomiędzy p;. Gen. Maczka ul Juliusza Słowackiego aż po średniowieczne mury miejskie, budynek przy ul Jana Pawła II 7

- szacowaną wartość:

- ok. 7.000.000 zł

- wskaźniki rezultatu:

Realizacja projektu przyczyni się do realizacji celu programu określonego jako Przeciwdziałanie utrzymującej się degradacji Obszaru Rewitalizowanego w aspektach: ekonomicznym, społecznym i infrastrukturalnym. Skutkiem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej, a przez to jakości życia. Przylegające do terenów Placu Maczka - Mury Obronne będą wydatniej prezentowały się w odrestaurowanym otoczeniu, stworzona zostanie wysokiej jakości przestrzeń służąca rekreacji wypoczynkowi mieszkańców, zaś w tzw. „pałacyku” Klub Aktywności Seniora, co zapobiegać będzie ich ekskluzji społecznej, przestrzenie administracyjne i przeznaczone dla NGO.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji:

- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

- Cel II Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- Cel III Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych

- potencjalne źródła finansowania

- budżet Żagania,

- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020.

2. Remont i zagospodarowanie na cele społeczne wybranych elementów układu przestrzennego Parku i Pałacu Książęcego w Żaganiu wraz z Bażanciarnią:

- zakres realizowanych zadań:

Roboty budowlane w branży drogowej, sanitarnej i elektrycznej, odnowa małej architektury, oświetlenia, zieleni (nasadzenia, nasiewy, krzewy, kwiaty, drzewa i układy krajobrazowe). Zaplanowane są także prace remontowe fontann znajdujących się na terenie Parku Pałacowego (pięć). Remonty fontann obejmują całościowe rekonstrukcje obejmujące prace konserwatorsko restauratorskie i odtworzeniowe. Prace te mają za zadanie przywrócić świetność Parku jako publicznych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych. Remont i zagospodarowanie oranżerii przed fontanną – przebudowa pomieszczenia oranżerii ma za zadanie przywrócić świetności oranżerii rampowej jako ogrodu zimowego z adaptacją części pomieszczeń na lokale gastronomiczne o charakterze kawiarniano- restauracyjnych (prace budowlane, restauratorskie, instalacyjne i wyposażeniowe (odpowiednia roślinność doniczkowa wewnątrz i nasadzenia na zewnątrz, meble o charakterze zabytkowym z jednoczesnym wystrojem ogrodowym, pergole). Bażanciarnia – część Parku pomiędzy rzeką, a kanałem rzeczny - racjonalne zagospodarowanie przestrzeni z pozostawieniem naturalnego charakteru otoczenia z jednoczesnym odnowieniem istniejących ciągów pieszo-rollerowych i rozbudową „wydeptów”, wydzielenie miejsc spoczynku z budową altan, zwiększenie małej architektury – ławki, kosze śmietnikowe, donice z kwiatami, budowa tablic informacyjno-edukacyjnych. Plac zabaw dla dzieci - na polanie bażanciarni (naprzeciwko Pałacu za kanałem). Sutereny pałacowe (przystosowanie wolnych pomieszczeń na lokale do prowadzenia działalności gospodarczej o charakterze rzemieślniczym tj. krawiectwo, biura rachunkowe, itp.). Pomieszczenia te można również zaadoptować na siedziby stowarzyszeń historycznych i o innym charakterze, np. gastronomicznym.

- lokalizacja:

- układ przestrzenny Parku i Pałacu Książęcego wraz z wyspą Bażanciarnia

- szacowaną wartość:

- ok. 2.900.000 zł.

- prognozowane rezultaty - wskaźniki produktu:

- remont fontann - 5 szt.,

- instalacje (elektryczna, wodna, kanalizacyjna),

- przebudowa oranżerii - pow. ok. 250m²,

- miejsca spoczynku – 1 szt.,

- sutereny – pow. ok. 60m²,

- 36 ławek 18 koszy śmietnikowych, 12 donic,

- ścieżki edukacyjne – długości ok. 1km. (historyczna, biologiczna),
- plac zabaw - (domek , huśtawki – 3 szt., karuzela, piaskownica, zjeżdżalnia, wieże linowe, skoczki na sprężynach – 3 szt., itp.).

- wskaźniki rezultatu:

Rezultatami przedmiotowych prac będzie podniesienie walorów estetycznych, krajobrazowych oraz wartości turystycznej, która z punktu widzenia miasta, w oparciu o istniejące zabytki architektury i dziedzictwa kulturowego , jest bardzo istotna.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji: monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.

- uwagi:

- przewiduje się etapowanie prac, elementem projektu są także prace projektowe.

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

- Cel II - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,

- Cel III - Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych,

- potencjalne źródła finansowania:

- budżet Żagania,

- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 lub Programy Operacyjne MKiDN.

3. Modernizacja przestrzeni publicznych w Żagańskim Obszarze Rewitalizacji (ulice: Bracka, Keplera, Szprotawska, II Armii WP, Rynek, Długa) jako warunek ożywienia historycznego centrum miasta poprzez poprawę jego dostępności i atrakcyjności podmioty realizujące Gmina Żagań o statusie miejskim

- zakres realizowanych zadań:

Przebudowa nawierzchni jezdni i chodników przywracająca im dawny charakter Starówki Miejskiej. Stara nawierzchnia bitumiczna na jezdniach zastąpiona będzie nawierzchnią z kostek granitowych , a chodniki z kostek i płyt granitowych. W zakresie prac będzie również wymiana lamp oświetleniowych i elementy odprowadzenia wód deszczowych (wpusty uliczne z przykanalikami). Zmianie będą również poddane: mała architektura i zieleń miejska (ławki , kosze na śmieci, klomby kwiatowe, nowe nasadzenia drzew ozdobnych, stojaki na rowery i oznakowanie drogowe).

- lokalizacja:

- Bracka, Keplera, Szprotawska, II Armii WP, Rynek, Długa

- szacowaną wartość

ok. 16. 850.000 zł w tym:

- modernizacja ulicy Brackiej – ok. 2.000.000 zł
- modernizacja ulicy Rynek – ok. 5.500.000 zł
- modernizacja ulicy II Armii Wojska Polskiego – ok. 2.000.000 zł
- modernizacja ulicy Długiej – ok. 800.000 zł
- modernizacja ulicy Szprotawskiej ok. 2.200.000 zł
- modernizacja ulicy Keplera (etap II) – ok. 4.350.000 zł

- prognozowane rezultaty:

na poziomie produktu:

- modernizacja ulicy Brackiej:

długość drogi – 200mb, średnia szerokość jezdni (dwupasmowa) – 6,5m, powierzchnia całkowita – ok. 1380 m2 w tym: jezdnia :880m2, zatoka autobusowa 200 m2, miejsca parkingowe -300 m2, droga o nawierzchni granitowej (kostki), chodniki o szer. od 2,5 do 3,5m obustronnie (powierzchnia chodników 1200 m2 (kostka granitowa 10x10x10 z wkomponowanymi płytami granitowymi 120x60x10) mała architektura: ławki – 10 szt., kosze śmietnikowe – 6szt. Stojaki na rowery – 3 szt. donice – 10 szt. oświetlenie – słupy ośw.– 6 szt., oprawy ośw. – 12 szt, wymiana kabli elekt – 160 mb kanalizacja deszczowa – studzienki rewizyjne – 3szt., wpusty uliczne 4 szt.

- modernizacja ulicy Rynek:

(nawierzchnie z kostki granitowej i płyty granitowe) powierzchnia – 2770 m2, zatoki – 120m2, parkingi – 125 m2, chodniki – 3360 m2 , krawężniki – dł. 670 mb mała architektura - donice – 38 szt. , ławki – 28 szt., kosze 12 szt. oświetlenie – 27 słupów oświetleniowych 50 opraw oświetleniowych kanalizacja - 8 studzienek rewizyjnych 12 wpustów ulicznych.

- modernizacja ulicy II Armii Wojska Polskiego:

dł. drogi - ok. 200 mb szer. 6m, (1600 m2) chodniki dł. ok. 380 m (1070 m2) nowe miejsca parkingowe (280 m2) kanalizacja - 8 wpustów ulicznych 3 studzienki rewizyjne oświetlenie – 8 lamp.

- modernizacja ulicy Długiej:

długość drogi – 80 m szer. 6,5 m (powierzchnia jezdni 300m2) parkingi i zatoki – 180 m2 chodniki - - 400 m2, dł. 2x 80 mb. szer. 2,5 m kanalizacja – 2 wpusty uliczne oświetlenie- 2 lampy.

- modernizacja ulicy Szprotawskiej:

długość drogi - 280 mb, szer. od 6 do 8 m powierzchnia 1400m² parkingi – pow. 350m², chodniki 1100m² mała architektura donice, ławki, kosze – po 5 szt. oświetlenie – 3 słupy z 6 oprawami kanalizacja – 4 wpusty uliczne, 3 studzienki

- modernizacja ulicy Keplera:

długość drogi - 305 mb chodniki 615 m nowa instalacja odbiorcza tj. wpusty uliczne z przykanalikami 57 mb odprowadzającą do sieci zbiorczej już istniejącej modernizacja 3 szt. skrzyż. Usunięta zostanie istniejąca nawierzchnia bit., wykonana nawierzchnia z kostki granitowej, nowe nawierzchnie chodników, zjazdów, przebudowane zostanie oświetlenie uliczne, wybudowane zostaną wpusty deszczowe z przykanalikami, wykonane zatoczki autobusowej wraz z przystankiem pasażerskim. Zamontowane zostaną nowe oznakowania oraz malowanie znaków drogowych poziomych.

- prognozowane rezultaty na poziomie efektu:

Realizacja projektu przyczyni się do realizacji celu programu określonego jako Przeciwdziałanie utrzymującej się degradacji Obszaru Rewitalizowanego w aspektach: ekonomicznym, społecznym i infrastrukturalnym. Skutkiem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej, zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, zapewnienie prawidłowego odwodnienia i oświetlenia ulic, zapewnienie bezawaryjności funkcjonowania zmodernizowanego układu drogowego, wzrost atrakcyjności działek i lokali. Pośrednio przełoży się to na wzrost liczby miejsc pracy, spadek przestępczości, wzrost atrakcyjności dla turystów, zaś w przypadku Rynku realizacja projektu oznaczać będzie przewrócenie mu dawnej funkcji oraz stworzenie przestrzeni do działań plenerowych na rzecz mieszkańców i turystów. Realizacja projektu przyczyni się do realizacji celu programu określonego jako Przeciwdziałanie utrzymującej się degradacji Obszaru Rewitalizowanego w aspektach: ekonomicznym, społecznym i infrastrukturalnym. Skutkiem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej, zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, zapewnienie prawidłowego odwodnienia i oświetlenia ulic, zapewnienie bezawaryjności funkcjonowania zmodernizowanego układu drogowego, wzrost atrakcyjności działek i lokali. Pośrednio przełoży się to na wzrost liczby miejsc pracy, spadek przestępczości, wzrost atrakcyjności dla turystów, zaś w przypadku Rynku realizacja projektu oznaczać będzie przewrócenie mu dawnej funkcji oraz stworzenie przestrzeni do działań plenerowych na rzecz mieszkańców i turystów.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji
monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
- uwagi:

przewiduje się etapowanie prac, elementem projektu są także prace projektowe

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

Cel II Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Cel III Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych

- potencjalne źródła finansowania

- budżet Żagania,

- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,

- Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016-2019 lub

4. Modernizacja przestrzeni publicznych w Żagańskim Obszarze Rewitalizacji poprzez kreację wównerfa wzdłuż ul Warszawskiej jako warunek ożywienia historycznego centrum miasta

- podmioty realizujące,

- Gmina Żagań o statusie miejskim

- zakres realizowanych zadań:

Kompleksowa modernizacja przestrzeni publicznej obejmująca w szczególności roboty branży drogowej, sanitarnej i elektrycznej, m. in. przebudowa starej nawierzchni z kostki brukowej betonowej „polbruk” na kostkę granitową z wkomponowanymi płytami granitowymi, wymiana oświetlenia ulicznego, remont odwodnienia (wpusty uliczne), montaż nowego oznakowania, wymiana elementów małej architektury (ławki, kosze, donice).

- lokalizacja:

- ulica Warszawska

- szacowaną wartość

- ok. 2.000.000 zł

- prognozowane rezultaty: wskaźniki produktu:

- nawierzchnia z kostki granitowej 10x10x10 cm - dł. ok. 190 mb (o łącznej powierzchni 1730m²) wstawki z płyt granitowych 10x60x120 cm (o pow. całkowitej 450 m²),

- krawężniki granitowe najazdowe 15x22 cm – dł. 45mb,

- ławki – ok. 20 szt.,

- kosze śmietnikowe – ok. 10 szt.,

- montaż słupów oświetlenia ulicznego z podwójnymi oprawami – szt. 12

- wykonanie nowej sieci kanalizacyjnej na całej długości ulicy (rury PCV fi 250mm) ok. 200 mb.

- studzienki ściekowe (fi 500 mm) – 6 szt.
- studnie rewizyjne (fi 1000 mm) – 10 szt.

- wskaźniki rezultatu:

Realizacja projektu przyczyni się do realizacji celu programu określonego jako *Przeciwdziałanie utrzymującej się degradacji Obszaru Rewitalizowanego w aspektach: ekonomicznym, społecznym i infrastrukturalnym*. Skutkiem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej, wzrost atrakcyjności działek i lokali. Pośrednio przełoży się to na wzrost liczby miejsc pracy, spadek przestępczości, wzrost atrakcyjności dla turystów, ograniczenie ruchu samochodowego przyczyni się do poprawy jakości powietrza i zmniejszenia emisji CO₂.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji:

- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post

- uwagi :

- przewiduje się etapowanie prac, elementem projektu są także prace projektowe

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

- Cel II Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- Cel III Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych

- potencjalne źródła finansowania

- budżet Żagania

- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,

- Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016-2019,

- Granty Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

5. Remont elewacji i kominów Pałacu Książęcego w Żaganiu jako element poprawy estetyki przestrzeni publicznych oraz warunków zabezpieczenia wnętrz pałacowych dla potrzeb realizowanych tam działań

- podmioty realizujące:

- Gmina Żagań o statusie miejskim,

- zakres realizowanych zadań:

- remont elewacji i kominów Pałac Książęcego,

- lokalizacja:

- Pałac Książęcy,

- szacowaną wartość:

- ok. 1.500.000 zł,

- prognozowane rezultaty:

- kominy - 18 szt.,

- wskaźniki produktu:

Powierzchnia elewacji – 8.000m²

- wskaźniki rezultatu:

Rezultatami przedmiotowych prac będzie podniesienie walorów estetycznych, krajobrazowych oraz wartości turystycznej, która z punktu widzenia miasta, w oparciu o istniejące zabytki architektury i dziedzictwa kulturowego, jest bardzo istotna.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji:

- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post

- uwagi:

dopuszcza się etapowanie prac, elementem projektu są także prace projektowe.

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt.

- Cel III Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych

- potencjalne źródła finansowania

- budżet Żagania

- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,

- Programy Operacyjne MKiDN.

6. Poprawa bezpieczeństwa i efektywności energetycznej na Żagańskim Obszarze Rewitalizacji poprzez kompleksową modernizację i wymianę oświetlenia przestrzeni publicznych

- podmioty realizujące

- Gmina Żagań o statusie miejskim

- zakres realizowanych zadań:

Wymiana oświetlenia ulicznego w przedmiocie wymiany: infrastruktury technicznej (skrzynki, złącza), instalacji energoelektrycznej (istniejące zasilanie oświetlenia są to linie napowietrzne na słupach żelbetowych i jeszcze drewnianych) z linii napowietrznych na kable podziemne, słupów oświetleniowych (z żelbetowych i stalowych na aluminiowe), lamp oświetleniowych (na lampy ledowe energooszczędne).

- lokalizacja:

- przestrzenie publiczne leżące na Obszarze Rewitalizacji

- szacowaną wartość:

ok. 8.240.000 zł

- prognozowane rezultaty: wskaźniki produktu:

- ilość lamp oświetlenia (drogi, place , parkingi, parki) w mieście – ok. 2500 szt.

- linie napowietrzne – ok. 45 km

- skrzynki rozdzielcze – ok. 40 szt.

- wskaźniki rezultatu:

Realizacja projektu przyczyni się bezpośrednio do poprawy bezpieczeństwa na Obszarze Rewitalizacji (statystyki policyjne). Przyniesie także wymierne efekty w zakresie ochrony środowiska np. szacowany efekt redukcji energii elektrycznej to 99,71 MWh/rok zaś szacowany efekt redukcji emisji CO₂ to 93,57 Mg/rok Działania będą miały także znaczenie popularyzujące wykorzystywanie niskoenergetycznego oświetlenia na potrzeby własne mieszkańców.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji:

- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post

- uwagi

- przewiduje się etapowanie prac, elementem projektu są także prace projektowe, szczególna uwaga będzie przykładana do demarkacji rzeczowej z innymi projektami przewidującymi modernizację oświetlenia.

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt:

- Cel III: Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych.

- potencjalne źródła finansowania:

- budżet Żagania,

- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 lub POIS,

- Granty Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

7. Rewitalizacja Parku Książęcego (Wyspa Bażanciarnia) wraz z zabytkowym kąpieliskiem miejskim jako wysokiej jakości przestrzeń dla sportu i rekreacji:

- podmioty realizujące:

- Gmina Żagań o statusie miejskim.

- zakres realizowanych zadań:

Prace remontowo-budowlane związane z remontem niecki basenowej, wymiana instalacji sanitarnych doprowadzającą wodę i odprowadzającą ścieki, remont pomieszczeń gospodarczych, socjalnych i biurowych, zagospodarowanie bliskiego otoczenia basenu w boiska sportowe (np. siatkówka plażowa, tenis, badminton) , plac zabaw dla dzieci i sprzęt rekreacyjny dla dorosłych : elementy siłowni i urządzeń do uprawiania Street Workoutu. Nowe zagospodarowanie zieleni - przestrzeń do wypoczynku, rekreacji. Poza ścisłą strefa Basenu planowane jest zagospodarowanie terenu zielonego – odtworzenie istniejących ścieżek parkowych, budowa nowych ścieżek w miejscach stniejących „wydeptów”, wymiana małej architektury – ławki, śmietniki, stojaki rowerowe, budowa pergoli. Projekt będzie obejmował również stworzenie tematycznych ścieżek edukacyjnych (historycznych, przyrodniczych, czy nieznanymi ciekawostek) z montażem tablic informacyjnych i innych pomocy dydaktycznych.

- lokalizacja:

- Park Książęcy, Wyspa Bażanciarnia

- szacowaną wartość:

- ok. 14.000.000 zł

- wskaźniki produktu:

- Zmodernizowana powierzchnia ok. 1,73 ha.

- wskaźniki rezultatu:

Realizacja projektu przyczyni się do realizacji celu programu określonego jako Przeciwdziałanie utrzymującej się degradacji Obszaru Rewitalizowanego w aspektach: ekonomicznym, społecznym i infrastrukturalnym. Skutkiem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej, a przez to jakości życia. Dotychczas obiekt był uruchamiany wyłącznie w sezonie letnim (lipiec/sierpień), jednak wprowadzenie nowych funkcji pozwoli udostępnić obiekt już od miesiąca maja do września włącznie. Obiekt będzie przeznaczony w szczególności dla mieszkańców Żagania oraz miejscowości ościennych, w celu spędzenia tam wolnego czasu, a w miesiącach wakacyjnych skorzystania z atrakcji kąpieli pod profesjonalną opieką ratowniczą. Ponadto zakłada się bezpłatne korzystanie z obiektu dwa razy w tygodniu dla osób z rodzin patologicznych i wykluczonych, które ze względów finansowych mają ograniczony dostęp do tego typu usług sportowo – rekreacyjnych.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji:

- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.

- uwagi:
- przewiduje się etapowanie prac, elementem projektu są także prace projektowe.
 - cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt
- Cel II Przeciwdziałanie degradacji w aspekcie społecznym (wykluczenie społeczne).
- Cel III Przeciwdziałanie degradacji w aspekcie infrastrukturalnym (przestrzenie publiczne)
 - potencjalne źródła finansowania
- budżet Żagania
- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,
- Interreg V a Brandenburgia-Polska.
- POIS.

8. Remont dawnego Ratusza w Żaganiu z przeznaczeniem na cele społeczne, Muzeum Miejskie i siedzibę NGO:

- podmioty realizujące:
- Gmina Żagań o statusie miejskim, projekt może być realizowany w partnerstwie.
 - zakres realizowanych zadań:

Kompleksowy remont budynku ze zmianą funkcji na budynek użyteczności publicznej obejmujący: zewnętrzne prace budowlane w zakresie wymiany tynków i powłok malarskich, wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, odnowienie zabytkowej sztukaterii, prace budowlane związane z zabezpieczeniem i wymianą zużytych elementów architektoniczno-konstrukcyjnych poszczególnych elementów (stropy, podłogi, Słupy, filary, podciągi, ściany, nadproża, itp.), wymiany wszystkich instalacji wodno-kanalizacyjnych, elektrycznych i wyposażenie w instalację p.poz. zmiany przestrzenne pomieszczeń wewnątrz Ratusza z przystosowaniem ich do konkretnych potrzeb - planowane jest urządzenie siedziby NGO i Muzeum Miejskiego

- lokalizacja:
- budynek dawnego Ratusza przy ul. Rynek.
 - szacowaną wartość:
- 5.250.000,00 zł
 - wskaźniki produktu:
- wymiary budynku (d,sz,w) ; 13,50;13,50:13,50, wysokość wieży –32,30 m
- kubatura - 2460 m3,
- powierzchnia użytkowa 278,00 m²,

- powierzchnia zabudowy – 182,00m²,
- powierzchnia całkowita – 311,00 m²,
- ilość izb – 12,
- montaż windy dla osób niepełnosprawnych (140x160 o udźwigu 400kg)

- wskaźniki rezultatu:

Realizacja projektu przyczyni się do realizacji celu programu określonego jako Przeciwdziałanie utrzymującej się degradacji Obszaru Rewitalizowanego w aspektach: ekonomicznym, społecznym i infrastrukturalnym. Skutkiem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej, a przez to jakości życia.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji:
- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
 - uwagi:
 - przewiduje się etapowanie prac, elementem projektu są także prace projektowe
 - cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt:
 - Cel II Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
 - Cel III Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych.
 - potencjalne źródła finansowania
 - budżet Żagania,
 - środki NGO,
 - Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,
 - Interreg V A Brandenburgia-Polska,
 - Programy Operacyjne MKiDN.

9. Budowa toru kajakowego wraz z przystanią kajakową w Parku Książęcym w Żaganiu

- podmioty realizujące:
- Gmina Żagań o statusie miejskim, projekt może być realizowany w partnerstwie.
- zakres realizowanych zadań:

Budowa przystani kajakowej w konstrukcji drewnianej na palach stałych utwierdzonych w dnie rzeki i brzegu z wydzielonymi stanowiskami na sprzęt pływający (kajaki, łodzie, ewentualnie rowery wodne) . Przystań kajakowa powinna mieć zaplecze magazynowo-gospodarcze. W obrębie przystani powinno się wyregulować i zagospodarować brzegi i ewentualnie również dno toru. Tor powinien być przystosowany do uprawiania sportów

wodnych rekreacyjnie jak i uprawiania sportu – zawodów kajakarskich. Przystań kajakowa była by również wykorzystywana przez uczestników spływów kajakowych,

- lokalizacja:

- rzeka Bóbr, teren Parku Książęcego włączając Wyspę

- szacowaną wartość:

- 400.000 zł

- wskaźniki produktu:

- przystań kajakowa o długości – 15 mb – szer. 3,5 m. część przystani z wydzielonymi stanowiskami na 12 kajaków, pozostała część przystani bez stanowisk (cumowanie łodzi, rowerów wodnych), tor kajakowy - dł. 500 m

- wskaźniki rezultatu:

Realizacja projektu przyczyni się do realizacji celu programu określonego jako Przeciwdziałanie utrzymującej się degradacji Obszaru Rewitalizowanego w aspektach: ekonomicznym, społecznym i infrastrukturalnym. Skutkiem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej, a przez to jakości życia.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji:

- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.

- uwagi:

- przewiduje się etapowanie prac, elementem projektu są także prace projektowe, projekt zgłoszony przez NGO w toku konsultacji społecznych, może być realizowany w partnerstwie.

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt:

- Cel II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,

- Cel III: Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych.

- potencjalne źródła finansowania:

- budżet Żagania,

- środki NGO,

- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,

- Interrego V A Brandenburgia-Polska,

- Granty Norweskiego Mechanizmu Finansowego,

- Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Operacyjnego.

10 .Budowa przystani kajakowej wraz z sezonowym polem namiotowym na Kępie Ludwika w Żaganiu:

- podmioty realizujące

- Gmina Żagań o statusie miejskim, projekt może być realizowany w partnerstwie

- zakres realizowanych zadań:

Zakres realizowanych zadań, budowa przystani kajakowej w konstrukcji drewnianej na palach stałych utwierdzonych w dnie rzeki i brzegu z wydzielonymi stanowiskami na sprzęt pływający (kajaki, łodzie, ewentualnie rowery wodne). Przystań kajakowa powinna mieć zaplecze magazynowo-gospodarcze. W obrębie przystani powinno się wyregulować i zagospodarować brzegi, Przystań kajakowa była by również wykorzystywana przez uczestników spływów kajakowych, Projekt obejmuje także stworzenie infrastruktury pola namiotowego z zakresie zgodnym z zapisami Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie

- lokalizacja:

- Kępa Ludwika, rzeka Bóbr

- szacowaną wartość:

- 600.000 zł

- wskaźniki produktu:

- przystań rzeczna dł. 15 mb z pomostami na kajaki – dł. 15 mb

- pomosty wędkarskie dł. 4 mb. – szt. 3

- miejsce spoczynkowe (altana drewniana z ławkami 3szt. i siedzeniami)

- kosze śmietnikowe – 6 szt.

- ławki parkowe – 6 szt.

- stojaki rowerowe – na 8 rowerów

- miejsce wydzielone na ognisko (palenisko, ławki) wydzielone pole namiotowe (o pow. poniżej 0,5 ha.) boisko rekreacyjno-sportowe (siatkówka, tenis, badminton)

- wskaźniki rezultatu:

Realizacja projektu przyczyni się do realizacji celu programu określonego jako przeciwdziałanie utrzymującej się degradacji Obszaru Rewitalizowanego w aspektach: ekonomicznym, społecznym i infrastrukturalnym. Skutkiem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej, a przez to jakości życia.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji:

monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post,

- uwagi:

- przewiduje się etapowanie prac, elementem projektu są także prace projektowe, projekt zgłoszony przez NGO w toku konsultacji społecznych, może być realizowany w partnerstwie.

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt:

- Cel II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

- Cel III: Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych.

- potencjalne źródła finansowania

- budżet Żagania,

- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,

- środki NGO,

- Granty Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

B. PROJEKTY SPOŁECZNE:

1. Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej i rekreacyjnej oraz ochrona dziedzictwa kulturowego miasta.

- podmioty realizujące:

- Gmina Żagań o statusie miejskim.

- zakres realizowanych zadań:

- Odpowiednia kampania promująca walory turystyczno-kulturowe przyczyni się do pozyskiwania inwestorów zainteresowanych tworzeniem usług turystycznych w obszarze.

Kampania promocyjna skierowana powinna być do dwóch grup odbiorców:

(1) potencjalnych inwestorów,

(2) osób zainteresowanych walorami turystyczno-kulturalnymi miasta. Jej celem będzie również wypromowanie lokalnego produktu dla obszaru – marki kojarzonej obszarem rewitalizowanym.

- lokalizacja:

- Obszar rewitalizacji

- szacowaną wartość:

- 200.000 zł

- prognozowane rezultaty:

- na poziomie produktu:

Liczba kampanii – 1 szt.

- prognozowane rezultaty na poziomie efektu:

Pośrednio przełoży się to na wzrost liczby miejsc pracy, spadek przestępczości, wzrost atrakcyjności dla turystów, zaś w przypadku Rynku realizacja projektu oznaczać będzie przewrócenie mu dawnej funkcji oraz stworzenie przestrzeni do działań plenerowych na rzecz mieszkańców i turystów.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji

- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt:

- Cel II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

- Cel III: Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych.

- potencjalne źródła finansowania:

- budżet Żagania

- środki NGO,

- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój lub FIO lub środki prywatne.

2. Aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców obszaru rewitalizacji:

- podmioty realizujące:

- Gmina Żagań o statusie miejskim, Centrum Kultury, Pałac Książęcy sp. z o.o., Muzeum Obozów Jenieckich, NGO, szkoły

- zakres realizowanych zadań:

Projekt zakłada stworzenie spójnej i kompleksowej oferty aktywizacyjnej dla mieszkańców (w różnym wieku obszaru rewitalizacji). Projekt ma promować aktywne spędzanie wolnego czasu i zachęcać mieszkańców do współuczestniczenia w organizowaniu działań aktywizujących.

- lokalizacja:

Obszar rewitalizacji, Pałac i Park Książęcy, teren rekreacyjny w parku, Rynek, Plac Gen. Maczka

- szacowaną wartość:

- 200.000 zł

- prognozowane rezultaty: na poziomie produktu:

- Liczba przedsięwzięć – 10 szt.

- Liczba uczestników – 100 osób

- prognozowane rezultaty

- Wzrost liczby osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych
 - na poziomie efektu:
- Wzrost liczby osób uczestniczących w wydarzeniach turystycznych
- Wzrost liczby osób turystów w obszarze rewitalizacji
 - sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji
- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
 - cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt:
- Cel I: Przeciwdziałanie ubóstwu
- Cel II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
 - potencjalne źródła finansowania:
- budżet Żagania
- środki NGO,
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój lub FIO lub środki prywatne.

3. Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji

- podmioty realizujące
- Gmina Żagań o statusie miejskim
 - zakres realizowanych zadań:

Wsparcie utworzenia lokalnego samorządu gospodarczego oraz zaangażowanie Miasta Żagań w powołanie oddziału lub delegatury organizacji pracodawców z lokalizacją i szczególnym wsparciem dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji. Stworzenie systemu zachęt pozafinansowych dla osób podejmujących po raz pierwszy działalność gospodarczą na terenie obszaru rewitalizacji

- lokalizacja:
- Obszar rewitalizacji
 - szacowaną wartość:
- 200.000 zł

- prognozowane rezultaty: na poziomie produktu:

Liczba samorządów gospod. funkcjonujących na obszarze – 1 szt.

Liczba uruchomionych oddz. organizacji wsp. przedsiębiorczość – 1 sz.

Liczba spotkań zorganizowanych przez Urząd Miasta i organizacje samorządu gospodarczego poświęconych tematyce przedsiębiorczości – 8 szt.

- prognozowane rezultaty

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie klimatu dla wzrostu gospodarczego w obszarze Wzrost liczby zatrudnionych w obszarze

- na poziomie efektu:

Spadek liczby niezagospodarowanych lokali usługowych Oferta zachęt pozafinansowych dla osób podejmujących działalność

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

Cel I Przeciwdziałanie ubóstwu

Cel II Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- potencjalne źródła finansowania

- budżet Żagania

- środki NGO,

- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój.

4. Tworzenie warunków aktywnego rozwoju młodzieży i dorosłych oraz budowa społeczeństwa opartego na wiedzy.

- podmioty realizujące:

- Gmina Żagań o statusie miejskim, Centrum Kultury, Pałac Książęcy sp. z o.o., Muzeum Obozów Jenieckich, NGO, szkoły.

- zakres realizowanych zadań:

Stworzenie mieszkańcom obszaru w wieku pozaszkolnym oraz osobom starszym możliwości doskonalenia swoich umiejętności, korzystania ze specjalnie przygotowanej i do nich adresowanej oferty edukacyjnej umożliwiającej podniesienie kwalifikacji lub przekwalifikowanie się w zależności od potrzeb rynku pracy. Niezmiernie ważnym jest utrzymanie i rozwijanie funkcjonującego w obszarze Centrum Kultury, którego oferta sekcji artystycznych jest dowodem na to, że aktywność społeczna nie kończy się wraz z przejściem na emeryturę. W ramach chociażby Uniwersytetu Trzeciego Wieku organizowane są warsztaty, seminaria i wykłady, które służą zdobyciu nowej wiedzy oraz pogłębieniu aktualnie posiadanej, natomiast systematyczne spotkania sprzyjają nawiązywaniu i rozwijaniu nowych przyjaźni oraz kontaktów towarzyskich.

- lokalizacja:

Obszar rewitalizacji, Pałac i Park Książęcy, teren rekreacyjny w parku, Rynek, Plac Gen. Maczka

- szacowaną wartość
- 200.000 zł
- prognozowane rezultaty: na poziomie produktu:
 - projekty o charakterze miękkim ukierunkowanych na poprawę jakości i dostępności usług świadczonych przez ośrodki kształcenia ustawicznego, poszerzenie oferty, rozwój współpracy z uczelniami wyższymi – 2 szt.
 - projekty ukierunkowane na rozwijanie działalności Centrum Kultury nowe sekcje)– 2 szt.
 - projekty ukierunkowane na stworzenie systemu szkoleń i kursów dla mieszkańców miasta – 2 szt.
 - sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji:
 - monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
 - cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt:
 - Cel I: Przeciwdziałanie ubóstwu
 - Cel II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
 - potencjalne źródła finansowania
 - budżet Żagania
 - Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,
 - środki NGO,
 - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój.

5. Stworzenie efektywnego systemu edukacji spójnego z potrzebami lokalnego rynku pracy

- podmioty realizujące:
 - Gmina Żagań o statusie miejskim, Powiat Żagański, Centrum Kultury, Pałac Książęcy sp. z o.o., NGO, szkoły.
- zakres realizowanych zadań:

W dzisiejszych czasach konkurencyjna gospodarka to gospodarka oparta na kapitale intelektualnym oraz aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców gminy. W związku z tym niezmiernie ważnym jest aby w mieście i w szczególności w obszarze rewitalizacji jako obszarze deficytów, istniał efektywny system edukacji spójny w lokalnym rynku pracy (w szczególności w zakresie szkolnictwa zawodowego).

- lokalizacja:

Obszar rewitalizacji, szkoły z obszaru rewitalizacji, w tym 2 ponadregionalne szacowaną wartość 2.000.000 zł

- prognozowane rezultaty:

na poziomie produktu:

projekty ukierunkowane na wsparcie edukacji ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych, ukierunkowanych na potrzeby lokalnej gospodarki – 2 szt.

projekty ukierunkowane na rozwój zajęć pozalekcyjnych w placówkach edukacyjnych – szczególnie w odniesieniu do kompetencji kluczowych, profilaktyki bezpieczeństwa, zdrowia, sportu, kształcenia regionalnego – 3 szt.

projekty ukierunkowane na promowanie programów autorskich, własnych oraz innowacji w systemie kształcenia oraz wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów, w tym wsparcie uzdolnionej młodzieży poprzez system stypendiów i nagród – 2 szt.

projekty dot. nowych kierunków oraz nowoczesnych metod kształcenia zawodowego – kształcenie w miejscu pracy, rozwój kierunków kształcenia zawodowego, dostosowanych do rynku pracy – 1 szt

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji
- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

Cel I Przeciwdziałanie ubóstwu

Cel II Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- potencjalne źródła finansowania
- budżet Żagania
- środki NGO,
- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój lub FIO lub środki prywatne.

5. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych wraz z inkubatorem spółdzielni socjalnych.

- podmioty realizujące
- Gmina Żagań o statusie miejskim.
- zakres realizowanych zadań:

- aktywizacja społeczna osób bezrobotnych, aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, wsparcie w zakresie zakładania działalności gospodarczej w tym tworzenie spółdzielni socjalnych.

- lokalizacja:

Obszar rewitalizacji

- szacowana wartość

- 500.000 zł

- prognozowane rezultaty: na poziomie produktu:

- Liczba osób objętych wsparciem: 50,

- Liczba założonych spółdzielni socjalnych 2

- prognozowane rezultaty na poziomie efektu:

- Spadek liczby niezagospodarowanych lokali usługowych, Wzrost liczby zatrudnionych w obszarze.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji

- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

- Cel I: Przeciwdziałanie ubóstwu.

- Cel II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

- potencjalne źródła finansowania

- budżet Żagania

- środki NGO,

- Regionalny Program Operacyjny –Lubuskie 2020,

- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój.

6. Aktywizacja społeczna seniorów w oparciu o Klub Aktywności Seniora.

- podmioty realizujące:

Gmina Żagań o statusie miejskim

- zakres realizowanych zadań:

- aktywizacja społeczna osób starszych poprzez organizację zajęć edukacyjnych oraz kulturalnych , zajęcia w zakresie rehabilitacji ogólnozdrowotnej, wyjazdy kulturalne i turystyczne.

- lokalizacja:

Obszar rewitalizacji

szacowaną wartość

- 500.000 zł

- prognozowane rezultaty

na poziomie produktu:

Liczba osób objętych wsparciem: 40

- prognozowane rezultaty na poziomie efektu:

Wzrost jakości życia seniorów, inkluzja społeczna

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji
- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post
- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

Cel II Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- potencjalne źródła finansowania

- budżet Żagania

- środki NGO,

- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój,

- Rządowy Program Na Rzecz Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020,

- Interreg VA Brandenburgia-Polska,

7. Działalność edukacyjna na rzecz bezpieczeństwa

- podmioty realizujące:

Gmina Żagań o statusie miejskim, Straż Miejska

- zakres realizowanych zadań:

Ciąg instruktarzy, zajęć i pogadanek adresowany od uczniów żagańskich szkół mający na celu przedstawienie zagrożeń związanych z przestępczością, ruchem drogowym i profilaktyki uzależnień.

- lokalizacja:

Obszar rewitalizacji

- szacowaną wartość

- 500.000 zł

- prognozowane rezultaty na poziomie produktu:

Liczba instruktaży i przeprowadzonych zajęć w szkołach: 30

- prognozowane rezultaty na poziomie efektu:

Wzrost świadomości uczniów w zakresie bezpieczeństwa

sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji
monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

Cel II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- potencjalne źródła finansowania
 - budżet Żagania
 - środki NGO lub KPP, PCPR, OPS,

8. PATRON – innowacyjny model przeciwdziałania dziedziczeniu ubóstwa przez dzieci i młodzież.

- podmioty realizujące

Gmina Żagań o statusie miejskim, OPS, MM Global Consulting Sp. z o.o.

- zakres realizowanych zadań:

Wypracowanie efektywnych narzędzi i metod przeciwdziałania dziedziczeniu ubóstwa przez dzieci i młodzież zamieszkujących teren objęty rewitalizacją

- lokalizacja:

Obszar rewitalizacji

szacowaną wartość 930.000 zł

- prognozowane rezultaty: na poziomie produktu:

1 przyjęta innowacja,

- prognozowane rezultaty: na poziomie efektu:

Zwiększenie wykorzystania innowacji społecznych w obszarze przeciwdziałania zjawisku dziedziczenia biedy; zapewnienie warunków dla skutecznego i trwałego włączenia wypracowanego modelu 30 użytkowników, którzy nabyli umiejętność posługiwania się modelem, 1 wdrożona innowacja.

- sposób oceny rezultatów i zmierzenia ich w odniesieniu do celów rewitalizacji

- monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post

- cele szczegółowe, których osiągnięcie wspiera dany projekt

- Cel II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

- potencjalne źródła finansowania

- budżet Żagania

- środki NGO,

- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój lub OPS lub środki prywatne.

5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Żagań o statusie miejskim.

Charakterystyka gminy.

Miasto Żagań położone jest w zachodniej części Polski, na pograniczu Niziny Śląsko-Lużyckiej i Wału Trzebnickiego, nad rzekami: Bobrem i Czarną Wielką. Miasto znajduje się w odległości ok. 40 km od granicy polsko-niemieckiej i ok. 100 km od granicy polsko-czeskiej. Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 r. gmina miejska Żagań wchodzi w skład województwa lubuskiego oraz powiatu żagańskiego. Graniczy z gminą wiejską Żagań (od północy, wschodu i południa), gminą wiejską Żary (od zachodu) oraz gminą miejsko - wiejską Iłowa (od południowego – zachodu).

Specyfiką charakteryzującą gminy miejskie jest fakt, że jedyną jednostką administracyjną na terenie takiej gminy jest konkretne miasto. Tak więc siedzibą lokalnej administracji gminy jest miasto Żagań. Lokalizacja miasta w regionie jest korzystna, a wpływają na to szczególnie przebiegające przez Żagań ważne szlaki transportowe: drogowe i kolejowe oraz położenie geograficzne.

5.2.1. Zarys historii miasta Żagań

Żagań założono na północnym skraju Borów Dolnośląskich. Gród, a później miasto, wyrosły na wschodnim brzegu rzeki Bóbr, obok przeprawy ważnego szlaku handlowego (Niski Trakt), łączącego Poznań z Lipskiem.

Pierwsza historyczna wzmianka o Żaganiu jako grodzie kasztelańskim pochodzi z 1202 r. Gród powstał zapewne wcześniej, lecz po 1155 r., gdyż w wystawionym wówczas dokumencie wymieniającym nadgraniczne grody śląskie, brak jest Żagania. Lokalizacja pierwotnego grodu nie została jak dotąd ustalona. Przypuszcza się, że znajdował się w pobliżu wsi Stary Żagań, położonej 5km na północ od miasta. Stary Żagań był osadą targową, powstałą w 1 połowie XII w., a z tego czasu zachował się romański kościół, wybudowany przed 1143 r. Osada targowa w Starym Żaganiu uległa translokacji i przeniesiono ją w pobliże przeprawy szlaku komunikacyjnego przez Bóbr. Najprawdopodobniej nastąpiło to za panowania Bolesława Kędzierzawego (1146-1163) lub Władysława Wysokiego (1163-1201).

Przekształcenie osady o rozproszonej zabudowie w regularnie rozplanowane miasto nastąpiło prawdopodobnie w czasach, gdy Śląskiem władał Henryk Brodaty (1202-1238). Lokacyjne miasto wytyczone zostało w bezpośrednim jej sąsiedztwie. Jego niewielki obszar

ograniczał się do rynku oraz przyległych kwartałów zabudowy. Około XIII w. miasto obwarowano wałami ziemnymi i palisadą, włączając w obręb umocowań dodatkowe tereny.

Przed 1260 r. Żagań otrzymał samorządowe prawa magdeburskie. W 1274 r. stał się stolicą wyodrębnionego księstwa. Dziesięć lat później, z inicjatywy księcia Przemka, powstał klasztor augustianów, przeniesiony tutaj z pobliskiego Nowogrodu Bobrzańskiego. W owym czasie nastąpiło powiększenie obszaru miasta poprzez włączenie od wschodu i zachodu terenów o areale dwukrotnie większym od lokacyjnego ośrodka. Wytyczony został wówczas drugi czworoboczny plac nazwany Nowym Rynkiem (obecnie pl. Słowiański). Na obszarach przyłączonej strefy stanęły monumentalne założenia architektoniczne: opactwo augustiańskie, zamek książęcy, klasztor augustianów. Rozwinięte terytorialnie miasto rozbudowało system obwarowań złożony z kamiennych murów, fos i wałów ziemnych. W pierścieniu murów obronnych istniały trzy bramy o nazwach odpowiadających kierunkom wylotowych dróg: Żarska, Szprotawska (Bożnowska), Kozuchowska (Szpitalna).

Pod koniec XIII w. Żagań stał się drugim co do wielkości miastem północnej części Dolnego Śląska, pod względem zajmowanego obszaru niewiele ustępując Głogowowi. O jego randze gospodarczej świadczyły dwa place rynkowe oraz służąca jako targowisko szeroka ulica, prowadząca do bramy Kozuchowskiej. Ze względu na coraz większe osłabienie pozycji politycznej Piastów Śląskich następowało stopniowe uzależnianie kolejnych księstw od Korony Czeskiej. Książę Henryk żagański złożył hołd królowi Czech Janowi Luksemburskiemu w 1329 roku.

Około połowy XIII w. na przedmieściu Kozuchowskim, zwanym także Szpitalnym wzniesiony został szpital św. Ducha. Przy hospicjum znajdowała się kaplica pod tym samym wezwaniem, w 1459 r. rozbudowana w kościół, zachowany w przekształconej postaci do dziś. Istniejący tutaj niewielki cmentarz rozrósł się po 1515 r., kiedy zaprzestano pochówków przy kościele augustiańskim. W początkach XVII w. wśród istniejących wówczas czterech przedmieść, najmniejsze było Kozuchowskie z 24 domami mieszkalnymi. Największym przedmieściem było Żarskie, posiadające wówczas 80 domów rozmieszczonych po obu stronach Bobru. Tutaj również znajdował się szpital, którego patronką była św. Anna. Po zachodniej stronie rzeki, na znacznym wyniesieniu, przy drodze do Żar, augustianie zbudowali kościół Zwiastowania NMP, zachowany do naszych czasów. W 1539 r. w jego otoczeniu założony został cmentarz, na terenie którego w 1598 zaczęto wznosić z piaskowca kaplicę Bożego Grobu, będącą kopią kaplicy Grobu Pańskiego w Jerozolimie.

Znaczna część dawnych urządzeń i budynków przemysłowych zlokalizowana została na przedmieściu Żarskim wzdłuż Bobru i rzeki Czarnej. Funkcjonowały tam folusze,

farbiarnie, młyny zbożowe i garbarskie, tartak, papiernia oraz słynne żagańskie kuźnie, czynne od wczesnego średniowiecza aż po XIX w.

Z inicjatywy suwerena księstwa żagańskiego, księcia saskiego Jerzego w 1501 r. nastąpiła rozbudowa fortyfikacji miejskich, polegająca na założeniu drugiego pasma murów z bastcjami na odcinku północno – zachodnim, od bramy Żarskiej do Kozuchowskiej.

Od końca XIII w. Żagań był stolicą samodzielnego księstwa żagańskiego rządzonego do 1472 r. przez Piastów śląskich, kiedy to Jan II Szalony sprzedał je książętom saskim. W tym okresie księstwem rządziło pięciu książąt z rodu Wettinów, z których ostatni, książę Moritz, w 1549 r. wymienił Żagań za terytoria czeskie, przekazując go królowi Ferdynandowi Habsburgowi.

W 1627 r. cesarz Ferdynand II sprzedał księstwo dowódcy swych wojsk, Albrechtowi Wallensteinowi. Za jego rządów miasto bardzo się rozwinęło. Albrecht Wallenstein sprowadził do miasta wielkiego uczonego, astronoma Jana Keplera, który prowadził w Żaganiu obserwacje astronomiczne i meteorologiczne. Dzięki jego zabiegom uruchomiono pierwszą drukarnię w mieście (1629 r.), a także rozpoczęto przebudowę średniowiecznego zamku na barokowy pałac. Przy pałacu powstał barokowy – geometryczny park. W latach 1849-1859 za sprawą księżnej Doroty Talleyrand wybitny architekt Oskar Teichert przekształcił geometryczny ogród pałacowy w rozległy park krajobrazowy o powierzchni ponad 100 ha. Na północnym obrzeżu parku księżna Dorota ufundowała kompleks szpitalno – kościelny.

Na początku XVII w. w północnej części miasta, na terenie położonym między przedmieściami Żarskim a Kozuchowskim stanął jeden z sześciu tzw. Kościołów Łaski na Śląsku, do którego korpusu w połowie XIX w. dostawiono strzelistą wieżę, która dominuje do dzisiaj w krajobrazie miasta.

W latach 1632-1633 zarazy oraz liczne grabieże spowodowały spustoszenia i zniszczenia Żagania oraz jego okolic. Odbudowa miasta miała miejsce za panowania księcia Waclawa Euzebiusza Lobkowica, któremu odstąpił księstwo cesarz Ferdynand III Habsburg. W 1677 r. w mieście wybuchł ogromny pożar, który strawił wiele kościołów i budynków, w tym także bibliotekę klasztoru augustianów. W 1730 r. znów wybuchł wielki pożar, w wyniku którego spłonęło prawie całe miasto. Odbudowę rozpoczęto jeszcze w czasach habsburskich, borykano się jednak z trudnościami finansowymi.

W 1785 r. księstwo przeszło w posiadanie Piotra Birona, księcia kurlandzkiego. W latach 1842-1862 za czasów panowania księżnej Doroty de Talleyrand-Périgord, najmłodszej córki Birona, Żagań stał się ważnym ośrodkiem życia kulturalnego

i politycznego o znaczeniu ponadregionalnym. W mieście przebywały wówczas takie sławy jak Ferenc Liszt, Božena Němcová czy Honoré de Balzac.

Druga połowa XIX i początek XX w. były okresem intensywnego rozwoju przestrzennego Żagania. Zabudowany obszar miejski powiększył się w tym czasie o areal stanowiący wielokrotność powierzchni zajmowanej przez ośrodek średniowieczny. Stało się tak za sprawą powstałego tutaj przemysłu, a także rozwoju komunikacji, z czym wiązało się rozerwanie pierścienia murów obronnych. W konsekwencji przed połowa XIX w. rozebrano wszystkie trzy bramy miejskie.

Dynamiczny rozwój lewobrzeżnej części miasta zapoczątkowany został budową zlokalizowanego tutaj dworca kolejowego. Pierwsza linia kolejowa łącząca Żagań z Głogowem powstała w 1846 r. Z gospodarczego punktu widzenia ważniejszą jednak linią kolejową była trasa łącząca Wrocław z Berlinem przez Żagań, uruchomiona w 1875 r. Następnie Żagań uzyskał połączenia kolejowe z Żarami, Kozuchowem, Nową Solą, Poznaniem oraz Jelenią Górą. W tej części miasta ulokowano również zakłady związane z miejską gospodarką komunalną tj. gazownię, wieżę ciśnień, stację pomp, elektrownię parową i zakład energetyczny. Istotną inwestycją była również budowa w 1897 r. opodal szpitala św. Krzyża drugiego mostu na Bobrze, który dał początek nowej dzielnicy Żagania – Moczynia.

W czasie I wojny światowej, w zachodniej części Żagania założono obóz jeniecki dla żołnierzy rosyjskich, w którym więziono również m. in. żołnierzy powstania wielkopolskiego. Natomiast okres po dojściu Hitlera do władzy w Niemczech w 1933r. wyznaczył kierunki inwestycji w mieście o charakterze militarnym. W zachodniej części Żagania ulokowano nowe koszary dla wojsk pancernych (użytkowane do chwili obecnej przez oddziały pancerne Wojska Polskiego). Na północ od Żagania ulokowano lotniska wojskowe. W 1935 r. ówczesni właściciele pałacu i miana książąt żagańskich z rodu Talleyrand-Perigord, zostali pozbawieni tytułu. Ostatni książę żagański Boson II de Talleyrand-Perigord został uznany przez władze nazistowskie za wroga państwa i pozbawiony obywatelstwa niemieckiego.

Podobnie jak w innych miastach III Rzeszy, w czasie nocy kryształowej zniszczona zostaje żagańska synagoga i inne miejsca związane z lokalną społecznością żydowską. W czasie tej wojny w okolicy Żagania ulokowano duży obóz jeniecki – Stalag VIII C dla żołnierzy i podoficerów alianckich. Pod koniec 1940 r., w obozie tym było więzionych 45 tys. jeńców. W 1942 r. utworzono obóz Luft 3 dla oficerów alianckiego lotnictwa. W 1944 roku w żagańskim obozie miała miejsce spektakularna ucieczka jeńców – oficerów lotnictwa. To wydarzenie doczekało się kilku ekranizacji. Na podstawie wydarzeń żagańskiej ucieczki

powstały dwa filmy z 1963 i 1988 r. p.t. "Wielka Ucieczka" oraz „Wielka ucieczka II” ze sławami amerykańskiego kina tj. Steve McQueen'em i Christopherem Reeve'em. Niecały rok później, w dniu 16.02.1945 r., miasto po ciężkich walkach zdobyła Armia Czerwona. W wyniku wielodniowych walk i ostrzału artyleryjskiego wiele budynków uległo zniszczeniu. Do zrujnowania miasta przyczyniły się także podpalenia dokonywane już po jego zdobyciu przez czerwonooarmistów.

Wkrótce po zakończeniu działań wojennych na ziemi żagańskiej zaczęła zawiązywać się polska administracja. Na mocy postanowień konferencji w Poczdamie w lipcu 1945r. tereny te zostały przyłączone do Polski, jako część Ziem Zachodnich (Ziem Odzyskanych). Odtąd niemiecki Sagan stał się Żganiem, powoli zasiedlanym pomimo zniszczeń przez osadników z przedwojennej Polski (nazwa została nadana tymczasowo, po czym zmieniono ją na współczesną - Żagań). Dotychczasowa ludność została prawie w całości wysiedlona do Niemiec. Pierwszy pociąg osobowy z Wrocławia do Żagania przybył już w lipcu 1945 r. i w tym samym roku uruchomiono pierwsze zakłady pracy. W Żganiu utworzono poddyrekcję PKP dla Ziem Odzyskanych. W zabytkowym zamku tuż po wojnie znajdował się magazyn łupów żołnierzy radzieckich („trofiejnych”). W 1948 r. pałac przejęło Starostwo Powiatowe. Obecny wygląd najstarszej części Żagania to pozostałości po zniszczeniach 1945 r. Dawne budynki w centrum zastąpiono bezstylowymi blokami, co znacząco oszpeciło wygląd zabytkowego Starego Miasta. W następnych latach w Żganiu odbudowywano zakłady przemysłowe, uruchamiano także szkoły i inne instytucje użyteczności publicznej. Jednak równolegle, podobnie zresztą jak w wielu innych miejscach na tzw. Ziemiach Odzyskanych, dokonywano rozbiórkę wielu zachowanych budowli dawnego Żagania. W 1965 r. wyburzono dawny Kościół Łaski, pozostawiając jedynie wieżę, której nadano funkcję widokową. Na miejscu dawnego obozu jenieckiego w Żganiu powstało w 1971 r. Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców Wojennych, upamiętniające ich pobyt w mieście w czasie wojny. Żagań przekroczył przedwojenną liczbę ludności dopiero w latach 80. XX w. W 1987 r. zamieszkiwało go już 27 tys. mieszkańców.

Obecny herb Żagania wzorowany jest na odcisku pieczęci miejskiej widniejącej przy dokumentach z 1303 i 1305 r. Otaczał go napis: SIGILLV BVRGENSIVM DE SAGANO. Żagań był wówczas własnością Piastów z linii głogowsko-żagańskiej.

Po sprzedaży miasta w 1472 r. księżętom saskim w herbie Żagania orła zastąpiono czarnym lwem margrabiów miśnieńskich. Taki wzór obowiązywał do 1602 r., kiedy to 13 marca cesarz, król Czech Rudolf II Habsburg nadał w Pradze w specjalnym przywileju nowy herb miasta: w tarczy czwórdzielnej w krzyż, pierwsze i czwarte pole barwy czarnej, na

każdym stojące, złote lwy w koronach zwrócone ku sobie, drugie i trzecie pole barwy czerwonej, na każdym budynek bramy miejskiej w kolorze białym z dwiema blankowanymi basztami po bokach, z otwartą bramą i podniesioną kratą, pod nią duża, czarna litera "S" oznaczająca wówczas nazwę miasta (łac. *Saganum*, niem. *Sagan*). Powyżej tarczy herbowej hełm z koroną, przyozdobiony z prawej strony czarno-żółtymi labrami i biało-czerwonymi z lewej. Powyżej hełmu dwa rozpostarte orle skrzydła. Herb ten obowiązywał do 1968 r.

Od 1945 r. władze miejskie używały herbu wzorowanego na pieczęciach z 1384 i 1428 r., na równi z cesarskim znakiem. W 1968 r. zmieniono herb na mocy Uchwały Miejskiej Rady Narodowej. Jego autorem był kustosz Muzeum w Nowej Soli - Aleksander Fudalej. Wyglądał jak obecny herb miasta, z tą różnicą, że pióropusz na hełmie był barwy zielonej. Przedostatni herb przyjęto na mocy Uchwały nr 11/8/93 Rady Miejskiej z dnia 25 lutego 1993 r. Autorami jego byli Grażyna Kulej-Zwiemik i historyk Jerzy Winczaruk. Natomiast obecny herb Żagania został zatwierdzony uchwałą nr XXI/46/96 Rady Miasta Żagania w dniu 22 maja 1996 r. W tarczy barwy czerwonej blankowane mury obronne barwy białej, pośrodku blankowana wieża bramna z dwoma czarnymi ostrołukowymi oknami i otwartą ostrołukową bramą, nakryta szarym (srebrnym) spiczastym dachem. Ponad murami z prawej strony biały hełm turniejowy z półkolistym pióropuszem z pawich piór. Z lewej strony tarcza sercowa barwy żółtej (złotej), w polu czarny orzeł z białą przepaską (herb Piastów dolnośląskich). W bramie rycerz bez nakrycia głowy trzymający włócznię w prawej i tarczę z wizerunkiem orła Piastów w lewej ręce.

Herb używany w latach 1472-1602.

Herb używany w okresie 1602–1968.

Herb używany w okresie 1945–1968

Obecny herb Żagania

5.2.2. Krajobraz kulturowy – elementy przestrzenne identyfikujące tożsamość historyczną miasta.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje pojęcie krajobrazu kulturowego, jako przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Z dniem 11.09.2015 r. zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, krajobraz kulturowy jako pojęcie otrzymał nową definicję (art. 3 pkt 14) - *przeźren postrzegana przez ludzi, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka.*

Krajobraz kulturowy Żagania jest materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, wynikiem ścierania się wpływów niemieckich, polskich i czeskich. Zachowane elementy krajobrazu obejmujące budowle rezydencjonalne, sakralne, industrialne, użyteczności publicznej, mieszkalne, założeni pałacowo-parkowe, zabytkowe cmentarze, stanowią charakterystyczne rysy krajobrazu miasta, które podkreślają jego odrębność i wyjątkowość. Skutki wojny, nie tylko bezpośrednie, spowodowane działaniami militarnymi, ale także powstałe w jej konsekwencji później, zubożyły dotkliwie wielowiekowy dorobek artystyczny pokoleń. W celu ochrony oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przewidziano formę ochrony w postaci parku kulturowego. Ochronę krajobrazu kulturowego prowadzi się ponadto poprzez zapisy w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w planach zagospodarowania przestrzennego. Ochronę tę zapewniają wyznaczone w w/w dokumentach strefy ochrony konserwatorskiej, jak również strefy ochrony ekspozycji oraz sformułowane dla nich ograniczenia.

Miasto Żagań zostało objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr 70 z dnia 7 listopada 1957 r. oraz jako zespół urbanistyczno – krajobrazowy Żagania decyzją nr 2169 z dnia 31 stycznia 1975 r. Granicą ścisłej ochrony konserwatorskiej objęto miasto średniowieczne wraz z częścią parku książęcego, zespołu szpitalno – kościelnego Księżnej Doroty, kompleksem ewangelickim placu Królowej Jadwigi wraz z ulicą Mickiewicza i częścią ul. Armii Krajowej.

Układ urbanistyczny.

Zespół urbanistyczno - krajobrazowy Żagania, obejmuje swym zasięgiem średniowieczne miasto z częścią książęcego parku po Młynówkę, zespół szpitalny Księżnej Doroty, kompleks ewangelicki przy placu Królowej Jadwigi wraz z ulicą Adama Mickiewicza i częścią ulicy Armii Krajowej. Historyczny układ przestrzenny został znacznie zniszczony w czasie II wojny światowej. Straty dotyczą głównie architektury mieszkalnej. Szkody wyrządzone zostały w zespole stylowej zabudowy oraz pierwotnego rozplanowania miasta. Tak liczne ubytki w zabudowie, nieudolnie wypełnione współczesnymi budynkami, obniżają rangę Żagania. Jednak zachowana jest podstawowa siatka ulic wpisująca Żagań do grupy 33 założeń miejskich terenu województwa lubuskiego o ukształtowaniu planistycznym pochodzącym z XIII w.

Szybki rozwój miasta spowodował, że już w XIV w. jego zabudowa wyszła poza linie obwarowań. Poza bramami wzdłuż dróg rozwinęły się przedmieścia. Intensywny rozwój przestrzenny Żagania rozpoczął się w końcu XVIII w., a w XIX stuleciu miasto rozrosło się we wszystkich kierunkach od średniowiecznego ośrodka.

Na szczególną uwagę zasługują także rozwiązania urbanistyczne zachowane w obrębie miasta. Wśród nich wyróżnia się Plac Królowej Jadwigi. Jego zasadnicze wytyczenie wiąże się z wydaniem w 1707 r. zgody na budowę kościoła. Wkrótce ulokowano w jego pobliżu związaną z nim zabudowę tworząc w ten sposób enklawę oddaloną od centrum miasta, do której niegdyś przez bramę Żarską prowadziła ulica Mickiewicza.

Rozwój miasta w XIX w. po zachodniej stronie Bobru sprawił, iż w strukturze przestrzennej zespołu miejskiego znalazła się rzeka wraz z dużym kompleksem zieleni rozległego parku pałacowego. Wysoką rangę zespołu tworzą przede wszystkim zabytki architektury. Należą do nich dwa duże założenia klasztorne augustianów oraz obiekty pałacowe, położone na obrzeżach średniowiecznego ośrodka.

Monumentalne założenia architektoniczne, aczkolwiek ocalałe z kataklizmu wojny, doznały również uszczerbku w wyniku powojennych decyzji podejmowanych przez ówczesne władze. Najbardziej doświadczył tego pałac, odarty z artystycznego wyposażenia, w zubożonym z powodu rozbiórki wielu budowli parkowym otoczeniu. Z krajobrazu miasta zniknął też kościół ewangelicki z XVIII w., po którym przetrwała tylko późniejsza XIX - wieczna wieża.

Zespół urbanistyczno - krajobrazowy Żagania wpisany jest do rejestru zabytków na podstawie decyzji: nr 70/57 z dnia 7 listopada 1957 r. oraz nr 2169 z dnia 31 stycznia 1975 r.

Zabytki nieruchome.

Na terenie Gminy Żagań o statusie miejskim znajduje się wiele cennych zabytków nieruchomych, wśród których należy wymienić przede wszystkim zabytki: sakralne, budownictwa obronnego, mieszczańskiego budownictwa murowanego, zabytki techniki oraz zabytkowe założenia zieleni projektowanej oraz cmentarze.

Architektura sakralna

Podobnie jak w całym województwie lubuskim, architektura sakralna w krajobrazie kulturowym Żagania ma charakter dominujący. Gotyk reprezentowany jest przez wybitny pod względem artystycznym kościół poaugustiański. Z inicjatywy zakonników powstał kościół pw. Nawiedzenia NMP – tzw. Kościół Cmentarny położony przy ul. Żarskiej, wybudowany na miejscu wcześniejszego drewnianego kościoła w 1444 r. Wyjątkowa jest także wybudowana z inicjatywy Jakuba II w 1598 r. kaplica Grobu Bożego stanowiąca kopię Kaplicy Grobu Chrystusowego w Jerozolimie. Barok reprezentowany jest przede wszystkim przez kolegium jezuickie i przebudowany w tym duchu klasztor augustianów oraz kościół pw. św. Ducha. Z przełomu wieków pochodzi natomiast wzniesiony w charakterystycznym dla tego okresu stylu neogotyckim kościół św. Krzyża oraz dawna kaplica staroluterańska ob. należąca do Parafi Polskokatolickiej.

- Zespół poaugustiański – położony w północno – zachodniej części starego miasta złożony jest z kościoła parafialnego, dawnego klasztoru i konwiktu oraz spichlerza klasztornego. Wzmiankowany źródłowo w 1272 r. kościół prawdopodobnie ma metrykę wcześniejszą. W 1515 r. znacznie go przebudowano, a w 1602 r. wzbogacono o dwukondygnacyjną renesansową loggię od zachodu. Wyposażenie zespołu jest barokowe. W jego obrębie znajduje się biblioteka klasztorna, której wnętrza ozdobione zostały freskami wykonanymi przez artystę śląskiego Georga Wilhelma Neunherza. Bogaty księgozbiór przetrwał ostatnią wojnę i jest obecnie najbogatszym zachowanym zbiorem średniowiecznym w Polsce. Zespół poaugustiański uznany został za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 28 lutego 2011 r.

- Kościół św. Piotra i Pawła – położony przy ul. Gimnazjalnej, a ufundowany w 1293 r. przez Konrada Garbatego. Z założenia tego zachowały się mury korpusu i prezbiterium. W XV w. budowlę wzbogacono o kaplicę. W 1486 r. wybuchł pożar, po którym odbudowano świątynię wprowadzając między innymi sklepienie kryształowe. Wieżę wzniesiono w 1604 r., kiedy kościół został przejęty przez ewangelików, kolejne prace miały miejsce w latach 1696-1752

oraz pod koniec XVIII w. Wówczas to przekształcono elewację w duchu klasycystycznym. Brokowie wyposażenie świątyni pochodzi z II ćwierci XVIII w.

- Dawne kolegium jezuickie – połączone z kościołem śś. Piotra i Pawła przy ul. Gimnazjalnej. Pierwsze kolegium pochodzące z 1655 r. zniszczył pożar, a na jego miejscu wzniesiono nowe według projektu Antonio della Porta z 1733 r. Następnie kolegium rozbudowano o aulę a w II połowie XVIII w. i wzbogacono o trzyskrzydłową część północną. Po kasacji zakonu i wyprzedaniu ich dóbr w 1787 r. część południową budowli przeznaczono na szkołę, a północną przebudowano, podwyższono i ulokowano w niej więzienie dla kobiet. Obecnie jest to siedziba Komendy Powiatowej Policji, a skrzydło południowe po pracach w latach 1963-65 przeznaczono na siedzibę Zespołu Szkół Tekstylno – Handlowych.

- Kościół p.w. Nawiedzenia NMP – tzw. Kościół Cmentarny, położony jest przy ul. Żarskiej, wybudowany na miejscu wcześniejszego drewnianego kościoła w 1444 r. Został znacznie przekształcony między innymi przez barokową przebudowę. Posiada wnętrze o charakterze późnorenansowym z barokowymi ołtarzami.

- Kaplica Grobu Bożego – położona jest przy kościele p.w. Nawiedzenia NMP przy ul. Żarskiej. Zbudowana została w 1598 r. z inicjatywy Jakuba II - opata żagańskiego konwentu augustianów. Stanowi ona kopię Kaplic Grobu Chrystusowego w Jerozolimie.

- Kościół p.w. św. Ducha – położona przy ul. Armii Krajowej, późnobarokowa świątynia pochodzi z lat 1701- 1702. Wzniesiona została na miejscu dawnej kaplicy szpitalnej z XIV w. Wieżę kościoła nadbudowano w 1785 r. We wnętrzu zachowane jest wyposażenie późnobarokowe.

- Kościół św. Krzyża – zlokalizowany jest przy ul. Szpitalnej. Ufundowany został w 1849 r. przez Księżną Dorotę Talleyrand, według projektu Leonarda Schatzberga, z wykorzystaniem reliktyw gotyckiej kaplicy. We wnętrzu zachowało się bogate wyposażenie stolarskie, snycerskie, rzeźbiarskie oraz kowalskie. Charakterystyczna jest jedność stylowa wyposażenia (neogotyck). W kościele tym pochowano członków rodziny książęcej: księżną Katarzynę Wilhelminę, Dorotę Talleyrand oraz Ludwika Napoleona.

- Wieża Widokowa – położona jest na Placu Królowej Jadwigi. Obiekt stanowi relikw po ewangelickim kościele zbudowanym w II połowie XIX w., na miejscu wcześniejszego z 1709 r. Rozebrano go w 1968 r. pozostawiając wyłącznie pochodzącą z 1845 r. wieżę, obecnie przeznaczoną na punkt widokowy.

Architektura rezydencjonalna i mieszkalna

Wyjątkowa na skalę województwa ale i kraju jest liczba założeń rezydencjonalnych w mieście. Wśród nich najistotniejsze jest wybitnej klasy magnackie założenie pałacowe pochodzące z okresu baroku, a przebudowane w latach późniejszych. Również księżęca siedziba wdowia oraz budynek kamery księżęcej stanowią przykład architektury klasycystycznej o wysokich walorach.

- Pałac Lobkoviców – obecnie Żagański Pałac Kultury (ul. Szprotawska 4), Budowla wzniesiona została na relikwach średniowiecznego zamku księcia Konrada II z końca XIII w., rozbudowywanego w XIV – XVI w. Prace budowlane nad przebudową pałacu rozpoczęto w 1670 r. według projektu włoskiego architekta Antonio Della Porta. Znacząca przebudowa miała miejsce w latach 1845-1855. Pałac, bogaty w detale architektoniczne, założony jest na planie trzech skrzydeł z prostokątnym dziedzińcem otwartym na park, a od północy i zachodu ujęty głęboką, osuszoną fosą.

- Pałac Wdowi – pierwotnie urząd książęcych dóbr ziemskich, obecnie stanowi siedzibę Urzędu Miasta Żagań (Plac Słowiański 17). Obiekt wzniesiony został w 1793 r., według projektu Christiana Schultze, następnie wielokrotnie remontowany i przebudowywany, a obecnie znacznie przekształcony we wnętrzach.

- Pałac Kamery Księżęcej- obecnie siedziba Sądu Rejonowego przy ul. Szprotawskiej. Został zbudowany w końcu XVIII w. w formach klasycystycznych. Na jego tylnej ścianie zachowane są relikty murów miejskich.

- Pałac Radcy Dworu – zlokalizowany przy ul. Jana Pawła II 7 – klasycystyczny pałac zbudowany został na przełomie XVIII/XIX w. według projektu Christiana Walentego Schultze. W latach 2006 – 2007 adaptowany na potrzeby Centrum Informacji Gospodarczej.

Zabudowa mieszkaniowa miasta jest różnorodna i nie stanowi jednorodnego zwartego zespołu. Charakter swój utrzymały ulice Warszawska i Słowackiego, które pełnią obecnie rolę deptaków miejskich. Place miejskie (Rynek i Plac Słowiański) zostały natomiast znacząco zubożone. W ubiegłych latach udało się odtworzyć zamknięcie placu Słowiańskiego od strony zachodniej wprowadzając zwartą zabudowę wielokondygnacyjną w tym miejscu. Na rewaloryzacje oczekuje natomiast przestrzeń głównego placu – rynku, gdzie kwartał śródrzykowy pozostaje w jednej z części (od strony północno – zachodniej) zupełnie niezabudowany, natomiast od strony południowo – wschodniej zabudowany, jednak budynkiem nie odpowiadającym skali i estetyce centrum zabytkowego miasta. Również zabudowa poza ośrodkiem lokacyjnym nie jest spójna. Jednorodne w swoim charakterze

enklawy tworzą ulice: Piłsudskiego, Henryka Brodatego, Dworcowa, Nowogródzka, Śląska, Łużycka, Buczka pochodzące głównie z przełomu XIX i XX wieku. Ciekawie reprezentują się także zespoły budowlane pochodzące z okresu dwudziestolecia międzywojennego obejmujące pochodzące z lat 1920-1939 budynki żagańskiej spółdzielni mieszkaniowej położone przy ul. Żarskiej, jak również zabudowę osiedla w obrębie parku Rocha czy zespół budynków przy ul. Okrzei. Odrębny element stanowi także kwartał zabudowy pomiędzy ulicami Kędzierzawego i Traugutta – dawnego osiedla czynszowego, o zachowanym pierwotnym rozplanowaniu i charakterze.

- Kamienice przy Rynku – w skutek działań wojennych, a także zaniedbań lat późniejszych, zniszczeniu uległo około 80 % zabudowy staromiejskiej. Do najcenniejszych przykładów zachowanych budynków w obrębie centrum należą kamienice przy ul. Rynek 7 – 11 (renesansowe na zrębach gotyckich) oraz numer 27 – 31 (barokowe).

- Kamienice przy ul. Warszawskiej i Placu Słowiańskim – zarówno wpisane do rejestru jak i ujęte w ewidencji zabytków, tworzą zwartą zabudowę powstałą w XVIII i XIX wieku na zrębach wcześniejszych budynków.

- Zabudowa przy ul. Słowackiego – stanowi jedną z nielicznych jednorodnych enklaw historycznej zabudowy w Żaganiu, ukształtowanej na przełomie XVIII i XIX w.

- Zabudowa przy ul. Piłsudskiego, Henryka Brodatego, Dworcowej, Nowogródzkiej, Śląskiej, Szprotawskiej i Żelaznej – zazwyczaj pomijana w opracowaniach ze względu na położenie z dala od centrum miasta. Jest to jednak cenna zabudowa mieszkalna pochodząca z przełomu XIX i XX w., wśród której dominują obiekty secesyjne z zachowaną wartościową stolarką okienną i drzwiową, ciekawie także reprezentują się grupy zabudowań o charakterze modernistycznym.

Architektura obronna

Architektura obronna Żagania nie jest znacząco rozbudowana, gdyż obecny pałac nie pełni już funkcji warownych, a w przeszłości rozebrano również bramy miejskie. Jednakże w skali województwa stanowi również wartościowy element, gdyż zachowane są odcinki murów obronnych. Podobnie jak w wielu innych miastach część fortyfikacji miejskich rozebrano na przełomie XVIII i XIX w.

- Mury Miejskie – datowane są na początek XIV w. W XVIII i XX w. część murów i bram popadła w ruinę i częściowo je rozebrano. Do dzisiaj zachowany są fragmenty wzdłuż ul. Wałowej, Jana Keplera, ul. Rybackiej oraz w ścianach zabudowań poaugustiańskich.

Natomiast odcinek przy ul. Rybackiej wraz z basztą w latach 1970-71 został zakonserwowany i wyeksponowany.

Architektura użyteczności publicznej

Z budynków użyteczności publicznej w Żaganiu zachowana jest przede wszystkim gotycka wieża ratusza, której metryka została zatarta neogotycką przebudową. W skali województwa wyróżnia się jednak założenie szpitalno – kościelne ufundowane przez Dorotę Talleyrand w połowie XIX w, dobrze zachowane, stanowiące jednorodny stylistycznie kompleks. Do obiektów istotnych należy także zespół dworca kolejowego, który dopiero w roku 2013 objęty został ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków.

- Wieża Ratuszowa – jest pozostałością ratusza żagańskiego usytuowanego pierwotnie w Rynku. Wieża, wybudowana w latach 1879-1880 na wzór florenckiego Palazzo Vecchio z wykorzystaniem fragmentów ratusza gotyckiego z XIV-XVI w., zachowana jest w dolnej części w formie pierwotnej - fragmenty z tzw. sklepieniami kryształowymi z pierwszej połowy XVI w.

- Zespół szpitalno – kościelny Księżnej Doroty – początki kościoła sięgają XIV w., kiedy rozwija się na tym obszarze przedmieście żagańskie ze szpitalem Krzyża Świętego, według legendy wzniesiony on został po powodzi w 1332 r. z inicjatywy księżnej Matyldy, żony księcia Henryka IV, w kolejnych latach świątynia przechodziła z rąk katolików do rąk protestantów i na odwrót, w 1845 r. na zlecenie księżnej Doroty Talleyrand-Perigord architekt Leonard Dorst von Schatzberg przystąpił do przebudowy obiektu w stylu neogotyckim, wraz z przebudową kościoła wzniesiono w jego sąsiedztwie szpital, także zaprojektowany przez Schatzberga oraz budynek sióstr zakonnych i plebanię, całość tworzy unikalny kompleks o bogatym wyposażeniu stanowiącym dzieła takich artystów jak rzeźbiarza Bernharda Afingera, malarza Karla Josepha Bergasa oraz mistrzów rzemiosła – Gottlieba Gisela, Franza Hellsteina, Karla Lange i Henryka Rau, kościół stanowi miejsce pochówku rodziny książęcej a także i samego architekta Schatzberga.

- Zespół dworca kolejowego w Żaganiu - pierwsze połączenie kolejowej Żagań uzyskał w 1845 r., kiedy to podjęto decyzję o budowie głogowsko – żagańskiej linii kolejowej, przyłączonej do Dolnośląsko – Marchijskiej Kolei Żelaznej. W 1869 r. Wilhelm II podpisał koncesję na budowę linii kolejowej Żagań – Żary, którą oddano do użytku dwa lata później. W 1875 r. otwarto linię kolejową Żagań – Legnica, w 1890 r. linię Nowa Sól – Żagań, a piętnaście lat później linię Świątoszów – Zebrzydowa – Żagań. Przed I wojną światową w mieście krzyżowało się siedem linii kolejowych. Podczas II wojny światowej przez

żagański dworzec przewinęło się tysiące jeńców wojennych z całego świata, ponieważ niedaleko dworca mieścił się jeden z największych kompleksów obozów jenieckich III Rzeszy. Żagański dworzec kolejowy był kiedyś jednym z największych węzłów zachodniej Polski. W skład zespołu dworca wchodzi: budynek główny dworca, dawna poczta, noclegownia, świetlica, wieża ciśnień, dwa schrony oraz perony wraz z wiatami, przejściem podziemnym z wiatą nad południowym wyjściem, dwoma tunelami technicznymi i żurawiem wodnym. Pierwszy budynek dworca w Żaganiu w 1876 r. został zniszczony w pożarze. Obecny powstał w 1913 r.

- Budynek dawnej ewangelickiej szkoły ludowej dla chłopców (tzw. Pestalozzi – Schule), obecnie budynek Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Stefana Banacha przy Placu Orłąt Lwowskich 4 - wybudowany został w 1923 r. wg projektu żagańskiego architekta Georga Danke. W latach 40. XX w. szkoła została rozbudowana o skrzydło północne. We wnętrzu zachował się historyczny układ komunikacyjny oraz klatki schodowe z dekoracyjną balustradą, schody i posadzki z wielobarwnego lastriko, a także stolarka drzwiowa. W jednej z sal lekcyjnych na suficie zachowana jest tzw. róża wiatrów w formie malowidła.

Tereny zielone – parki

Wśród założeń parkowych najistotniejsze znajduje się przy pałacu Lobkoviców, a jego geneza wywodzi się wprost z ogrodu renesansowego. Należy także wspomnieć o najstarszych znanych na terenie województwa ogrodach – relikty klasztorne zachowały się przy zespole poaugustiańskim w Żaganiu. Interesujący, jednak zupełnie nierozpoznany jest park Rocha, położony przy ul. Żarskiej, przy drodze wyjazdowej z miasta.

- Park przypałacowy – założony został wokół Pałacu Wallensteina, którego początki sięgają przełomu XIII/XIV w. Pierwsze informacje o istniejącym w tym miejscu ogrodzie pochodzą z czasu rządów Albrechta von Wallenstaina. Również z jego inicjatywy w roku 1628 po południowej stronie zamku założono zwierzyńiec. W okresie zamieszkiwania pałacu przez ród Lobkoviców, czyli w latach 1646 – 1786, utworzono tutaj ogród w typie francuskim. Największe zmiany nastąpiły wraz z przejściem rządów w księstwie żagańskim przez Dorotę Talleyrand – Perigord, która stworzenie obszernego założenia parkowego powierzyła Fryderykowi Teichertowi.

Cmentarze.

W gronie cmentarzy zabytkowych czynny jest nadal cmentarz przy kościele pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny, który wyróżnia się na tle innych cmentarzy

Żagania, nagrobkami o wysokich walorach artystycznych. Cmentarz założono w 1539 r. i należy do najstarszych tego typu obiektów na terenie miasta. Do czasów obecnych zachował on pierwotny układ przestrzenny. W jego założeniu czytelna jest starsza część północna, na teren której prowadzą dwie barokowe bramy oraz założona w XIX w. część południowa, opadająca tarasowo w kierunku wschodnim.

W Żaganiu wyróżnia się bez wątpienia cmentarze wojenne i jenieckie tj. cmentarze i kwatery jeńców wojennych w tym: z 1813 r. cmentarz żołnierzy napoleońskich (całkowicie zdewastowany po 1945 r.), cmentarz żołnierzy rosyjskich z okresu I wojny światowej oraz żołnierzy Armii Sowieckiej z okresu II wojny światowej i lotników z obozu Luft III. Natomiast osobny charakter miały cmentarze żydowskie, które od czasu średniowiecznych lokalizowane były z dala od murów miejskich. Relikty po tego rodzaju cmentarzach znajdują się w Żaganiu przy ul. Berka Joselewicza.

Miejscami ostatecznego spoczynku stawały się także świątynie. Przykładami pochówków kościelnych jest m.in.: kaplica wieży byłego kościoła pw. Trójcy Świętej (kościół Łaski) w Żaganiu, stanowiąca miejsce ostatniego spoczynku członków książęcego rodu Bironów, księcia żagańskiego Piotra Birona, jego żony Anny, bratanka księcia Piotra Gustawa oraz córek księcia Joanny i Pauliny oraz kościół pw. Św. Krzyża w Żaganiu, gdzie spoczęli członkowie rodziny książęcej: Katarzyna Wilhelmina, Dorota de Talleyrand-Périgord i jej syn Ludwik Napoleon, czy kościół klasztorny augustianów w Żaganiu, stanowiący nekropolię książąt piastowskich linii żagańskiej.

Architektura przemysłowa i zabytki techniki

W zakresie architektury przemysłowej i zabytków techniki Żagań nie wyróżnia się na tle województwa istotnymi budynkami. Na uwagę zasługują jednak mosty kolejowe z drugiej połowy XIX wieku. Z roku 1893 pochodzi natomiast czynny zakład wodociągowy z wieżą ciśnień i elementami infrastruktury. Swojej pierwotnej funkcji nie pełni obecnie rzeźnia przy ul. Nowogródzkiej pochodząca z 1885 roku. Ponadto w Żaganiu zlokalizowane są dwie, czynne przepływowe elektrownie wodne. Elektrownia wodna Żagań I z roku 1898 r. oraz Elektrownia wodna Żagań II z roku 1900. Zachowały się również pozostałości po miejskiej gazowni przy ul. Koszarowej z początku XX wieku, zespół piekarni z końca XIX w. przy ul. Żaganny. Żagański przemysł związany był głównie z zakładami tekstylnymi. Zachowane obiekty dawna fabryka tkanin z 1860 r. przy ul. Chrobrego oraz z 1870 i 1874 przy ul. Dworcowej 33 i 45 oraz Fabrycznej 1 z 1870 r. Warto podkreślić, że żaden z obiektów o tym charakterze nie został dotąd wpisany do rejestru zabytków.

Zabytki ruchome

Zabytki ruchome stanowią rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Są to m.in. dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Wśród tego typu zabytków na terenie Żagania dominują zabytki stanowiące wyposażenie obiektów sakralnych. Większość bowiem wyposażenia rezydencji jeżeli nie uległa zniszczeniu w trakcie działań wojennych lub tuż po nich, to została rozrabowana i zdewastowana.

Wśród wyposażenia świątyń na czoło wysuwają się zabytki z kościoła poaugustiańskiego. Z niego pochodzi między innymi gotycki kamienny sarkofag księcia Henryka IV, a także piętnastowieczne płyty epitafijne (między innymi opata Pawła Rinkenberga) oraz gotyckie polichromie zdobiące wnętrza. Z przełomu XVI i XVII w. pochodzi wyśmienitej klasy ołtarz Trójcy Świętej. Do wysokiej klasy wyposażenia należą także stalle w prezbiterium kościoła (drewniane siedziska dla zakonników) z 18 obrazami przedstawiającymi żywot św. Augustyna (ufundowane w 1774 r.) prospekt organowy, ambona. Wśród zabytków ruchomych na wyróżnienie zasługuje średniowieczny księgozbiór pochodzący z biblioteki klasztoru augustianów w Żaganiu. Składa się na niego ok. 2000 starodruków i ksiąg o tematyce religijnej. W 1810 r. księgozbiór został wywieziony do Wrocławia (sekularyzacja zakonu). Część księgozbioru znajduje się także w bibliotece w Głogowie oraz w rękach prywatnych. Księgozbiór jest obecnie najbogatszym, zachowanym, średniowiecznym zbiorem bibliotecznym w Polsce – aktualnie nie jest użytkowany. Dużą liczbę obiektów zabytkowych - ołtarzy z drewna z licznymi figurami świętych autorstwa anonimowego „Mistrza ołtarza z Gościszowic” możemy znaleźć w kaplicy szpitala św. Doroty i poaugustiańskim kościele. Okres baroku także zaznaczył się wyjątkowo – są to bogate wyposażenia kościoła klasztorowego oraz kościoła św. Ducha. Na uwagę zasługują zdobienia Pałacu Lobkowitzów w Żaganiu. Elewacje pałacu, między osiami okien zwieńczone są zróżnicowanymi plastycznie maszkaronami, obecnymi również w kluczach obramień okiennych. Autor 197 ciekawych zdobień jest nieznan. Z 1855 r. pochodzi rzeźba przedstawiająca męczeństwo św. Doroty, autorstwa Felicji deFauveau, która

znajduje się w kaplicy szpitala w Żaganiu. Ponadto w kaplicy zobaczyć można obraz przedstawiający św. Jadwigę w sukni zakonnicy, płaskorzeźbę głowy Chrystusa.

Zabytki archeologiczne

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Na terenie miasta Żagań zostało zewidencjonowanych ok. 50 stanowisk archeologicznych. Są to w większości ślady i punkty osadnicze z epoki kamiennej, epoki brązu, okresu rzymskiego, wczesnego i późnego średniowiecza oraz cmentarzyska ciałopalne kultury łużyckiej z epoki brązu. W dużej części to miejsca luźnych znalezisk, przede wszystkim fragmentów ceramiki, uzyskanych w wyniku prowadzonych od 1978 r. badań powierzchniowych w ramach programu Archeologiczne Zdjęcia Polski, który ma służyć tworzeniu krajowej i wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych i prowadzeniu wszelkich działań konserwatorskich w tym zakresie. W większości stanowiska archeologiczne nie są eksponowane w terenie, ale posiadają dużą wartość poznawczą. Do rejestru zabytków wpisano cztery stanowiska archeologiczne, pozostałe ujęte są w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Muzea stanowią ważną placówkę służącą ochronie zabytków ruchomych, a w przypadku muzeów skansenowskich służą również ochronie budowli lub stanowisk archeologicznych.

Na terenie Żagania znajduje się Muzeum Obozów Jenieckich, utworzone w 1971 r., gdzie w latach II wojny światowej znajdował się obóz Stalag VIIC oraz Kriegsgefangenen Stammlager der Luftwaffe 3 Sagan. Muzeum powstało w celu upamiętnienia martyrologii alianckich jeńców wojennych oraz ich działań mających na celu ucieczkę z niewoli. Przy muzeum znajduje się replika tunelu „Harry” (dł. 30 m), którym w nocy z 24 na 25 marca 1944 r. z obozu Stalag VIIC uciekło 80 jeńców. Tylko dla trzech z nich ucieczka zakończyła się sukcesem, pozostałych złapano, 50 z nich zamordowano. Na uwagę zasługuje fakt, że tunel miał 54 cm wysokości, 52 cm szerokości i długość ok. 111 m. Wydarzenia te upamiętnione zostały w wielu publikacjach, a także w filmie pt. "Wielka ucieczka" z 1963 r.

Dziedzictwo niematerialne

W rozumieniu Konwencji UNESCO, której tekst został przyjęty na 32 sesji w październiku 2003 r., dziedzictwo niematerialne to zwyczaje, przekaz ustny, wiedza i umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Dla danej społeczności dziedzictwo niematerialne jest źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. Dziedzictwo niematerialne w rozumieniu Konwencji UNESCO obejmuje:

- tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- sztuki widowiskowe;
- zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne;
- wiedzę i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata;
- umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

Ziemie Zachodnie jak i sam Żagań to teren na którym po II wojnie światowej splotły się różne tradycje kulturowe. Ludność zasiedlająca ziemię żagańską pochodziła z różnych stron Polski oraz Kresów Wschodnich. Ze względu na specyfikę regionu i jego historię nie można na dzień dzisiejszy wyróżnić specjalnych zwyczajów czy prądów kulturowych, które odznaczały by się w sposób szczególny wśród mieszkańców miasta. Napływowa ludność zachowała swoje zwyczaje świąteczne charakteryzujące polską i kresową, zróżnicowaną tradycję religijną.

Istotne jest również regionalne nazewnictwo miejsc. Niektóre nazwy obszarów czy budynków są silnie utrwalone w świadomości obecnych mieszkańców Żagania. Przykładowo, tzw. „Stara Papiernia”, położona na zachodnich obrzeżach miasta (niedaleko osiedla gen. J. Bema) jest dawną, zlikwidowaną fabryką papieru, która od lat nie pełni już swojej pierwotnej funkcji. Obiekt ten utrwalony został w filmie „Czterej pancerni i pies” (odcinek „Psi pazur”). Pomimo, że fabryka zachowana jest już tylko w ruinie nazwa „Stara Papiernia” funkcjonuje nadal w świadomości mieszkańców. Do nazw, które zachowały się i stanowią obecnie także nazwy urzędowe należy bez wątpienia nazwa „Moczyń”, przeniesiona jako spolszczenie nazwy niemieckiej wsi „Machau”. Nazwa ta określa osiedle i wprowadzona została między innymi w dokumenty planistyczne. W świadomości lokalnej społeczności również zapisała

się fontanna tzw. żabia, stanowiąca część parku pałacowego. Mimo, że żabka, ustawiona w centralnej jej części, stanowi wtórny wytwór, mieszkańcy miasta nazywają obiekt małej architektury utożsamiając go właśnie z żabą.

Historia postaci związanych z Żaganiem zdominowana jest przede wszystkim przez postać Jana Keplera, który upamiętniony został w mieście nazwą ulicy, nadaniem jego imienia budynkowi transformatora stanowiącego kopię rozebranej wcześniej Bramy Szpitalnej zwanej także Bramą Keplera oraz nadaniem jego imienia jednej z sal w klasztorze zespołu poagustiańskiego oraz lokalnej restauracji.

Do dziedzictwa niematerialnego Żagania należy także spuścizna duchowa miasta związana z klasztorem augustianów oraz dworem książęcym. Opactwo augustiańskie przez wiele lat stanowiło ośrodek nauki i sztuki oddziałujący nie tylko na najbliższe regiony. Z jego działalnością związane są przede wszystkim postacie opatów: Ludolfa, Arnoldiego, Rikenberga oraz Ignacego Felbigera. Za sprawą Albrechta Wallensteina do miasta przybył astronom Jan Kepler. Natomiast niezwykle aktywna działalność Doroty Talleyrand ożywiła życie artystyczne Żagania. To właśnie na dwór księżnej przybywali wybitni twórcy – między innymi Franciszek Liszt.

Wśród istotnych miejsc stanowiących dziedzictwo niematerialne Żagania, a upamiętniających wydarzenia historyczne należy wymienić przede wszystkim Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców Wojennych w Żaganiu i obozy jenieckie Stalag VIIC i Stalag Luft III.

Powyższe zestawienie wyraźnie wskazuje, że w Żaganiu mamy do czynienia z pewnym dysonansem. Bogate w wysokiej klasy zabytki sakralne i rezydencjonalne miasto niestety posiada znacznie zubożoną tkankę miejską. Sytuacja ta jest nie tylko rezultatem działań w okresie II wojny światowej, ale i niewłaściwych interwencji planistycznych i budowlanych po jej zakończeniu. W ich wyniku historyczna zabudowa mieszkalna została zniszczona w 80%.

Zauważyć należy również, że wiele artefaktów dotyczących Żagania pozostaje w zbiorach prywatnych i kolekcjach. Poważnym niedoborem w zasobach kulturalnych miasta jest brak placówki poświęconej historii samego miasta czy też ważnych rodów i postaci z nim związanych. Wprowadzenie do oferty kulturalnej Gminy Żagań o statusie miejskim stałej ekspozycji o charakterze muzealnym może być jednym z czynników intensyfikacji ruchu turystycznego, ale przede wszystkim stanie się elementem polityki kształtowania wiedzy o regionie i świadomości kulturowej miejscowej społeczności.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Na terenie miasta dominującą formą ochrony zabytków jest wpis do rejestru zabytków. Obejmuje on zarówno zespoły zabudowy jak i pojedyncze obiekty nieruchome i ruchome. Jednak spośród miejscowości województwa jedynie Żagań mieści obiekty stanowiące pomnik historii. Zespół poaugustiański w Żaganiu został uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lutego 2011 r. (Dz. U. 2011, nr 54, poz. 280).

Rejestr zabytków nieruchomych wymienia 84 pozycje dla miasta Żagań. Jest to jednak lista, która wymaga weryfikacji w zakresie wykreślenia z rejestru obiektów już nie istniejących oraz sprecyzowania zakresu ochrony poszczególnych zespołów budowlanych. Liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków na terenie Żagania nie jest wysoka, jednakże zaskakująco w tej skali liczna jest grupa obiektów sakralnych (kościół i zespołów) oraz obiektów o charakterze rezydencjonalnym (pałaców). Obrazuje to wskazane wyżej zróżnicowanie krajobrazu miasta opartego na kontraście pomiędzy znacząco zubożoną architekturą mieszkalną, a stosunkowo dobrze zachowaną architekturą rezydencjonalną i sakralną. Podkreślić należy, że wiele obiektów położonych na terenie miasta, zasługujących na ochronę indywidualną nie zostało dotychczas nią objętych.

Uwzględniając podział na kategorie rzeczowe zabytki nieruchome przedstawiają się następująco (według wykazu zabytków w rejestrze dostępnym w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Zielonej Górze):

- układ urbanistyczny – 1,
- obiekty sakralne – 14,
- obiekty o charakterze obronnym – 1,
- pałace – 3,
- tereny zielone – 1,
- obiekty mieszkalne – 54,
- obiekty przemysłowe – 0,
- cmentarze – 2,
- pozostałe – 8,

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków stanowi załącznik numer 1.

Rejestr zabytków archeologicznych obejmuje 4 pozycje, a są to głównie pozostałości po istniejących tu niegdyś osadach oraz cmentarzysko.

Wykaz zabytków archeologicznych stanowi załącznik numer 2.

Rejestr zabytków ruchomych wymienia 12 wpisów obejmujących poza pojedynczymi obiektami także grupy wystroju i wyposażenia głównie kościołów i kaplic. Odzwierciedla to sytuację charakterystyczną dla całego województwa, gdzie rozpoznane zabytki ruchome znajdują się głównie w świątyniach. Jednocześnie, podobnie jak w przypadku zabytków nieruchomych, rejestr w wyniku badań może zostać wzbogacony poprzez wpis kolejnych cennych obiektów.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.

Opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żagań o statusie miejskim zostało poprzedzone sporządzeniem Gminnej Ewidencji Zabytków. Ewidencję wykonano na podstawie:

- 1) wykazu nieruchomości zabytków rejestrowych dla Gminy Żagań o statusie miejskim;
- 2) wykazu wojewódzkiej ewidencji zabytków dla Gminy Żagań o statusie miejskim (zabytki architektury i budownictwa, cmentarze, zieleń projektowana, założenia przestrzenne);
- 3) wykazu zabytków ujętych w Miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego miasta Żagań;
- 4) lustracji terenowej, mającej na celu sprawdzenie stanu zachowania zabytków ujętych w ewidencji, jak również uzupełnieniu jej o obiekty nieobjęte dotychczas żadną ochroną a posiadające wartości zabytkowe.

Gminna Ewidencja Zabytków Nieruchomych dla Gminy Żagań o statusie miejskim została zaopiniowana przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dnia 25.05.2017 roku. Przyjęte zmiany w ewidencji zabytków zostały jednocześnie wprowadzone do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Tym samym zawartość wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych została uzupełniona o informacje i zasób obiektów przyjętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, co oznacza, że obydwie ewidencje posiadają jednobrzmiące wykazy zabytków.

Gminna Ewidencja Zabytków Nieruchomych dla Gminy Żagań o statusie miejskim zawiera 429 zabytki, w tym 84 wpisanych do rejestru zabytków. Wśród zabytków objętych GEZ znajdują się:

1. Zabytki architektury i budownictwa - 416
2. Zabytkowe cmentarze - 11
3. Zabytki założeń zieleni projektowanej - 1
4. Zabytkowe układy przestrzenne - 1

Pełny wykaz Gminnej Ewidencji Zabytków Nieruchomych dla Gminy Żagań o statusie miejskim stanowi Załącznik nr 3 do Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

W trakcie lustracji terenowej oraz opiniowania Gminnej Ewidencji Zabytków dla Gminy Żagań o statusie miejskim przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze zweryfikowano wykaz wojewódzkiej ewidencji zabytków, jak również wykaz obiektów objętych ochroną konserwatorską przedstawiony w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla miasta Żagań. W konsekwencji z wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz „projektu gminnej ewidencji zabytków” wykreślono 56 obiektów, w tym:

- budynki nieistniejące - 38,
- budynki przekształcone - 13.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.

Gmina Żagań o statusie miejskim obfituje w zabytki o znaczeniu ponadregionalnym, których walory zabytkowe, jak również niezwykle bogata historia łącząca je ze znamienitymi osobistościami z czasów minionych, wyróżnia je na tle innych miast województwa lubuskiego. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują następujące zabytki:

1. Zespół poaugustiański z kościołem pw. Wniebowzięcia NMP w Żaganiu.
2. Pałac Książęcy z parkiem w Żaganiu.
3. Pałac administracji książęcej w Żaganiu – budynek Kamery Książęcej.
4. Dom Wdowi – budynek UM w Żaganiu.
5. Mury miejskie - obronne w Żaganiu.
6. Kompleks szpitala św. Doroty z kaplicą loretańską w Żaganiu.
7. Kościół pw. Św. Krzyża w Żaganiu.

8. Kopia Bożego Grobu w Żaganiu.
9. Kolegium jezuickie z kościołem pw. św. Piotra i Pawła w Żaganiu.
10. Wieża kościoła Łaski w Żaganiu.
11. Kościół pw. Św. Ducha w Żaganiu.
12. Kościół pw. Nawiedzenia NMP w Żaganiu.

Do zabytków o najwyższym, ponadregionalnym znaczeniu należy kompleks dawnego klasztoru augustianów w Żaganiu, który na wniosek proboszcza parafii i Stowarzyszenia Akademii Rozwoju Przedsiębiorczości w Żaganiu uznany został za Pomnik Historii Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lutego 2011 r. (Dz.U. 2011 nr 54 poz. 280). Obiekt zlokalizowany jest w północno-zachodniej części starego miasta. Założenie dawnego opactwa augustianów składa się z monumentalnej bryły kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, budynku klasztoru, konwiktu i spichlerza klasztorowego. Najcenniejszym obiektem jest kościół pw. Wniebowzięcia NMP, którego bryła i wystrój elewacji zachowały gotycki charakter. Jest to budowla pseudobazylikowa z wyodrębnionym prezbiterium będącym jej najstarszą częścią wzniesioną z kamienia polnego, trójnawowym korpusem i wieżą w nawie południowej. Bryła świątyni ukształtowana została ostatecznie w wyniku przebudów przeprowadzonych w wiekach XIV, XV i XVI. Znaczące walory artystyczne kryje gotyckie i barokowe wnętrze kościoła. Ołtarz główny (1685 r.) uzupełniony rzeźbionymi figurami ojców Kościoła, 12 ołtarzy bocznych, barokowe stalle prezbiterium, 18 figur świętych, liczne obrazy, to niektóre elementy z bogatego wyposażenia kościoła. Ponadto w kryptach kościoła spoczywają książęta żagańscy. W zespole poaugustiańskim znajduje się biblioteka klasztorna powstała na przełomie XIV i XV w. ze wspaniałym wystrojem z 1736 r. W 1810 r. w bibliotece znajdowało się ponad 10 tys. woluminów, z których część przekazano do Wrocławia, gdzie zachowały się do czasów obecnych. Biblioteka słynie też z doskonałej akustyki uzyskanej dzięki jednemu z nielicznych, zachowanych na świecie tzw. sklepień szeptanych. Jest tu również wieżyczka astronomiczna wzniesiona z inicjatywy opata I. Felbigera.

Zespołem o ponad lokalnym znaczeniu, który z pewnością również winien zostać nobilitowany do rangi Pomnika Historii jest Pałac Lobkowiców wraz z parkiem. Barokowy pałac stoi na zrębach średniowiecznego zamku księcia Konrada II. Budowę barokowej rezydencji rozpoczęto niedługo po nabyciu księstwa żagańskiego w 1627 r. przez Albrechta Wallensteina, dowódcę wojsk cesarskich w wojnie trzydziestoletniej. Wskutek tragicznej

śmierci fundatora w 1634 r. prace zostały przerwane. W 1642 r. cesarz sprzedał księstwo zagańskie czeskiemu wielmoży, Wacławowi Lobkowicowi, który 24 lata później podjął dalszą budowę pałacu według nowego projektu Antonia della Porty. Realizację zadania, kontynuowanego przez następcę Wacława – Ferdynanda Lobkowica, zakończono w 1793 r. W 1786 r. księstwo kupił książę Kurlandii Piotr Biron, po którym odziedziczyły je jego córki. Za czasów najmłodszej z nich - Doroty Talleyrand-Perigord (1842-1862) rozebrano południowe, parawanowe skrzydło pałacu i zbudowano tam reprezentacyjny podjazd i oranżerię. Na nowo urządzonej zostało wiele wnętrz, a założony przez Wallensteina park został przekształcony w duchu romantyzmu i powiększony. Do tego zadania księżna Dorota zaangażowała wybitnego architekta Fryderyka Teicherta.

Pałac założony jest na planie trzech skrzydeł z prostokątnym dziedzińcem otwartym na park, od północy i zachodu ujęty głęboką osuszoną fosą. Wysoka suterena sprawia, że piętrowa budowla wygląda na trzykondygnacyjną. Środkowe skrzydło nakrywa dach dwuspadowy, a skrzydła boczne – trzyspadowe. Elewacje, bogate w detal architektoniczny, w partii sutereny boniowane, wyżej artykułowane rozmieszczonymi między osiami okien pilastrami, zwieńczonymi w poziomie belkowania zróżnicowanymi plastycznie maszkaronami, obecnymi także w kluczach obramień okiennych. Na osiach fasady i elewacji zachodniej znajdują się wjazdy na dziedzińiec, ujęte kamiennymi portalami, poprzedzone przerzuconymi arkadowo nad fosą pomostami. Elewacje od strony dziedzińca ukształtowane podobnie. W jednotraktowym układzie wnętrz komunikację poziomą zapewnia korytarz od strony dziedzińca, a pionową dwie klatki schodowe obok przejazdów. Wnętrza sutereny, korytarzy oraz części pomieszczeń parteru przekryte są sklepieniami kolebkowymi i krzyżowymi. Kilka sal na piętrze, w tym teatralną, zdobią sztukaterie na stropach pochodzące z lat 1792-1796, przypisywane Ch.W. Schultzemu. Po II wojnie światowej opuszczony przez wiele lat pałac uległ zdewastowaniu. W latach 1965-1983 został odrestaurowany. Adaptacja zabytku łączyła się z szerokim programem prac konserwatorskich i restauratorskich. Mimo braku programowych badań architektonicznych, w trakcie prowadzonych robót budowlanych dokonano szeregu odkryć, w tym reliktywów średniowiecznego zamku, fundamentów czwartego skrzydła pałacu rozebranego w XIX w. i resztek dwóch narożnych bastei z zarzuconego projektu z czasów Wallensteina. W 1958 r. opracowana została dokumentacja naukowo-historyczna pałacu autorstwa M. Kutznera. Obecnie obiekt po pracach adaptacyjnych pełni funkcję hotelowo-konferencyjno-kulturalną.

6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ,

Analiza SWOT ochrony i opieki nad zabytkami Gminy Żagań o statusie miejskim.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">- bogactwo zabytków i miejsc cennych pod względem historycznym i architektonicznym, w tym pomnik historii – zespół poaugustiański,- ogólny dobry stan zabytków sakralnych i budynków użyteczności publicznej,- rosnące zainteresowanie właścicieli zabytków rewaloryzacją i ochroną obiektów zabytkowych,- rozwijające się poczucie tożsamości regionalnej,- bliskie sąsiedztwo zachodniej granicy Polski,- włączenie miasta w piesze i rowerowe szlaki turystyczne regionu,- bogate walory przyrodnicze i krajobrazowe,- wzrastający poziom wiedzy o historii regionu i promowanie tradycji oraz regionalizmu przez funkcjonujące towarzystwa i stowarzyszenia historyczne,- organizacja sesji historycznych i imprez kulturowych pogłębiających wiedzę o mieście i regionie.	<ul style="list-style-type: none">- niedostateczne rozpoznanie zasobów kulturowych miasta,- zbyt mała promocja zabytków o znaczeniu ponadregionalnym jako czynnika stymulującego rozwój miasta i regionu,- brak świadomości społecznej wartości obiektów zabytkowych zarówno najważniejszych, monumentalnych, jak i budownictwa mieszkalnego,- nieuporządkowany ruch inwestycyjny obniżający wartość zabytkową zespołu,- degradacja krajobrazu kulturowego przez dysharmonijną powojenną zabudowę- wysokie koszty prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach,- brak wysokiej klasy przykładów nowej architektury w obrębie zespołu urbanistycznego objętego ochroną prawną,- niewystarczająca infrastruktura turystyczna i obsługa szlaków turystycznych,- brak placówki muzealnej prezentującej historię miasta i regionu,- brak placówek naukowo – badawczych,- niewystarczająca działalność badawcza, dokumentacyjna, informacyjna i promocyjna,- brak inicjatyw w ramach działań partnerstwa publiczno – prywatnego,- niewystarczająca edukacja młodzieży o dziedzictwie kulturowym miasta i regionu,- brak współdziałania pomiędzy poszczególnymi jednostkami samorządu terytorialnego w promowaniu atrakcyjności kulturowej i turystycznej,- liczne szyldy i reklamy na budynkach niedostosowane formą do charakteru miasta, które wpływają negatywnie na odbiór wizualny przestrzeni publicznej.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy europejskich, budżetu państwa, i innych źródeł pozabudżetowych, na prace przy zabytkach, - udział środków osób prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków. - wzrost wartości zabytków jako produktu turystycznego, - włączanie obiektów zabytkowych w obieg gospodarczy - wykorzystanie potencjału tkwiącego w historycznej tkance miejskiej „Starego Miasta” i historycznych przedmieść wraz z terenami zielonymi i rzeką Bóbr, - podniesienie wartości estetycznej przestrzeni miejskiej i nadanie spójności układowi urbanistycznemu poprzez jego rewitalizację, - poprawa bazy informacyjnej i turystycznej, - tworzenie koalicji (partnerstwa) i inicjowanie współdziałania z innymi strukturami państwowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi i indywidualnymi właścicielami obiektów zabytkowych w celu zwiększenie skuteczności ochrony i opieki nad zabytkami, 	<ul style="list-style-type: none"> - utrata wartości krajobrazu kulturowego i przyrodniczego (m.in. urbanizacja, lokalizacja obiektów zakłócających wartości otoczenia, nieumiejętna rewaloryzacja historycznej zabudowy, chaos przestrzenny, wycinka zabytkowej zieleni) - niestabilność przepisów prawa, - brak skutecznych mechanizmów prawnych dla dyscyplinowania nieuczciwych nabywców obiektów zabytkowych, - postępująca degradacja obiektów zabytkowych – zwłaszcza architektury przemysłowej i o przeznaczeniu mieszkalnym, - brak inwestycji związanych z zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych przy Bobrze, • zbyt małe środki publiczne na rewitalizację i zagospodarowanie terenów zdegradowanych, - złożona sytuacja prawno-własnościowa zabytków - małe zainteresowanie młodszych pokoleń dorobkiem kulturowym regionu - brak współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE.

Warunkiem realizacji założonych w programie celów i zadań jest uwzględnienie w szczególności następujących działań:

- 1) Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.
- 2) Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.
- 3) Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.
- 4) Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.
- 5) Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
- 6) Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.
- 7) Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Program Opieki nad Zabytkami został stworzony aby służyć ochronie i rewaloryzacji zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy Żagań o statusie miejskim, a także efektywniejszemu wykorzystaniu tych zasobów. Analizując wyżej opracowaną tabelę można wskazać zasadnicze potrzeby działań w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Żagań o statusie miejskim, które przekładają się na przyjęte założenia programowe.

Zgodnie z intencją ustawodawcy, wieloletni i cyklicznie aktualizowany Gminny Program Opieki nad Zabytkami ma na trwałe wprowadzić problematykę związaną z zabytkami w obszar zainteresowania i troski władz Gminy Żagań o statusie miejskim. Przejawem tego zainteresowania ma być podejmowanie różnorodnych działań angażujących podmioty, przy możliwie szerokim i integralnym postrzeganiu przedmiotu ochrony, nie wyłączając kontekstu krajobrazowego, przyrodniczego i dziedzictwa niematerialnego.

7.1 Priorytety Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Żagań o statusie miejskim.

Na podstawie przedstawionych założeń programowych jako priorytety należy wskazać:

- I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego gminy jako element zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego.
- II. Kształtowanie krajobrazu kulturowego i obszarów zabytkowych gminy.
- III. Badania, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego gminy Żagań o statusie miejskim.

7.2. Kierunki działań oraz zadania programu opieki.

Wskazanim wyżej trzem głównym priorytetom działania określono długofalowe kierunki działań wraz z zadaniami przyjętymi na cztery lata obowiązywania programu. Całość ujęto w niżej opracowanej tabeli:

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego gminy jako element zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:	ZADANIA:	PODMIOTY REALIZUJĄCE:
<p>• poprawa stanu zachowania zabytków i powstrzymanie procesów ich degradacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - konsekwentne, fachowe i rzetelne realizowanie zadań samorządu w zakresie ochrony zabytków, - czynne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym poprzez działania mające na celu poprawę stanu zachowania zabytków, ich „ożywienie” poprzez znalezienie nowej funkcji dla obiektów nieużytkowanych, - prowadzenie okresowych kontroli stanu zachowania obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków: stanowiących własność miasta, w celu wytypowania najbardziej zagrożonych, wymagających niezbędnych remontów, na tej podstawie opracowanie planu remontów; - kontynuacja finansowania prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach z budżetu gminy (poprzez stosowne uchwały), - wspieranie i stymulacja działań służących większemu zaangażowaniu sektora prywatnego w opiekę nad zabytkami. - interwencja władz gminy przy rażących naruszeniach ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz prawa budowlanego na obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz przy obiektach zabytkowych we współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków, - przekazywanie właścicielom zabytków informacji o wszelkich możliwościach korzystania z programów mających na celu dofinansowanie prac konserwatorskich przy zabytkach, - doradztwo w przygotowaniu wniosków o dofinansowanie prac przy zabytku, - planowanie środków w budżecie gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane przy obiektach zabytkowych, - współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie zagrożeń dla 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd gminny, - samorząd terytorialny i powiatowy, - wojewódzki konserwator zabytków, - instytucje kultury, - właściciele i użytkownicy obiektów i obszarów zabytkowych, - kościoły i związki wyznaniowe,

	<p>dziedzictwa archeologicznego wynikających z działalności inwestycyjnej bądź działalności „poszukiwaczy skarbów”,</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpowszechnianie informacji za pośrednictwem mediów i Internetu dotyczących niezagospodarowanych zabytków, - prowadzenie prac porządkowo-pielęgnacyjnych na terenach zielonych i cmentarzy (głównie nieczynnych). 	
<p>• zarządzanie zabytkami oraz tworzenie nowoczesnych struktur i stanowisk przeznaczonych do monitorowania działań w sferze zabytków</p>	<ul style="list-style-type: none"> - efektywne wykorzystanie instrumentów prawnych i organizacyjnych oddziaływania na procesy inwestycyjne w tym w szczególności dążących do właściwego zagospodarowania kwartału śródrynkowego, - kompleksowe działanie poszczególnych wydziałów w zakresie monitorowania potrzeb związanych z ochroną i opieką nad zabytkami (w tym pozyskiwania środków), - utrzymanie i rozwój stanowiska Miejskiego Konserwatora Zabytków, - realizacja założeń wynikających z <i>Wytycznych konserwatorskich dla zabytkowego zespołu miejskiego w Żaganiu</i> autorstwa mgr inż. arch. Michała Witwickiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny i powiatowy, - instytucje kultury,
<p>Priorytet II: Kształtowanie krajobrazu kulturowego i obszarów zabytkowych gminy:</p>		
<p>KIERUNKI DZIAŁAŃ:</p>	<p>ZADANIA:</p>	<p>PODMIOTY REALIZUJĄCE</p>
<p>• działania służące zwiększeniu atrakcyjności zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności do poszczególnych obiektów zabytkowych poprzez odpowiednie oznakowanie obiektów, dróg i szlaków; - konsekwentne wprowadzanie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w powiązaniu z zasadami ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, - poszanowanie w procesach urbanistycznych i inwestycyjnych historycznego krajobrazu kulturowego wykorzystaniem metody rehabilitacji układu urbanistycznego, - konsekwentne wypracowanie wysokich standardów estetycznych zabytkowego centrum miasta i obszarów włączonych do gminnej ewidencji zabytków (w zakresie kolorystyki 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny i powiatowy, Instytucje kultury, - właściciele obiektów i obszarów zabytkowych, - organizacje pożytku publicznego, - kościoły i związki wyznaniowe,

		<p>obiektów, uporządkowania kompozycji elewacji, ograniczenia ilościowego reklam i elementów obcych stylistycznie zabytkowym zespołom),</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie bieżących prac konserwatorskich i porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni miejskiej (miejskich parkach, cmentarzach, dawnych parkach rezydencjonalnych) - konsekwentna realizacja przywracania nawierzchni o charakterze historycznym ulic i ciągów pieszych w obrębie zabytkowej części miasta, - współpraca z organizacjami turystycznymi w zakresie ustalenia potrzeb rozwoju bazy turystycznej i propagowania walorów gminy oraz rozwinięcia informacji turystycznej w miejscach najliczniej uczęszczanych przez turystów; - umieszczenie tablic zawierających krótką informację na temat historii obiektu. - przestrzeganie i uaktualnianie zasad dotyczących umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych, ujętych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; 	
	<p>• rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wystąpienie o wpis kolejnych obiektów do rejestru zabytków, dla obiektów stanowiących własność miasta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, - utworzenie parku kulturowego dla obszaru obozu jenieckiego oraz zespołu poaugustiańskiego, - wnioskowanie o uznania za Pomnik Historii: zespołu pałacowo – parkowego wraz z zespołem kościelno – szpitalnym św. Doroty, - opracowanie i zmiana miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, - uwzględnianie ochrony zabytków przy planowaniu zadań inwestycyjnych miasta; - uwzględnienie postulatów ochrony dziedzictwa kulturowego i walorów przyrodniczych w treści dokumentów planistycznych, między innymi przy zmianie istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, - jasne i czytelne zaprezentowanie wszystkich form ochrony dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych miasta, - szczegółowe oznaczenie zabytków i lokalizacji terenów objętych ochroną 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny i powiatowy, - wojewódzki konserwator zabytków,

Priorytet III: Badania, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego gminy Żagań o statusie miejskim:		
KIERUNKI DZIAŁAŃ:	ZADANIA:	PODMIOTY REALIZUJĄCE
<ul style="list-style-type: none"> • działania informacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie „vademecum” poświęconego zabytkom dla właścicieli obiektów zabytkowych, - opracowanie interaktywnej mapy miasta z naniesioną lokalizacją obiektów zabytkowych, ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego, - opracowanie zintegrowanego systemu informacji wizualnej obejmującego zasoby i walory dziedzictwa kulturowego miasta Żagań, np. informacje o znanych postaciach zamieszkujących kiedyś tereny miasta, spis zabytków i stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie gminy (zawierający krótki opis każdego z nich), 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny i powiatowy, - instytucje kultury, - kościoły i związki wyznaniowe,
<ul style="list-style-type: none"> • działania popularyzacyjne i edukacyjne związane z promocją dziedzictwa kulturowego gminy: 	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie i wydawanie publikacji traktujących o historii miasta oraz ochronie i opiece nad zabytkami, - współpraca z lokalnymi mediami w celu promocji dziedzictwa kulturowego miasta oraz upowszechniania działań związanych z opieką nad zabytkami, - organizowanie szkoleń związanych z ochroną zabytków oraz udział w szkoleniach zewnętrznych (obejmujących szkolenia pracowników wszystkich szczebli administracji), - organizacja i wsparcie konkursów i wystaw związanych z popularyzacją wiedzy o zasobach dziedzictwa kulturowego gminy Żagań o statusie miejskim, - organizowanie i wspieranie konferencji i obchodów związanych z dziedzictwem kulturowym (w tym Europejskich Dni Dziedzictwa Narodowego), - promocja dobrych praktyk konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach oraz działań związanych z zagospodarowaniem terenów gminy o znaczeniu kulturowym, przyrodniczym, krajobrazowym, - upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie edukacji szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć, 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny i powiatowy, - instytucje kultury, - organizacje pożytku publicznego, - uczelnie,

		<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie działalności organizacji społecznych oraz społecznych opiekunów zabytków. - nagłaśnianie, promowanie i informowanie lokalnej społeczności, o ważnych odkryciach konserwatorskich i archeologicznych, w celu budowania tożsamości historycznej oraz kreowania właściwych zachowań wobec dziedzictwa kulturowego, 	
	<ul style="list-style-type: none"> • promocja dziedzictwa kulturowego gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie nowych szlaków turystycznych i promocja szlaków opracowanych, - utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury turystycznej, - stała aktualizacja informacji o zabytkach i uporządkowanie jej w formie czytelnej i dostępnej bazy, - utworzenie systemu informacji o ofercie kulturalno – turystycznej gminy, - nawiązanie współpracy z wydawnictwami związanymi z opieką nad zabytkami i ochroną zabytków i promocja dziedzictwa kulturowego Żagania na ich łamach, - utworzenie Muzeum Historii Miasta Żagania bądź Izby Pamięci poświęconej dzieją miasta i regionu, 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny i powiatowy, - instytucje kultury, - organizacje pożytku publicznego,
	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznanie badawcze zabytków (zespołów i pojedynczych obiektów) 	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie i prowadzenie prac i programów badawczych o charakterze studialnym z dziedziny historii, historii sztuki, urbanistyki, studiów krajobrazowych, historyczno – architektonicznych, katalogów zabytków, 	

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Gminny program opieki nad zabytkami realizowany będzie poprzez wykonanie wskazanych zadań, na rzecz osiągnięcia przyjętych w nim priorytetów. Program będzie realizowany w środowisku ukształtowanym przez ustalenia w rządowych i regionalnych dokumentach planistycznych i strategicznych. Realizacja *Programu* zależna jest od sprawnej współpracy wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie *Programu* jest Burmistrz Miasta Żagań.

1.	INSTRUMENTY PRAWNE	<ul style="list-style-type: none">- uchwalanie i zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,- tworzenie parków kulturowych,- wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów zabytkowych będących własnością gminy,- wnioskowanie o objęcie innymi niż wpis do rejestru zabytków formami ochrony zabytków najcenniejszych kulturowo obszarów i obiektów,- wykonywanie działań wynikających z porozumienia w sprawie powierzenia Miastu Żagań niektórych kompetencji z zakresu właściwości Wojewody Lubuskiego, realizowanych przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (Dz. Urz. Woj. Lub. 2010.101.1511),
2.	INSTRUMENTY FINANSOWE	<ul style="list-style-type: none">- finansowanie prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru – realizacja zapisów uchwały Nr VI/32/2011 Rady Miasta Żagań z dnia 31 marca 2011 roku w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (zmienionej Uchwałą Nr VIII/56/2011 Rady Miasta Żagań z dnia 26 maja 2011 roku w sprawie zmiany uchwały Rady Miasta Żagań Nr VI/32/2011 dotyczącej określenia trybu i zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków),- pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (m.in. dotacje z funduszy europejskich, krajowych, wojewódzkich),- ulgi przyznawane przy zakupie obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
3.	INSTRUMENTY KOORDYNACJI	<ul style="list-style-type: none">- realizacja zapisów programów opieki nad zabytkami szczebla powiatowego i wojewódzkiego,- współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi,- współpraca z kościołami i związkami wyznaniowymi,
4.	INSTRUMENTY SPOŁECZNE	<ul style="list-style-type: none">- działania edukacyjne i promocyjne oraz nagradzanie działań związanych opieką nad zabytkami,- współdziałanie z organizacjami społecznymi i społecznymi

		<p>opiekunami zabytków,</p> <ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie działań związanych z tworzeniem miejsc pracy związanych z ochroną i opieką nad zabytkami, - prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi oraz spółkami), a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego miasta,
5.	INSTUMENTY KONTROLNE	<ul style="list-style-type: none"> - aktualizacja i weryfikacja gminnej ewidencji zabytków; - ocena zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta; - analiza stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Żagań o statusie miejskim, po zaopiniowaniu przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostanie przedstawiony Radzie Miasta Żagań, w celu przyjęcia go uchwałą. Program został opracowany na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Co dwa lata Burmistrz Miasta Żagań będzie sporządzał sprawozdania z realizacji zadań Programu i przedstawiał je Radzie Miasta Żagań. Uzyskane ze sprawozdania dane pozwolą na stworzenie raportu określającego poziom realizacji programu odnosząc go do przyjętych trzech priorytetów. Raport winien zawierać:

- wskazanie liczby i charakteru zrealizowanych robót i prac konserwatorskich przy zabytkach stanowiących własność Gminy (z rozbiciem na źródła finansowania - kwotowo i procentowo);
- wskazanie liczby i charakteru zrealizowanych robót i prac konserwatorskich przy zabytkach nie stanowiących własności Gminy, na które udzielono dotacji (ze wskazaniem jej wysokości i procentowego udziału w wartości zadania);
- określenie działań mających na celu objęcie ochroną prawną obiektów i obszarów położonych na terenie miasta (liczba wniosków o wpisy do rejestru zabytków, liczba opracowanych lub zmienionych planów zagospodarowania przestrzennego itd.);
- liczba i rodzaj realizowanych (lub współrealizowanych) projektów badawczych i dokumentacyjnych;
- informację na temat współpracy międzyinstytucjonalnej i społecznej;
- liczę i rodzaj zorganizowanych (lub współorganizowanych) szkoleń, warsztatów, konkursów, działań edukacyjnych, działań promocyjnych.

Tak określone wyznaczniki realizacji *Programu* pozwolą na ocenę jego efektywności wdrażania i przyczynią się do realnego wdrożenia jego założeń w praktyczne działanie.

10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów poszczególnych samorządów. Finansowanie zabytków z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac przy obiektach zabytkowych, w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Dysponentami powyższych środków są:

- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków,
- organ stanowiący - gminy, powiatu, samorządu województwa,

Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac. W przypadku refundacji kosztów prac wniosek powinien być złożony w roku następującym po roku, w trakcie którego zakończono wszystkie prace konserwatorskie i roboty budowlane podlegające dofinansowaniu. W art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określono szczegółowo wykaz działań, które mogą podlegać dofinansowaniu. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na przeprowadzenie następujących działań:

- 1) Sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- 2) Przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych,
- 3) Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- 4) Opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- 5) Wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego,
- 6) Sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- 7) Zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- 8) Stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- 9) Odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- 10) Odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,

11) Odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,

12) Modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,

13) Wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,

14) Uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych,

15) Działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,

16) Zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15, 17) Zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Dotacja udzielana jest zazwyczaj w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań. Wysokość dotacji może zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, w wypadku jeżeli:

1) Zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,

2) Wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,

3) Stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, przyznawane ze środków w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, realizowane są głównie w ramach programu Dziedzictwo kulturowe priorytet Ochrona zabytków. W ramach programu Dziedzictwo kulturowe realizowane są następujące priorytety:

1) Ochrona zabytków, w ramach którego są dofinansowywane prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,

2) Wspieranie działań muzealnych, mający na celu wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami, księgozbiorami,

3) Kultura ludowa i tradycyjna, w ramach którego wspiera się najwartościowsze zjawiska z zakresu szeroko pojętej kultury ludowej,

4) Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą, mający na celu poprawę stanu zachowania i wzmocnienie ochrony dziedzictwa kulturowego znajdującego się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej,

5) Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego, w ramach którego można ubiegać się o dofinansowanie zadań związanych z digitalizacją zasobów kultury i dziedzictwa narodowego, ich udostępnianiem i przechowywaniem zasobów cyfrowych,

6) Ochrona zabytków archeologicznych, w ramach którego dofinansowywane są wskazane zadania wspierające ochronę dziedzictwa archeologicznego,

7) Miejsca Pamięci Narodowej, mającym na celu wspieranie samorządów w zapewnieniu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje ponadto dotacje na badania archeologiczne, jeżeli ich przeprowadzenie jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków w przypadku prowadzenia robót budowlanych przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru, objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo, prowadzenia robót ziemnych lub zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić, może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego. Dotację na przeprowadzenie badań archeologicznych otrzymać może osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna zamierzająca realizować te działania, w przypadku gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji będzie wyższy niż 2% kosztów planowanych do przeprowadzenia działań. Zasady udzielania określone zostały w art. 82a i 82b ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne.

Wsparcie dla zadań z zakresu opieki nad zabytkami udzielane jest również przez:

- 1) Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- 2) Województwo Lubuskie,
- 3) Fundusz Kościelny.
- 4) Starostwo Powiatowe w Żaganiu.
- 5) Gminę Żagań o statusie miejskim.

Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej. W zakresie środków pochodzących z Unii Europejskiej są to przede wszystkim fundusze strukturalne, m.in. Regionalne Programy Operacyjne, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, programy regionalne, adresowane do konkretnych regionów kraju oraz programy wspólnotowe adresowane bezpośrednio do sektora kultury i inicjatywy wspólnotowe.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

1) Źródła krajowe:

- dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- dotacje gminne,
- dotacje wojewódzkie i powiatowe,
- dotacje Ministra Administracji i Cyfryzacji
- fundusz kościelny,
- programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

2) Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych;
- źródła pozaunijne
- Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG.

11. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Rada Miejska w Żaganiu, zgodnie ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2014, poz. 1446 z późn. zm.), posiada prawo przyznawania dotacji celowych z własnych środków na prace przy zabytkach znajdujących się na terenie Gminy Żagań o statusie miejskim. Zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków znajdujących się na terenie miasta określa Uchwała Nr VI/32/2011 Rady Miasta Żagań z dnia 31 marca 2011 roku (zmieniona Uchwałą Nr VIII/56/2011 Rady Miasta Żagań z dnia 26 maja 2011 roku w sprawie zmiany uchwały Rady Miasta Żagań Nr VI/32/2011 dotyczącej określenia trybu i zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków).

Kryteria przyznawania dotacji:

Z budżetu Gminy Żagań o statusie miejskim mogą być udzielane dotacje celowe obejmujące nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;

14) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o którym mowa w pkt. 7 - 13;

15) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Uprawnieni wnioskodawcy:

- podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

Poziom dofinansowania:

- dotacja z budżetu Gminy Żagań o statusie miejskim nie może zostać udzielona, jeżeli nakłady konieczne na te prace lub roboty w 100% są finansowane z dotacji pochodzących z innych źródeł.
- w przypadku, gdy beneficjent na prace lub roboty budowlane przy zabytku otrzymuje również inne środki publiczne, łączna kwota dotacji przyznanej z budżetu Gminy Żagań o statusie miejskim wraz z kwotami przyznanych na ten cel z innych środków publicznych nie może przekraczać 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Wysokość środków przeznaczonych na dotacje oraz ich podział ustalany jest corocznie w budżecie miasta. Ponadto przy sprzedaży obiektów zabytkowych należących do Gminy stosuje się odpowiednio określone przepisami prawa bonifikaty.

12. ANEKSY.

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW:

1. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru.
2. Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków.
3. Wykaz gminnej ewidencji zabytków.
4. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

ZALĄCZNIK NR 1

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru - miasto Żagań

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Adres	Numer	Data
1.	Kamienica	ŻAGAŃ	Armii Krajowej 4	1204	20.06.1964
2.	Kamienica	ŻAGAŃ	Dąbrowskiego 3	638	18.12.1963
3.	Kamienica	ŻAGAŃ	Dworcowa 30	L-32	05.2002
4.	Kamienica	ŻAGAŃ	Gimnazjalna 1	1212	20.06.1964
5.	Kolegium Jezuickie	ŻAGAŃ	Gimnazjalna 13	L-458/A (d.339)	05.06.1961
6.	Kamienica	ŻAGAŃ	Gimnazjalna 4	1166	15.04.1964
7.	Kamienica	ŻAGAŃ	Joselewicza Berka 2	L-540/A	21.12.2012
8.	Kamienica	ŻAGAŃ	Joselewicza Berka 4	L-541/A	27.12.2012
9.	Kamienica	ŻAGAŃ	Keplera 22	1188	20.06.1964
10.	Kamienica	ŻAGAŃ	Keplera 38 (d. 1 Maja)	L-648/A (d.1160)	15.04.1964
11.	Kamienica	ŻAGAŃ	Keplera 39	1167	15.04.1964
12.	Kamienica	ŻAGAŃ	Keplera 40	L-613/A (d. 1169)	15.04.1964
13.	Kamienica	ŻAGAŃ	Keplera 41	L-329/A (d.1190)	20.06.1964
14.	Kamienica	ŻAGAŃ	Keplera 44	L-190/A(d.1170)	15.04.1964
15.	Cmentarz wraz z kościołem i murem	ŻAGAŃ	Kożuchowska	2237	20.01.1977
16.	Wieża kościoła ewangelickiego	ŻAGAŃ	Królowej Jadwigi	3337	16.07.1996
17.	Kamienica	ŻAGAŃ	Księżnej Żaganny 1	L-543/A	02.01.2013
18.	Kamienica	ŻAGAŃ	Księżnej Żaganny 4	L-544/A	02.01.2013
19.	Spichlerz klasztorny	ŻAGAŃ	pl. Klasztorny	L-99 /1-4/A (d.337)	05.06.1961
20.	Dom mieszkalny	ŻAGAŃ	Pl. Klasztorny 5	L- 124/A d.327	05.06.1961
21.	Kamienica	ŻAGAŃ	Pl.Słowiański 11	1182	20.06.1964
22.	Kamienica	ŻAGAŃ	Pl.Słowiański 12	1183	20.06.1964
23.	Kamienica	ŻAGAŃ	Pl.Słowiański 13	1184	20.06.1964
24.	Pałacyk	ŻAGAŃ	Pl.Słowiański 17	331	05.06.1961

25.	Kamienica	ŻAGAŃ	Pl.Słowiański 9	1181	20.06.1964
26.	Budynek	ŻAGAŃ	Pomorska 1	L-44/01	30.04.2001
27.	Budynek dawnej ewangelickiej szkoły ludowej dla chłopców (tzw. Pestalozzi – Schule), obecnie budynek Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Stefana Banacha	ŻAGAŃ	Orląt Lwowskich 4	L-697/A	10.09.2015
28.	Kamienica	ŻAGAŃ	Rynek 11	1158	15.04.1964
29.	Kamienica	ŻAGAŃ	Rynek 27	1168	15.04.1964
30.	Kamienica	ŻAGAŃ	Rynek 28	1990	05.06.1961
31.	Dom mieszkalny	ŻAGAŃ	Rynek 29	2513	05.06.1961
32.	Dom mieszkalny	ŻAGAŃ	Rynek 30	2627	05.06.1961
33.	Dom mieszkalny	ŻAGAŃ	Rynek 31	2628	05.06.1961
34.	Kamienica z wyposażeniem	Żagań	Rynek 35	L-66	12.11.2002
35.	Ratusz	ŻAGAŃ	Rynek 36	330	05.06.1961
36.	Kamienica	ŻAGAŃ	Rynek 7,8,9,10	124	30.07.1958
37.	Kamienica	ŻAGAŃ	Słowackiego 17	1195	20.06.1964
38.	Kamienica	ŻAGAŃ	Słowackiego 18	1196	20.06.1964
39.	Kamienica	ŻAGAŃ	Słowackiego 19	1163	15.04.1964
40.	Kamienica	ŻAGAŃ	Słowackiego 2	1191	20.06.1964
41.	Kamienica	ŻAGAŃ	Słowackiego 3	1192	20.06.1964
42.	Kamienica	ŻAGAŃ	Słowackiego 4	1193	20.06.1964
43.	Kamienica	ŻAGAŃ	Słowackiego 5	1162	15.04.1964
44.	Kamienica	ŻAGAŃ	Słowackiego 6	1194	20.06.1964
45.	Pałacyk	ŻAGAŃ	Szprotawska 3	L-480/A (d.333)	05.06.1961
46.	Budynek wraz z wyposażeniem	Żagań	Śląska 21	L-40/01	03.04.2001
47.	Budynek wraz z wyposażeniem	Żagań	Śląska 23	L-41/01	03.04.2001
48.	Budynek	ŻAGAŃ	Śląska 25	L-42/01	08.05.2001

49.	Kamienica	ŻAGAŃ	Jana Pawła II 10 (d. Świerczewskiego 10)	L-709/A (d.1201)	20.06.1964
50.	Kamienica	ŻAGAŃ	Jana Pawła II 11 (d. Świerczewskiego 11)	1202	20.06.1964
51.	Kamienica	ŻAGAŃ	Jana Pawła II 7 (ob. Biblioteka) (d. Świerczewskiego 7)	1189	20.06.1964
52.	Kamienica	ŻAGAŃ	Warszawska 11	1164	15.04.1964
53.	Kamienica	ŻAGAŃ	Warszawska 12	1206	20.06.1964
54.	Kamienica	ŻAGAŃ	Warszawska 13	1207	20.06.1964
55.	Kamienica	ŻAGAŃ	Warszawska 15	1208	20.06.1964
56.	Kamienica	ŻAGAŃ	Warszawska 19	1165	15.04.1964
57.	Kamienica	ŻAGAŃ	Warszawska 21	1209	20.06.1964
58.	Kamienica	ŻAGAŃ	Warszawska 22	1210	20.06.1964
59.	Kamienica	ŻAGAŃ	Warszawska 23	1211	20.06.1964
60.	Kamienica	ŻAGAŃ	Warszawska 7	1205	20.06.1964
61.	Szpital Św. Doroty XIX w.	ŻAGAŃ	Żelazna 1	3134	23.08.1979
62.	Miasto Żagań	ŻAGAŃ		70, 2169	07.11.1957 31.01.1975
63.	Kościół cmentarny/ob.. Parafialny/ p.w. NNMP/	ŻAGAŃ	Piastowska	326	05.06.1961
64.	Kościół św. Piotra i Pawła	ŻAGAŃ	Gimnazjalna	338	05.06.1961
65.	Kościół św. Ducha	ŻAGAŃ	Armii Krajowej	340	05.06.1961
66.	Obwarowania miejskie: mury, baszta, fosa	ŻAGAŃ		1148	15.04.1964
67.	Kaplica Bożego Grobu	ŻAGAŃ	Podgórna 16	2083	29.04.1971
68.	Kościół pw. św. Krzyża	ŻAGAŃ	Żelazna 1	3029	20.07.1978
69.	Budynek przedszkola /dawna willa fabrykancka/	ŻAGAŃ	Chrobrego 16 b	3130	18.07.1979
70.	Budynek sióstr zakonnych w zespole szpitalnym	ŻAGAŃ	Żelazna 1	3135	23.08.1979

71.	Ogrodzenie - mur wraz z bramą główną, stanowiące integralną część dawnego zespołu kościelno-szpitalnego, utworzonego przez ks. Dorotę de Telleyrand-Perigord	ŻAGAŃ	Żelazna-Szprotawska	L-455/A	28.09.2011
72.	Zamek książęcy	ŻAGAŃ	Szprotawska 4	L-116/1-3/A (d.1)	29.03.1948
73.	Park zamkowy	ŻAGAŃ	Szprotawska 4	L-116/1-3/A (d.1149)	15.04.1964
74.	Zespół pałacowo-parkowy (fontanny na terenie parku: figuralna od strony elewacji wschodniej pałacu przedstawiająca amora z delfinami i syrenami; obrys fundanemtowy od strony elewacji południowej pałacu, część figuralnej tzw. Żabia studnia; pozostałość na postumencie)	ŻAGAŃ	Szprotawska 4	L-116/1-3/A (d.3217)	07.06.1984
75.	Dawna kaplica staroluterańska, ob. Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w miejscowości Żagań, gmina Żagań, powiat żagański położony na działce geodezyjnej nr 993/1, dla której prowadzone jest KW nr 17540.	Żagań	Wojska Polskiego 6a	L-229/A	13.10.2006
76.	Cmentarz przy kościele Nawiedzenia NMP w Żaganiu wraz z obiektami na jego terenie:	ŻAGAŃ	Podgórna, Piastowska	L-49	01.10.2001
77.	Mur otaczający teren cmentarza przy kościele parafialnym pw. Nawiedzenia NMP, położonego pomiędzy ul. Żarską, Piastowską i Podgórną	ŻAGAŃ	Żarska, Podgórna, Piastowska,	L-713/A	30.03.2016
78.	Kościół WNMP i klasztor z wyposażeniem	ŻAGAŃ	Pl. Klasztorny 2	L-99 /1-4/A (d.30)	12.06.1953
79.	Kościół WNMP	ŻAGAŃ	Pl. Klasztorny 2	L-99 /1-4/A (d.335)	05.06.1961
80.	Klasztor Ojców Augustianów	ŻAGAŃ	Pl. Klasztorny 2	L-99 /1-4/A (d.336)	05.06.1961

81.	Zespół zabudowy dworca kolejowego zlokalizowany na działkach nr: 2950/12, 2950/13, 2950/15, 2950/28, 2950/30, 2950/36 w skład którego wchodzi: budynek główny dworca, dawna poczta, noclegownia, świetlica, wieża ciśnień, dwa schrony oraz perony wraz z wiatami, przejściem podziemnym z wiatą nad południowym wyjściem, dwoma tunelami technicznymi i żurawiem wodnym	ŻAGAŃ	Kolejowa, działki nr 2950/12, 2950/13, 2950/15, 2950/28, 2950/30, 2950/36	L-556/A	08.02.2013
83.	Domek Portiera, wchodzący w skład barokowego założenia pałacowo-parkowego, obecnie siedziba Stowarzyszenia Turystycznego "Piechur"	Żagań	Szprotawska 24	L-589/A	09.07.2013
83.	Kamienica	ŻAGAŃ	Rynek 10	L-616/A (d. 124)	30.07.1958
84.	Kamienica	ŻAGAŃ	Rynek 8	L-617/A (d. 124)	30.07.1958

ZALĄCZNIK NR 2

Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

lp	miejsowość	Nr stan. miejsowość	Nr stan. obszar	Funkcja	Chronologia kultura	Rejestr uwagi	obszar
1.	Zagań	32	13	osada ślad osadn.	EB-H,k.łużycka PŚ-NŻ		68-12
2.	Żagań	33	14	pkt osadn. ślad osadn.	EB/H,k.łużycka PŚ-NŻ		68-12
3.	Żagań	2	15	osada ślad osadn. ślad osadn.	H,k.łużycka pradzieje PŚ-NŻ	184-1969	68-12
4.	Żagań	3	16	osada	H,k.łużycka	183-1969 arch.	68-12
5.	Żagań	4	17	pkt osadn. osada osada	EK pradzieje H,k.łużycka		68-12

				osada ślad osadn. ślad osadn.	OWR pradzieje PŚ-NŻ		
6.	Żagań	5	18	osada osada	H-L,k.łużycka EB/H,k.łużycka	80-1968	68-12
7.	Zagań	34	19	ślad osadn. ślad osadn.	pradzieje PŚ		68-12
8.	Zagań	35	20	ślad osadn. ślad osadn. ślad osad.	EK pradzieje PS		68-12
9.	Żagań	19	21	cmentarzysko ślad osadn. ślad osadn.	EB-H,k.łużycka pradzieje PS		68-12
10.	Żagań	20	22	cmentarzysko	EB-H,k.łużycka	arch.	68-12
11.	Żagań	21	23	pkt osadn.	EB-H,k.łużycka	arch.	68-12
12.	Żagań	36	24	ślad osadn. pkt osadn. ślad osadn.	EK k.łużycka PŚ-NŻ		68-12

13.	Żagań	37	25	pkt osadn. ślad osadn.	EB/H,k.łużycka		68-12
14.	Żagań	38	26	osada ślad osadn.	EB/H,k.łużycka PS		68-12
15.	Żagań	39	27	osada ślad osadn. ślad osadn.	EB-H,k.łużycka pradzieje PŚ-NŻ		68-12
16.	Żagań	40	28	ślad osadn. pkt osadn.	pradzieje PŚ		68-12
17.	Żagań	41	29	ślad osadn.	PŚ-NŻ		68-12
18.	Żagań	42	30	ślad osadn. ślad osadn.	pradzieje PŚ-NŻ		68-12
19.	Żagań	43	31	ślad osadn. ślad osadn.	H,k.łużycka PŚ		68-12
20.	Żagań	44	32	ślad osadn.	PŚ-NŻ		68-12
21.	Żagań	1	33	cmentarzysko	H,k.łużycka	174-1969 arch.	68-12
22.	Zagań	6	34	grodzisko?	WS	arch.	68-12

				pkt osadn.	-		
23.	Żagań	8	35	pkt osadn. pkt osadn.	k.łużycka L	arch.	68-12
24.	Żagań	9	36	pkt osadn. śląd osadn. osada śląd osadn.	L EB,k.łużycka WS PS		68-12
25.	Żagań	10	37	cmentarzysko	EB-H,k.łużycka	arch.	68-12
26.	Żagań	12	38	?	?	arch.	68-12
27.	Żagań	13	39	cmentarzysko osada śląd osadn. pkt osadn.	EB-H,k.łużycka EB/H,k.łużycka EK PS-NŻ	zniszczon e	68-12
28.	Żagań	14	40	cmentarzysko	EB-H,k.łużycka	arch.	68-12
29.	Żagań	15	41	pkt osadn.	EK	arch.	68-12
30.	Żagań	17	42	znał.łużne	EK	arch.	68-12
31.	Żagań	18	43	cmentarzysko	EB-H,k.łużycka	arch.	68-12
32.	Żagań	22	44	cmentarzysko	EB-H,k.łużycka		68-12

				ślad osadn.	k.łużycka		
				ślad osadn.	PŚ		
33.	Żagań	23	45	pkt osadn.	H,k.łużycka	arch.	68-12
				pkt osadn.	WS		
34.	Żagań	24	46	pkt osadn.	OWR	arch.	68-12
				pkt osadn.	PŚ		
35.	Żagań	25	47	osada	H	arch.	68-12
				osada	OWR		
				osada	PŚ		
36.	Żagań	26	48	pkt osadn.	?	arch.	68-12
37.	Żagań	27	49	znal.łuźne	EK	arch.	68-12
38.	Żagań	45	50	ślad osadn.	k.łużycka		68-12
				ślad osadn.	pradzieje		
				ślad osadn.	PŚ		
39.	Żagań	46	51	ślad osadn.	EK		68-12
				ślad osadn.	EB,k.łużycka		
40.	Żagań	47	52	ślad osadn.	pradzieje		68-12
				ślad osadn.	PS		

41.	Żagań	48	53	śląd osadn. pkt osadn.	pradzieje pkt osadn.		68-12
42.	Żagań	49	54	śląd osadn. śląd osadn.	k.łużycka PS-NŻ		68-12
43.	Żagań	50	55	śląd osadn.	PŚ-NŻ		68-12
44.	Żagań	11	8	cmentarzysko	EB-H,k.łuż.	arch.	69-12
45.	Żagań	7	9	cmentarzysko ruiny klasztoru fr. kościół św.Piotra i Pawła	EB-H,k.łuż. XIII w. XIII-XVw.		69-12
46.	Żagań	16	10	cmentarzysko ruiny zamku ruiny pałacu śląd osad. śląd osad. śląd osad.	EB-H,k.łuż. XIVw. XIV-XVIIIw. WS PŚ NŻ		69-12
47.	Żagań	28	11	ruiny zamku	XIII-XVw.		69-12

				pałac	XVII-XVIIIw.		
48.	Żagań	29	12	stare miasto	od.XIIIw.		69-12
49.	Żagań	30	13	pkt osadn.	OWR	arch.	69-12
50.	Żagań	31	14	pkt osadn.	EK		69-12
				osada	H		
				osada	PŚ		
				ślad osadn.	PŚ-NŻ		

ZAŁĄCZNIK NR 3

Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji Zabytków.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	ulica	nr domu/dz.
1.	Żagań	Miasto Żagań wraz z otoczeniem		
2.	Żagań	Fragmety murów miejskich z basztą, fosa		
3.	Żagań	Elektrownia Wodna "Żagań II"	II Armii Wojska Polskiego	
4.	Żagań	Budynek maszynowni i rozdzielni	II Armii Wojska Polskiego	
5.	Żagań	Zespół Fabryki Tkanin:	Chrobrego	
6.	Żagań	Komin	Chrobrego	
7.	Żagań	Budynek przemysłowy I	Chrobrego	
8.	Żagań	Budynek przemysłowy II	Chrobrego	
9.	Żagań	Willa fabrykancka	Chrobrego	16b
10.	Żagań	Zespół zabudowy fabrycznej	Dworcowa	45
11.	Żagań	Miejski Zakład Wodociągowy	Dworcowa	59
12.	Żagań	Stacja Pomp	Dworcowa	59
13.	Żagań	Wodociągowa wieża ciśnień	Dworcowa	59
14.	Żagań	Studnia głębinowa nr 1	Dworcowa	59
15.	Żagań	Studnia głębinowa nr 2	Dworcowa	59
16.	Żagań	Stacja filtrów	Dworcowa	59
17.	Żagań	Zespół zabudowy przemysłowej	Fabryczna	
18.	Żagań	Wodociągowa wieża ciśnień	Graniczna	
19.	Żagań	Wodociągowa wieża ciśnień-kolejowa	Kolejowa	
20.	Żagań	Rzeźnia miejska:	Nowogródzka	8
21.	Żagań	Budynek administracyjny /1/	Nowogródzka	8
22.	Żagań	Ubojnia /2/	Nowogródzka	8
23.	Żagań	Chłodnia /3/	Nowogródzka	8

24.	Żagań	Budynek mieszkalno-produkcyjny /4/	Nowogródzka	8
25.	Żagań	Maszynownia /5a/	Nowogródzka	8
26.	Żagań	Kotłownia /5b/	Nowogródzka	8
27.	Żagań	Stajnia wypoczynkowa /10/	Nowogródzka	8
28.	Żagań	Portiernia /13/	Nowogródzka	8
29.	Żagań	Przedmagazyn /14/	Nowogródzka	8
30.	Żagań	Komin /15/	Nowogródzka	8
31.	Żagań	Młyn Gospodarczy	Nowogródzka	22
32.	Żagań	Trafostacja	Nowogrodzka	
33.	Żagań	Koszary artyleryjskie	Orląt Lwowskich	
34.	Żagań	Zespół fabryczny piekarni:	Żaganny	9
35.	Żagań	Piekarnia /1/	Żaganny	9
36.	Żagań	Magazyn pieczywa /1a/	Żaganny	9
37.	Żagań	Ciastkarnia /2/	Żaganny	9
38.	Żagań	Magazyn /7/	Żaganny	9
39.	Żagań	Warsztat-kuźnia /8/	Żaganny	9
40.	Żagań	Elektrownia Wodna "Żagań I"	Żelazna	2a
41.	Żagań	Budynek maszynowni i rozdzielni	Żelazna	2a
42.	Żagań	Most kolejowy	Żagań-Jankowa-Sanice	
43.	Żagań	Most kolejowy	Wrocław-Żagań-Gubin	
44.	Żagań	Most kolejowy	Głogów-Żagań-Tuplice	
45.	Żagań	Most kolejowy	Wolsztyn-Żagań-Tuplice	
46.	Żagań	Cmentarz (d.ewangelicki)	Asnyka	
47.	Żagań	Cmentarz dawny	Przyjaciół Żołnierza	
48.	Żagań	Cmentarz dawny	Kożuchowska (str.połudn)	

49.	Żagań	Cmentarz rzym.-kat. (d.ewangelicki)	Kożuchowska (pn.-wsch.)	
50.	Żagań	Cmentarz (d.ewangelicki)	pl. Królowej Jadwigi	
51.	Żagań	Cmentarz (d.ewangelicki)	Świerczewskiego	
52.	Żagań	Cmentarz rzym.-kat. (d.ewangelicki)	Żarska	
53.	Żagań	Cmentarz (d.rzym.-katol.)	Żelazna (Zespół Szpitalno-Kościelny)	
54.	Żagań	Cmentarz Żołnierzy Radzieckich	str.połud.Kożuchowskiej	
55.	Żagań	Miejsce pocmentarne jeńców Alianckich	dr.z Żagania do Iłowy(teren otoczony alejkami objazowymi)	
56.	Żagań	Cmentarz wojenny z I i II wojny światowej	położony w lesie vis a vis mauzoleum alianckich więźniów wojennych	
57.	Żagań	Cmentarz Żołnierzy Francuskich	Przyjaciół Żołnierza, na terenie Stalagu.	
58.	Żagań	Kościół pw.Podwyższenia Krzyża (d.kaplica staroluterańska)	Wojska Polskiego	6a
59.	Żagań	Poaugustiański zespół klasztorny :	Pl. Klasztorny	2
60.	Żagań	Kościół par.pw.Wniebowzięcia NMP	Pl. Klasztorny	2
61.	Żagań	Kaplica pw.św.Anny	Pl. Klasztorny	2
62.	Żagań	Plebania (d.klasztor Augustianów)	Pl. Klasztorny	2
63.	Żagań	D.klasztor Augustianów	Pl. Klasztorny	2
64.	Żagań	D.spichlerz klasztorny	Pl. Klasztorny	2
65.	Żagań	Kościół fil.pw.św.Ducha	Armii Krajowej	
66.	Żagań	Założenie szpitalno-kościelne:	Żelazna	1
67.	Żagań	Kaplica pw.św.Doroty	w budynku szpitala	

68.	Żagań	Budynki szpitalne(d.szpital św. Krzyża)	Żelazna	1
69.	Żagań	Szpital	Żelazna	1
70.	Żagań	Budynek sióstr zakonnych	Żelazna	1
71.	Żagań	Kościół fil.pw.św.Krzyża	Żelazna	1
72.	Żagań	Ogrodzenie - mur wraz z bramą główną, stanowiące integralną część dawnego zespołu kościelno-szpitalnego, utworzonego przez ks. Dorotę de Telleyrand-Perigord	Żelazna-Szprotawska	
73.	Żagań	Plebania przy kościele św.Krzyża		
74.	Żagań	Kaplica pw.Bożego Grobu	Podgórna	16
75.	Żagań	Wieża kościoła poewangelickiego	pl. Królowej Jadwigi	
76.	Żagań	Kościół pw.śś.Piotra i Pawła	Gimnazjalna	
77.	Żagań	Szkoła (d.kolegium jezuickie,klasztor oo.franciszkanów)	Gimnazjalna	13
78.	Żagań	Kościół cmentarny pw. Nawiedzenia NMP	Piastowska	
79.	Żagań	Cmentarz przy kościele Nawiedzenia NMP wraz z obiektami na jego terenie	Podgórna, Piastowska	
80.	Żagań	Zespół pałacowo-parkowy:	Szprotawska	4
81.	Żagań	Pałac	Szprotawska	4
82.	Żagań	Oranżeria przy elewacji pd.pałacu		
83.	Żagań	Park w zespole pałacowym		
84.	Żagań	Budynek mieszkalny-kamienica	X-Lecia	13
85.	Żagań	Budynek użytkowy	X-Lecia	19-21
86.	Żagań	Budynek przemysłowy	II Armii Wojska Polskiego	1
87.	Żagań	Dom	II Armii Wojska Polskiego	11
88.	Żagań	Dom	II Armii Wojska Polskiego	20

89.	Żagań	Dom	Asnyka	15
90.	Żagań	Dom	Asnyka	39
91.	Żagań	Dom	Asnyka	40
92.	Żagań	Dom	Armii Krajowej	3
93.	Żagań	Dom	Armii Krajowej	5
94.	Żagań	Kamienica	Armii Krajowej	6
95.	Żagań	Dom	Armii Krajowej	7 (d.11)
96.	Żagań	Dom	Armii Krajowej	8 (d.12)
97.	Żagań	Dom	Armii Krajowej	13
98.	Żagań	Dom	Armii Krajowej	17
99.	Żagań	Dom	Armii Krajowej	18 (d.15a)
100.	Żagań	Dom	Armii Krajowej	22
101.	Żagań	Dom	Bolesławiecka	1
102.	Żagań	Dom	Buczka	2
103.	Żagań	Dom	Buczka	4
104.	Żagań	Budynek mieszkalny	Buczka	5
105.	Żagań	Budynek mieszkalny	Buczka	7
106.	Żagań	Budynek mieszkalny	Buczka	9
107.	Żagań	Budynek mieszkalny	Buczka	22
108.	Żagań	Dom	Buczka	26

109	Żagań	Budynek mieszkalny	Buczka	30
110	Żagań	Kamienica	Bema	1
111	Żagań	Kamienica	Bema	2
112	Żagań	Kamienica	Bema	4
113	Żagań	Kamienica	Bema	8
114	Żagań	Dom	Bema	10
115	Żagań	Kamienica	Bema	12
116	Żagań	Kamienica	Bema	14
117.	Żagań	Dom mieszkalny	Chopina	2/3
118.	Żagań	Dom mieszkalny	Dąbrowskiego	3
119.	Żagań	Dom mieszkalny	Dąbrowskiego	4
120.	Żagań	Dom mieszkalny	Dąbrowskiego	7
121.	Żagań	Dom mieszkalny	Dąbrowskiego	8
122.	Żagań	Dom	Długa	21
123.	Żagań	Budynek dworca kolejowego	Dworcowa	
124.	Żagań	Dom	Dworcowa	1
125.	Żagań	Dom	Dworcowa	3
126.	Żagań	Dom	Dworcowa	4
127.	Żagań	Dom	Dworcowa	7
128.	Żagań	Dom mieszkalny	Dworcowa	8
129.	Żagań	Dom	Dworcowa	9
130.	Żagań	Dom	Dworcowa	12

131.	Żagań	Dom	Dworcowa	21
132.	Żagań	Willa	Dworcowa	25
133.	Żagań	Dom mieszkalny	Dworcowa	28
134.	Żagań	Willa	Dworcowa	30
135.	Żagań	Starostwo Powiatowe (d.budynek fabryczny)	Dworcowa	39
136.	Żagań	Willa	Dworcowa	44
137.	Żagań	Kamienica	Dworcowa	47
138.	Żagań	Dom mieszkalny	Dworcowa	48
139.	Żagań	Budynek mieszkalny	Dworcowa	48a-48b
140.	Żagań	Budynek mieszkalny	Dworcowa	50-52
141.	Żagań	Dom	Dworcowa	54
142.	Żagań	Budynek Prokuratury (d.willa Wenglera)	Dworcowa	57
143.	Żagań	Budynek administracyjno-mieszkalny	Dworcowa	59
144.	Żagań	Przychodnia lekarska	Dworcowa	70
145.	Żagań	Dom	Findera	1/2
146.	Żagań	Dom	Findera	5/6
147.	Żagań	Dom	Findera	7/8
148.	Żagań	Dom	Findera	11
149.	Żagań	Budynek mieszkalny	Findera	13
150.	Żagań	Budynek mieszkalny	Findera	14
151.	Żagań	Dom	Gimnazjalna	1
152.	Żagań	Dom	Gimnazjalna	2
153.	Żagań	Dom	Gimnazjalna	4
154.	Żagań	Dom	Gimnazjalna	7
155.	Żagań	Dom	Gimnazjalna	18

156.	Żagań	Dom	H. Brodatego	1
157.	Żagań	Dom	H. Brodatego	1a
158.	Żagań	Dom	H. Brodatego	2
159.	Żagań	Willa	H. Brodatego	3
160.	Żagań	Dom	H. Brodatego	4
161.	Żagań	Dom	H. Brodatego	6
162.	Żagań	Dom	H. Brodatego	7
163.	Żagań	Dom	H. Brodatego	8
164.	Żagań	Dom	H. Brodatego	11
165.	Żagań	Dom	H. Brodatego	12/10
166.	Żagań	Dom	H. Brodatego	14
167.	Żagań	Dom mieszkalny	Halicka	3
168.	Żagań	Dom mieszkalny	Halicka	5
169.	Żagań	Trafostacja	Jana Pawła II	
170.	Żagań	Dom	Jana Pawła II	1a
171.	Żagań	Dom	Jana Pawła II	2
172.	Żagań	Dom	Jana Pawła II	3
173.	Żagań	Miejska Biblioteka Publiczna	Jana Pawła II	7
174.	Żagań	Dom	Jana Pawła II	8
175.	Żagań	Poczta	Jana Pawła II	9
176.	Żagań	Dom	Jana Pawła II	10
177.	Żagań	Dom	Jana Pawła II	11
178.	Żagań	Kamienica	Jana Pawła II	14
179.	Żagań	Pałacyk	Jana Pawła II	15
180.	Żagań	Kamienica	Jana Pawła II	16-17
181.	Żagań	Dom	Jana Pawła II	19

182.	Żagań	Poczta	Jana Pawła II	22/23
183.	Żagań	Kamienica	Joselewicza Berka	2
184.	Żagań	Budynek	Joselewicza Berka	4
185.	Żagań	Dom mieszkalny	Karpińskiego	1
186.	Żagań	Dom	Keplera	3
187.	Żagań	Dom	Keplera	21
188.	Żagań	Dom	Keplera	22
189.	Żagań	Dom	Keplera	23
190.	Żagań	Dom	Keplera	24
191.	Żagań	Trafostacja	Keplera	26
192.	Żagań	Dom	Keplera	27
193.	Żagań	Dom	Keplera	28
194.	Żagań	Dom	Keplera	30
195.	Żagań	Dom	Keplera	38
196.	Żagań	Dom	Keplera	39
197.	Żagań	Dom	Keplera	40
198.	Żagań	Dom	Keplera	41
199.	Żagań	Dom	Keplera	42
200.	Żagań	Dom	Keplera	43
201.	Żagań	Dom	Keplera	44
202.	Żagań	Dom	Keplera	45/46
203.	Żagań	Budynek koszarowy	Kędzierzawego	
204.	Żagań	d. ujeżdżalnia koni	Kędzierzawego	
205.	Żagań	Budynek mieszkalny	Kędzierzawego	10-5
206.	Żagań	Dom	Kędzierzawego	16

207.	Żagań	Dom	Kędzierzawego	25
208.	Żagań	Dom	Kochanowskiego	2
209.	Żagań	Kamienica	Kolejowa	2
210.	Żagań	Kamienica	Kolejowa	4-6
211.	Żagań	Dom	Kolejowa	15
212.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	16
213.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	22
214.	Żagań	Kamienica	Kolejowa	27
215.	Żagań	Kamienica	Kolejowa	29
216.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	35/37
217.	Żagań	Dom	Kolejowa	45
218.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	47
219.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	49
220.	Żagań	Dom	Kolejowa	56
221.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	70
222.	Żagań	Budynek gospodarczy	Kolejowa	70
223.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	71
224.	Żagań	Dom	Kolejowa	80
225.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	83
226.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	85/87
227.	Żagań	Dom	Kolejowa	86
228.	Żagań	Dom mieszkalny	Kolejowa	89

229	Żagań	Zespół zabudowy dworca kolejowego zlokalizowany na działkach nr: 2950/12, 2950/13, 2950/15, 2950/28, 2950/30, 2950/36 w skład którego wchodzi: budynek główny dworca, dawna poczta, noclegownia, świetlica, wieża ciśnień, dwa schrony oraz perony wraz z wiatami, przejściem podziemnym z wiatą nad południowym wyjściem, dwoma tunelami technicznymi i żurawiem wodnym	Kolejowa	Kolejowa,
230.	Żagań	Dom	Konopnickiej	3
231.	Żagań	Dom	Konopnickiej	4
232.	Żagań	Dom	Konopnickiej	5
233.	Żagań	Dom	Konopnickiej	7
234.	Żagań	Dom	Konopnickiej	13
235.	Żagań	Dom	Konopnickiej	19
236.	Żagań	Dom	Konopnickiej	21
237.	Żagań	Dom	Konopnickiej	25
238.	Żagań	Dom	Konopnickiej	29
239.	Żagań	Elektrownia	Konopnickiej	51
240.	Żagań	Kamienica	Księżnej Żaganny	1
241.	Żagań	Kamienica	Księżnej Żaganny	4
242.	Żagań	Kamienica	Łokietka	1
243	Żagań	Kamienica	Łokietka	3
244.	Żagań	Dom	Łużycka	2
245.	Żagań	Dom	Łużycka	3
246.	Żagań	Dom	Łużycka	4

247.	Żagań	Dom	Łużycka	5
248.	Żagań	Dom	Łużycka	6
249.	Żagań	Dom	Łużycka	8
250.	Żagań	Dom	Łużycka	9
251.	Żagań	Willa	Łużycka	13
252.	Żagań	Dom	Łużycka	20
253.	Żagań	Dom	Łużycka	22
254.	Żagań	Dom	Mickiewicza	1
255	Żagań	Willa	Mickiewicza	5
256	Żagań	Kamienica	Piastowska	2
257	Żagań	Kamienica	Piastowska	4
258	Żagań	Kamienica	Piastowska	8-9
259.	Żagań	Liceum Ogólnokształcące im. St. Banacha (d.ewangelicka szkoła ludowa dla chłopców)	pl. Orłąt Lwowskich	4
260.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	1
261.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	2
262.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	3
263.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	4
264.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	5
265.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	6
266.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	7
267.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	8
268.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	9
269	Żagań	Dom	Piłsudskiego	11

270.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	12
271.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	13
272.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	14
273.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	15
274.	Żagań	Przedszkole Wojskowe	Piłsudskiego	16
275.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	19 (d.17)
276.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	19a
277.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	20
278.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	23
279.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	23 (d.15)
280.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	25
281.	Żagań	Dm	Piłsudskiego	-
282.	Żagań	Hotel (d.szpital)	Piłsudskiego	26
283.	Żagań	Budynek gospodarczy przy d.szpitalu	Piłsudskiego	26
284.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	29
285.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	31
286.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	33
287.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	35
288.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	37
289.	Żagań	Dom	Piłsudskiego	39
290.	Żagań	Dom	Plac Klasztorny	6
291.	Żagań	Kamienica	Plac Klasztorny	8
292.	Żagań	Szkoła Podstawowa	Plac Królowej Jadwigi	
293.	Żagań	Dom	Plac Królowej Jadwigi	1

294.	Żagań	Dom	Plac Królowej Jadwigi	2
295.	Żagań	Dom	Plac Słowiański	9
296.	Żagań	Dom	Plac Słowiański	11
297.	Żagań	Dom	Plac Słowiański	12
298.	Żagań	Dom	Plac Słowiański	13
299.	Żagań	Pałac	Plac Słowiański	17
300.	Żagań	Dom	Plac Słowiański	24
301.	Żagań	Dom	Plac Wolności	5
302.	Żagań	Budynek	Plac Wolności	6
303.	Żagań	Apteka (dom)	Pomorska	1
304.	Żagań	Dom	Pomorska	7
305.	Żagań	Dom	Pomorska	8
306.	Żagań	Dom	Pomorska	11
307.	Żagań	Dom	Pomorska	12
308.	Żagań	Dom	Pomorska	13
309.	Żagań	Dom	Pomorska	14
310.	Żagań	Dom	Prusa	2
311.	Żagań	Trafostacja	Prusa	
312.	Żagań	Kamienica	Przyjaciół Żołnierza	12
313.	Żagań	Kamienica	Przyjaciół Żołnierza	14
314.	Żagań	Kamienica	Przyjaciół Żołnierza	26
315.	Żagań	Kamienica	Przyjaciół Żołnierza	28

316	Żagań	Kamienica	Przyjaciół Żołnierza	58
317	Żagań	Kamienica	Przyjaciół Żołnierza	58A
318.	Żagań	Trafostacja	Przyjaciół Żołnierza	
319.	Żagań	Dom	Pstrowskiego	2
320.	Żagań	Dom	Pstrowskiego	4
321.	Żagań	Dom	Pstrowskiego	6
322.	Żagań	Dom	Pstrowskiego	7
323.	Żagań	Dom	Pstrowskiego	14
324.	Żagań	Dom	Pstrowskiego	16
325.	Żagań	Dom	Pstrowskiego	21
326.	Żagań	Budynek straży pożarnej	Rybacka	38
327.	Żagań	Wieża strażacka	Rybacka	39
328.	Żagań	Dom	Rybacka	42
329.	Żagań	Dom	Rynek	2
330.	Żagań	Dom	Rynek	4
331.	Żagań	Dom	Rynek	5
332.	Żagań	Dom	Rynek	7
333.	Żagań	Dom	Rynek	8
334.	Żagań	Dom	Rynek	9
335.	Żagań	Dom	Rynek	10
336.	Żagań	Dom	Rynek	11
337	Żagań	Dom	Rynek	19
338.	Żagań	Dom	Rynek	27
339.	Żagań	Dom	Rynek	28
340.	Żagań	Dom	Rynek	29

341.	Żagań	Dom	Rynek	30
342.	Żagań	Dom	Rynek	30a (d.31)
343.	Żagań	Dom z wyposażeniem	Rynek	35
344.	Żagań	Kamienica	Rynek	35
345.	Żagań	Ratusz	Rynek	36
346.	Żagań	Dom	Rynek	42
347.	Żagań	Dom	Słowackiego	2
348.	Żagań	Dom	Słowackiego	3
349.	Żagań	Dom	Słowackiego	4
350.	Żagań	Dom	Słowackiego	5
351.	Żagań	Dom	Słowackiego	6
352.	Żagań	Dom	Słowackiego	8
353.	Żagań	Dom	Słowackiego	9
354.	Żagań	Dom	Słowackiego	10
355.	Żagań	Dom	Słowackiego	12
356.	Żagań	Dom	Słowackiego	14
357.	Żagań	Dom	Słowackiego	15
358.	Żagań	Dom	Słowackiego	16
359.	Żagań	Dom	Słowackiego	17
360.	Żagań	Dom	Słowackiego	18
361.	Żagań	Dom	Słowackiego	19
362.	Żagań	Dom	Słowackiego	20
363.	Żagań	Dom	Słowackiego	21
364.	Żagań	Dom	Sportowa	5
365.	Żagań	Dom	Szprotawska	1
366.	Żagań	Dom	Szprotawska	2
367.	Żagań	Sąd	Szprotawska	3

368.	Żagań	Dom	Szprotawska	5
369.	Żagań	Dom	Szprotawska	7
370.	Żagań	Budynek szpitala (oddział pulmonologii)	Szprotawska	
371.	Żagań	Dom	Szprotawska	12
372.	Żagań	Domek przybramny zespołu szpitalnego	Szprotawska	24
373.	Żagań	Dom	Śląska	3
374.	Żagań	Willa	Śląska	10
375.	Żagań	Dom	Śląska	12
376.	Żagań	Dom	Śląska	17
377.	Żagań	Dom	Śląska	21
378.	Żagań	Dom	Śląska	23
379.	Żagań	Dom	Śląska	25
380.	Żagań	Budynek mieszkalny	Wałowa	1
381.	Żagań	Dom	Wałowa	8
382.	Żagań	Dom	Wałowa	10
383.	Żagań	Dom	Warszawska	3
384.	Żagań	Dom	Warszawska	6
385.	Żagań	Dom	Warszawska	7
386.	Żagań	Dom	Warszawska	8
387.	Żagań	Dom	Warszawska	9
388.	Żagań	Dom	Warszawska	10
389.	Żagań	Dom	Warszawska	11
390.	Żagań	Dom	Warszawska	12
391.	Żagań	Dom	Warszawska	13
392.	Żagań	Dom	Warszawska	14
393.	Żagań	Dom	Warszawska	15
394.	Żagań	Dom	Warszawska	16

395.	Żagań	Dom	Warszawska	19
396.	Żagań	Dom	Warszawska	20
397.	Żagań	Dom	Warszawska	21
398.	Żagań	Dom	Warszawska	22
399.	Żagań	Dom	Warszawska	23
400.	Żagań	Dom	Warszawska	24
401.	Żagań	Dom mieszkalny	Waryńskiego	9
402.	Żagań	Dom mieszkalny	Waryńskiego	12
403.	Żagań	Dom mieszkalny	Waryńskiego	16
404.	Żagań	Dom mieszkalny	Waryńskiego	17
405.	Żagań	Dom mieszkalny	Waryńskiego	18
406.	Żagań	Dom mieszkalny	Waryńskiego	21
407.	Żagań	Dom mieszkalny	Waryńskiego	22
408.	Żagań	Kamienica	Wiejska	37
409.	Żagań	Budynek mieszkalny	Wiejska	38
410.	Żagań	Kamienica	Wiejska	45
411.	Żagań	Budynek	Wodna	2
412.	Żagań	Szkoła Podstawowa nr 2	Wojska Polskiego	1
413.	Żagań	Dom	Wojska Polskiego	2a
414.	Żagań	Dom	Wojska Polskiego	3
415.	Żagań	Dom	Wojska Polskiego	3a
416.	Żagań	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego	4
417.	Żagań	Dom	Wojska Polskiego	5
418.	Żagań	Dom	Wojska Polskiego	5a,5b

419.	Żagań	Dom	Wojska Polskiego	6
420.	Żagań	Szkoła Podstawowa	Wojska Polskiego	7
421.	Żagań	Dom	Żaganny	1
422.	Żagań	Dom	Żaganny	3
423.	Żagań	Dom	Żaganny	4
424.	Żagań	Zespół budynków dawnych koszar wraz z kasynem wojskowym	Żarska	
425.	Żagań	Kamienica	Żelazna	4
426.	Żagań	Kamienica	Żelazna	5
427.	Żagań	Kamienica	Żelazna	8
428.	Żagań	Kamienica	Żelazna	12
429.	Żagań	Kamienica	Żelazna	18

ZAŁĄCZNIK NR 4

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Żagań o statusie miejskim.	
1	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego na północ od ulicy Adama Asnyka uchwalony Uchwałą Nr XXXVI /69/98 Rady miejskiej w Żaganiu z dnia 4 grudnia 1997 roku
2	Zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Żagań, uchwalonego przez Radę Miejską w Żaganiu 18 września 1997 r. uchwałą Nr XXXIV/53/97
3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla przy ul. Starowiejskiej w Żaganiu, uchwalony przez Miejską Radę Narodową Uchwałą Nr XXXIX/7/98 z dnia 26. marca 1998,
4	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla „Łąkowa”, uchwalony przez Radę Miejską w Żaganiu 23 kwietnia 1998 r. uchwałą Nr XL/15/98
5	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla „Moczyń”, uchwalony przez Radę Miejską w Żaganiu 17 grudnia 1998 r. uchwałą Nr VI/14/98
6	Zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Żagań, uchwalona przez Radę Miejską w Żaganiu 27 maja 1999 r. uchwałą Nr IX/56/99
7	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ośrodka usługowego dla zachodniej części miasta Żagania „Centrum – Zachód”, uchwalony przez Radę Miejską w Żaganiu 27 maja 1999 r. uchwałą Nr XI/57/99
8	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla Kolonia Laski, uchwalony przez Radę Miejską w Żaganiu 01 marca 2001 r. uchwałą Nr XXVII/4/2001
9	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ul. Piłsudskiego, a projektowaną obwodnicą komunikacyjną, uchwalony uchwałą Rady Miasta Żagania z dnia 29 maja 2003r. Nr XI/83/2003
10	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Starego Miasta” w Żaganiu uchwalony przez Radę Miasta Żagania uchwałą z dnia 23 stycznia 2003r., uchwałą Nr V/34/2003
11	Miejscowy Plan Zagospodarowania przestrzennego terenu przebiegu gazociągu wysokiego i średniego ciśnienia na części trasy wraz z infrastrukturą kontrolno-pomiarową, kablem transmisji danych i stacją redukcyjną, w granicach administracyjnych miasta Żagań, uchwalony uchwałą z dnia 27 stycznia 2005r. nr XXVI/5/2005 r.
12	Miejscowy Plan Zagospodarowania przestrzennego terenu w kwartale ulic: Plac Kilińskiego, Dworcowa, Traugutta, Koszarowa i Przyjaciół Żołnierza, uchwalony uchwałą Rady Miasta Żagań z dnia 22 czerwca 2006r. Nr XLIV/48/2006
13	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Żagańskiej Strefy Gospodarczej zlokalizowanej w Żaganiu w rejonie ulicy Chrobrego, uchwalony uchwałą Rady Miasta Żagania z dnia 24 lipca 2006r. Nr XLV/56/06
14	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Terenu Położonego w Żaganiu przy ul. Lotników Alianckich, uchwalony uchwałą Rady Miasta Żagań z dnia 26 października 2006r. nr XLVIII/106/2006

15	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu „Wyspy parkowej – Bażanciarnia” w Żaganiu, uchwalony przez Radę Miasta Żagań uchwałą z dnia 29 marca 2007r., uchwałą Nr VII/16/07
16	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu Łąk Staromiejskich, uchwalony przez Radę Miasta Żagań uchwałą z dnia 31 maja 2007r., uchwałą Nr X/49/2007
17	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ulicy Asnyka, Bolesławieckiej i Chrobrego w Żaganiu uchwalony uchwałą Nr XV/73/2007 z dnia 13 września 2007r.
18	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego obszaru pomiędzy ulicami – Bolesławiecką i Żarską w Żaganiu uchwalony przez Radę Miasta Żagań dnia 27 marca 2008r. uchwałą Nr XXII/33/2008
19	Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Osiedla „Łąkowa”, uchwalona przez Radę Miasta Żagań uchwałą z dnia 26 marca 2009r. uchwałą Nr XL/75/2009
20	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Żaganiu przy ul. Lotników Alianckich uchwalona uchwałą nr XLII/110/2009 Rady Miasta Żagań z dnia 28 maja 2009 r.
21	Zmiana Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ośrodka usługowego dla zachodniej części miasta Żagania Centrum - Zachód, uchwalona przez Radę Miasta Żagań uchwałą nr XLIX/171/2009 z dnia 12 listopada 2009 roku
22	Zmiana Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla „Kolonія Łaski” w Żaganiu uchwalona uchwałą nr LVIII/70/2010 Rady Miasta Żagania z dnia 29 czerwca 2010 r.
23	Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego „Starego Miasta” w Żaganiu uchwalona uchwałą nr LIII/16/2010 Rady Miasta Żagań z dnia 25 lutego 2010 r.
24	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Żagańskiej Strefy Gospodarczej II zlokalizowanej w Żaganiu w rejonie ulicy B. Chrobrego uchwalony uchwałą nr LVIII/72/10 z dnia 29 czerwca 2010 Rady Miasta Żagań
25	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów nowego cmentarza komunalnego oraz terenów inwestycyjnych usługowo - przemysłowo - składowych przy ulicy Kożuchowskiej uchwalony uchwałą nr IV/4/11 z dnia 27 stycznia 2011 Rady Miasta Żagań
26	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Starego Miasta” w Żaganiu uchwalona uchwałą NR IX/78/2011 dnia 30.06.2011 r.
27	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu Wyspy Parkowej „Bażanciarnia” w Żaganiu, uchwalona uchwałą Rady Miasta Żagań NR IX/79/2011 dnia 30.06.2011 r.
28	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ul. J. Piłsudskiego a obwodnicą komunikacyjną uchwalona uchwałą NR XV/124/2011 z dnia 16 grudnia 2011 Rady Miasta Żagań

29	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego na północ od ulicy Asnyka w Żaganiu, uchwalony uchwałą Rady Miasta Żagań NR XXVII/59/2012 z dnia 31.08.2012 r.
30	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w kwartale ulic: Plac Kilińskiego, Dworcowa, Traugutta, Koszarowa, Przyjaciół Żołnierza, uchwalona uchwałą Rady Miasta Żagań NR XXVII/58/2012 z dnia 31.08.2012 r.
31	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu „Osiedla Łąkowa” w Żaganiu. uchwalona uchwałą Rady Miasta Żagań NR XLIII/71/2013 z dnia 27.06.2013 r.
32	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu pomiędzy ulicą Bolesławiecką i Żarską uchwalona uchwałą Rady Miasta Żagań NR XLIII/70/2013 z dnia 27.06.2013 r.
33	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ośrodka usługowego dla zachodniej części miasta Żagania Centrum-Zachód uchwalony uchwałą Rady Miasta Żagań NR LVIII/43/2014 z dnia 24.04.2014 r.
34	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu Starego Miasta w Żaganiu uchwalona uchwałą Rady Miasta Żagań NR LVIII/42/2014 z dnia 24.04.2014 r.
35	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części terenu „Łąk Staromiejskich” w Żaganiu uchwalony uchwałą Rady Miasta Żagań NR LIX/54/2014 z dnia 15.05.2014 r.
36	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu osiedla Kolonia Laski w Żaganiu uchwalona uchwałą Rady Miasta Żagań NR IV/26/2014 z dnia 29.12.2014 r.
37	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ośrodka usługowego dla zachodniej części miasta Żagania Centrum-Zachód – obszar A, uchwalony uchwałą Rady Miasta Żagań NR XXI/23/2016 z dnia 25.03.2016 r.
38	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego "Starego Miaso" w Żaganiu - obszar A, uchwalony uchwałą Rady Miasta Żagań XXXI/134/2016 z dnia 29.12.2016 r.